

Strategia Rozwoju Gminy Książki do roku 2035

Książki, listopad 2025

Wykonawca: Grant Thornton Frąckowiak Prosta spółka akcyjna
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl

Data: listopad 2025 r.

Spis treści

WPROWADZENIE	6
ROZDZIAŁ I.	8
WNIOSKI Z DIAGNOZY	8
1.1. WNIOSEK Z DIAGNOZY DLA GMINY KSIĄŻKI – ANALIZA SWOT	8
1.2. WNIOSEK Z DIAGNOZY DLA SFERY SPOŁECZNEJ	9
1.2. WNIOSEK Z DIAGNOZY DLA SFERY KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ	10
1.3. WNIOSEK Z DIAGNOZY DLA SFERY PRZESTRZENNEJ	11
1.4. WNIOSEK Z DIAGNOZY DLA SFERY GOSPODARCZEJ	12
ROZDZIAŁ II.	13
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	13
ROZDZIAŁ III.	19
KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	19
ROZDZIAŁ IV.	23
OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM, ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	23
ROZDZIAŁ V.	44
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY, ROZUMIANY JAKO DOCELOWY UKŁAD ELEMENTÓW SKŁADOWYCH PRZESTRZENI	44
5.1. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH	44
5.2. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH	46
5.3. GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH	48
5.4. GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	49
5.5. WIZJA ROZWOJU GMINY KSIĄŻKI	53
5.6. KONCEPCJA ROZWOJU FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO GMINY KSIĄŻKI NA TLE KONCEPCJI ROZWOJU FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO	54
ROZDZIAŁ VI.	58
USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	58
6.1. ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU	58
6.2. ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	60
6.3. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIE SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ	62
6.4. ZASADY LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM	66
6.5. ZASADY LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	67
6.6. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	67
6.7. ZASADY LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kW	69
6.8. ZASADY LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO	69
6.9. ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	70
6.10. ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKształceń, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.	70
ROZDZIAŁ VII.	73
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	73
7.1. „STRATEGIA PRZYSPIESZENIA 2030+”	73
7.2. WYZWANIA ROZWOJOWE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII PRZYSPIESZENIA 2030+ ..	74
7.3. WIZJA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO	74

7.4. CELE I KIERUNKI ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	75
7.5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM	78
7.6. SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH W STRATEGII ROZWOJU GMINY KSIĄŻKI Z KIERUNKAMI ROZWOJU OKREŚLONYMI W STRATEGII PRZYSPIESZENIA 2030+	82
ROZDZIAŁ VIII.	107
SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	107
8.1. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA REALIZACJĘ STRATEGII	107
8.2. WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	117
8.3. SYSTEM MONITORINGU, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII	120
ROZDZIAŁ IX.	129
RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	129
ZAŁĄCZNIKI	138

Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT w sferze społecznej	9
Tabela 2. Analiza SWOT w sferze klimatyczno-środowiskowej	10
Tabela 3. Analiza SWOT w sferze przestrzennej	11
Tabela 4. Analiza SWOT w sferze gospodarczej	12
Tabela 5. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze społecznej	14
Tabela 6. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze klimatyczno-środowiskowej	15
Tabela 7. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze przestrzennej	16
Tabela 8. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze gospodarczej	16
Tabela 9. Planowane kierunki działań	19
Tabela 10. Planowane kierunki działań wraz z rezultatami, wskaźnikami oraz źródłami pomiaru wskaźnika	24
Tabela 11. Filary „Strategii Przyspieszenia 2030+” oraz ich rola w kształtowaniu jakości życia i konkurencyjności gospodarki	75
Tabela 12. Cel nadrzędny, cele główne oraz cele operacyjne „Strategii rozwoju województwa kujawsko- pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”	77
Tabela 13. Obszary Strategicznej Interwencji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego ustanowione do roku 2030	79
Tabela 14. Spójność kierunków działań Strategii Rozwoju Gminy Książki z kierunkami rozwoju Strategii Przyspieszenia 2030+	83
Tabela 15. Ramy realizacyjno-organizacyjne planowanych działań strategii	109
Tabela 16. Dokumenty wykonawcze systemu realizacji strategii	118
Tabela 17. Lista wskaźników wraz z określeniem wartości oraz tendencji zmian, których osiągnięcie będzie świadczyć o prawidłowym tempie realizacji strategii	120
Tabela 18. Ramy finansowe i źródła finansowanie działań Gminy Książki	130

Spis schematów

Schemat 1. Analiza SWOT	8
Schemat 2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i przestrzennym.....	18
Schemat 3. Obszary strategicznej interwencji – sposób rozumienia, rodzaje i sens ich identyfikacji ..	73

Spis map

Mapa 1. Tereny predysponowane do zabudowy.....	65
--	----

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Książki do roku 2035 powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę zdefiniowania kierunków kompleksowego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Głównym jej celem jest wskazanie kierunków rozwoju gminy, z wykorzystaniem potencjału gospodarczego i ludzkiego.

W pracach nad przygotowaniem Strategii brali udział przede wszystkim przedstawiciele władz gminy, przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy, pracownicy Urzędu Gminy Książki oraz mieszkańcy.

Strategia jest podstawowym i najważniejszym dokumentem na szczeblu lokalnym, wskazującym problemy, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju.

Niniejszy dokument został sporządzony w oparciu o zapisy art. 10e i 10f Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1465).

Zgodnie z wyżej wskazanymi przepisami prawnymi, niniejsza Strategia zawiera następujące elementy:

1. wnioski z diagnozy,
2. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,
3. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych,
4. oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
5. model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni,
6. ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie,
7. obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań,
8. system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych,
9. ramy finansowe i źródła finansowania.

Integralną częścią Strategii jest **„Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Książki na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Książki do roku 2035”**, stanowiąca załącznik nr 1 do Strategii. Diagnoza pozwoliła przygotować ogólną ocenę stanu istniejącego obecnie w gminie oraz określić jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Stanowiła ona punkt wyjścia całego procesu planowania strategicznego.

Głównym celem Strategii jest umożliwienie i sprzyjanie efektywnemu, prawidłowemu i szybkiemu rozwojowi gminy zgodnie z przyjętym planem. Dokument wspiera pozytywne zmiany zachodzące na obszarze gminy i pomaga w minimalizowaniu lub przezwyciężaniu pojawiających się barier. W tym kontekście istotna jest współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Dokument ten ułatwia lokalnym władzom rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych oraz pozwala na racjonalne organizowanie przyszłych działań. Opracowanie strategii jest ponadto ważne z punktu widzenia możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne – krajowe i zagraniczne, w tym środki z Unii Europejskiej.

W proces tworzenia Strategii włączeni zostali mieszkańcy, którzy mieli możliwość wypowiedzieć się na temat postrzegania jakości życia na terenie gminy oraz na temat swoich oczekiwań w zakresie kierunków rozwoju gminy w latach obowiązywania Strategii w przeprowadzonej ankiecie. Raport z ankiet stanowi załącznik nr 2 do Strategii. Ponadto dnia 27.03.2025 r. zostały zorganizowane warsztaty strategiczne, podczas których zaprezentowano wyniki diagnozy oraz zdefiniowano kierunki rozwoju gminy.

Do pracy nad Strategią wyznaczeni zostali przede wszystkim pracownicy Referatu Organizacyjnego. Ponadto w pracach nad Strategią brali udział przedstawiciele jednostek podległych oraz reprezentanci różnych środowisk działających na terenie Gminy Książki.

Przy opracowywaniu strategii wykorzystano metodę ekspercką i uspołecznioną planowania strategicznego. Strategia została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych statystycznych i informacji, jakich dostarczyły konsultacje i spotkania robocze z przedstawicielami wszystkich środowisk gminy, a także dokumenty strategiczne.

Dokument uwzględnia wnioski i sugestie sformułowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji.

Rozdział I.

Wnioski z diagnozy

1.1. Wnioski z diagnozy dla Gminy Książki – analiza SWOT

Bazą dla formułowania celów strategicznych są wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego. Najpopularniejszą metodą oceny stanu obecnego gminy jest analiza SWOT. Nazwa tej metody wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów – silne strony (*strenghts*), słabe strony (*weaknesess*), szanse (*opportunities*) i zagrożenia (*threats*) – jednocześnie stanowią one pole do przyporządkowania czynników mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego.

Opierając się na wnioskach z przeprowadzonej diagnozy w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzennej, zidentyfikowano poszczególne elementy analizy SWOT – silne i słabe strony (cechy gminy, czynniki zależne od jej decyzji) oraz szanse i zagrożenia (czynniki zewnętrzne, niezależne od gminy, pojawiające się w otoczeniu).

Wyniki analizy SWOT są punktem wyjścia do opracowania wyzwań rozwojowych lub scenariuszy rozwoju, próbujących opisywać prawdopodobne procesy w zależności od tego, jakie zostaną zastosowane rozwiązania bądź które z czynników zewnętrznych (zagrożenia, szanse), urzeczywistnią się. Następnym wyborem jednego z takich scenariuszy będzie określony schemat celów.

Kolejnym etapem będzie ocena ważności poszczególnych czynników i wybór tych, które będą mieć dla procesów rozwoju gminy priorytetowe znaczenie. Taką uporządkowaną analizę stopnia oddziaływania poszczególnych czynników na siebie wzajemnie i prognostycznych skutków takich relacji traktuje się jako punkt wyjścia do sformułowania strategii i celów rozwoju gminy.

Schemat 1. Analiza SWOT

CZYNNIKI	POMOCNE W OSIĄGANIU CELU	SZKODLIWE W OSIĄGANIU CELU
WEWNĘTRZNE (cechy obszaru)	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ZEWNĘTRZNE (cechy otoczenia)	SZANSE	ZAGROŻENIA

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza SWOT dla Gminy Książki została opracowana dla każdej z przebadanych sfer osobno i przedstawiona w kolejnych podrozdziałach w ujęciu tabelarycznym.

1.2. Wnioski z diagnozy dla sfery społecznej

Tabela 1. Analiza SWOT w sferze społecznej

Sfera społeczna	
Mocne strony	Słabe strony
Rozbudowana infrastruktura społeczna i kulturalna, w tym nowoczesny Gminny Ośrodek Kultury z szeroką ofertą zajęć i projektów dofinansowywanych z funduszy zewnętrznych. Silna współpraca z organizacjami pozarządowymi – m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia lokalne, GKS Zryw, OSP. Inwestycje w infrastrukturę społeczną na potrzeby integracji mieszkańców – m.in. nowe świetlice w Brudzawkach i Łopatkach Polskich. Projekty społeczne dla dzieci i młodzieży – m.in. Klub Młodzieżowy „Na Fali” czy zajęcia terapii integracji sensorycznej. Dzienny Dom Pomocy w partnerstwie ze stowarzyszeniem „Szansa na zdrowie”, oferujący szeroki zakres usług opiekuńczych i terapeutycznych. Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia w latach 2020-2024. Kompleksowa oferta usług społecznych realizowana przez GOPS. Obecność Gminnej Biblioteki Publicznej z ofertą zajęć edukacyjno-kulturalnych (np. konkursy, warsztaty).	Brak placówek edukacji ponadpodstawowej na terenie gminy – uczniowie muszą kontynuować naukę w innych miejscowościach (m.in. Jabłonowo Pomorskie, Wąbrzeźno). Na terenie gminy nie funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku. Starzenie się społeczeństwa i spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, co stanowi poważne wyzwanie demograficzne i społeczne. Potrzeba kontynuacji i intensyfikacji wsparcia społecznego ze względu na niski poziom kapitału społecznego mieszkańców regionu oraz utrzymujące się potrzeby interwencji socjalnej. Relatywnie wysoka liczba interwencji służb porządkowych (od dwóch lat obserwowalny spadek, choć poziom jest wciąż podwyższony).
Szanse	Zagrożenia
Dostęp do funduszy UE i krajowych (EFS+, FEKP) na rozwój usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych. Dostęp do programów aktywizacji dzieci i młodzieży z terenów wiejskich (np. „English Teaching”). Korzystna polityka regionalna wspierająca rozwój organizacji pozarządowych i lokalnej aktywności społecznej. Rozwój technologii wsparcia społecznego (teleopieka, telemedycyna) jako szansa dla gmin wiejskich.	Postępujący spadek liczby ludności i niekorzystne prognozy demograficzne dla powiatu – szybciej niż w skali województwa. Starzenie się społeczeństwa i rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym. Utrzymujące się problemy społeczne w otoczeniu – ubóstwo, uzależnienia, przemoc. Ryzyko niedostosowania krajowych polityk edukacyjnych i zdrowotnych do realnych potrzeb gmin wiejskich. Zewnętrzne uwarunkowania gospodarcze (np. inflacja, zmiany na rynku pracy, migracje zarobkowe).

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Wnioski z diagnozy dla sfery klimatyczno-środowiskowej

Tabela 2. Analiza SWOT w sferze klimatyczno-środowiskowej

Sfera klimatyczno-środowiskowa	
Mocne strony	Słabe strony
Wysoka bonitacja gleb, sprzyjająca rolnictwu. Wysoki poziom zwodociągowania – bliski 100%. Skuteczne działanie stacji uzdatniania wody, eliminującej nadmiar żelaza i manganu. Sprawnie funkcjonujący Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów oraz rosnący udział odpadów zbieranych selektywnie. Osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu odpadów komunalnych (36,84% w 2023 r.). Duża liczba pomników przyrody oraz unikatowa aleja drzew – 118 igliczni trójcierniowej. Obecność torfowisk o wysokiej bioróżnorodności i wartości przyrodniczej. Duża liczba godzin słonecznych rocznie (ok. 2421 h) – potencjał energetyczny. Umiarkowany klimat (typ Cfb wg klasyfikacji Köppena-Geigera) sprzyjający rolnictwu.	Niski udział lasów i terenów zielonych w strukturze przestrzennej gminy – zaledwie 4% powierzchni ogółem to grunty leśne. Podwyższona zawartość metali ciężkich w glebach na niektórych obszarach (zanieczyszczenia przemysłowe i rolnicze). Rozdrobnienie gruntów i intensywna eksploatacja rolnicza bez zrównoważonego zarządzania może prowadzić do uproszczenia krajobrazu i utraty bioróżnorodności. Ryzyko obniżenia efektywności energetycznej w wyniku trudności z wdrażaniem technologii OZE w mniejszych gospodarstwach. Niska reprezentacja prawnie chronionych form przyrody, mogąca ograniczać możliwości promowania gminy jako obszaru cennego przyrodniczo.
Szanse	Zagrożenia
Wsparcie polityk krajowych i unijnych dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Wzrost dostępnych funduszy na transformację energetyczną i adaptację do zmian klimatu. Dogodne warunki dla rozwoju fotowoltaiki oraz ograniczony, lecz możliwy do wykorzystania potencjał energii wiatrowej.	Zmiany klimatu skutkujące wzrostem ryzyka ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Źródło: Opracowanie własne.

1.3. Wnioski z diagnozy dla sfery przestrzennej

Tabela 3. Analiza SWOT w sferze przestrzennej

Sfera przestrzenna	
Mocne strony	Słabe strony
Czytelny i uporządkowany układ funkcjonalno-przestrzenny gminy. Rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej – obecność tras rowerowych regionalnych i lokalnych (np. trasa Książki–Brudzawy–Osieczek–Dębowa Łąka), szlaków turystycznych i ścieżki dydaktyczno-rekreacyjnej nad jeziorem w Łopatkach. Rozwijana infrastruktura rekreacyjna w ramach Centrów Aktywnego Wypoczynku. Aktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2020 r. Bogate i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe i krajobrazowe, w tym zabytki sakralne, grodzisko w Osieczku, założenia parkowo-dworskie i aleje przyrodnicze. Zainteresowanie inwestycjami w zakres zielono-błękitnej infrastruktury, m.in. tężnie solankowe, parki, mała architektura wodna i rekreacyjna.	Ograniczony zasięg sieci kanalizacyjnej (35,59% mieszkańców), co przy dużym udziale szamb i przydomowych oczyszczalni generuje ryzyko rozproszonego zanieczyszczenia wód powierzchniowych i stanowi barierę dla większych inwestycji turystycznych oraz skutecznej ochrony środowiska. Ponad 95 km dróg gminnych to drogi o nawierzchni gruntowej, co negatywnie wpływa na komfort i bezpieczeństwo, szczególnie w porze deszczowej. Niewystarczająca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna przy zbiornikach wodnych – brak odpowiedniego sprzętu, zaplecza i rozwiązań przestrzennych. Część dróg powiatowych znajduje się w złym stanie, m.in. nawierzchnia z licznymi ubytkami. Zróżnicowany stan techniczny budynków gminnych – część budynków wymaga kompleksowych remontów, w tym dachów i instalacji elektrycznych. Bardzo ograniczony zasięg sieci gazowej – tylko dwa aktywne przyłącza na terenie wybranych ulic w centrum miejscowości Książki, brak sieci w pozostałych częściach gminy. Niewystarczająco rozwinięta sieć elektroenergetyczna średniego i niskiego napięcia oraz brak odpowiednich stacji. Dominacja indywidualnych źródeł ciepła, głównie na paliwo stałe, przy braku rozwiniętej sieci ciepłowniczej i niskim udziale OZE.
Szanse	Zagrożenia
Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania (w tym funduszy unijnych) na rozwój infrastruktury technicznej i turystycznej. Wsparcie instytucjonalne w ramach działalności Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Wąbrzeska” – doradztwo i pomoc w pozyskiwaniu środków na inwestycje infrastrukturalne i rewitalizacyjne. Zwiększające się zainteresowanie formami turystyki wiejskiej, rekreacyjnej i kulturowej, na co gmina odpowiada rozbudową oferty turystycznej (wieża widokowa, tężnia, szlaki turystyczne). Wzrost zainteresowania inicjatywami z zakresu zielono-błękitnej infrastruktury i retencji wody – co może wspierać inwestycje w zieleń miejską, systemy zbierania wód opadowych i mikroretencję, np. przez programy NFOŚiGW.	Zwiększona częstotliwość ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. powódzie, susze) może negatywnie wpłynąć na środowisko naturalne i infrastrukturę gminy. Spadek liczby ludności powiatu i województwa, prowadzący do ryzyka wyludnienia i niepełnego wykorzystania zasobów infrastrukturalnych. Starzenie się społeczeństwa – wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym mogący skutkować presją na infrastrukturę usług publicznych. Możliwe trudności z pozyskaniem funduszy zewnętrznych w przypadku zmian polityki krajowej lub unijnej.

Źródło: Opracowanie własne.

1.4. Wnioski z diagnozy dla sfery gospodarczej

Tabela 4. Analiza SWOT w sferze gospodarczej

Sfera gospodarcza	
Mocne strony	Słabe strony
Zróźnicowana struktura branżowa lokalnej gospodarki – oprócz dominującej produkcji rolniczej rozwija się budownictwo, przetwórstwo oraz sektor usług, w tym działalność handlowa i transportowa. Widoczny spadek bezrobocia na przestrzeni dekady – z 334 osób w 2013 r. do 158 osób w 2023 r. Obecność terenów inwestycyjnych. Silne nakłady inwestycyjne gminy – 2. miejsce w województwie kujawsko-pomorskim w rankingu "Liderzy Inwestycji" 2020–2022.	Brak wzrostu liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ostatnich pięciu latach (274 w 2019 i 2023 r.), wskazujący na potrzebę intensyfikacji działań wspierających rozwój przedsiębiorczości lokalnej. Dominacja mikroprzedsiębiorstw i niska liczba firm o wysokiej wartości dodanej – ograniczenie możliwości budowania konkurencyjności gospodarki lokalnej. Ograniczenia w przyciąganiu dużych inwestycji zewnętrznych – brak danych o znaczących nowych inwestorach w ostatnich latach.
Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych i unijnych) na rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość, w tym terenów inwestycyjnych, infrastruktury drogowej oraz wsparcia MŚP. Zmiany legislacyjne oraz krajowe programy wsparcia transformacji energetycznej i zielonej gospodarki mogą przynieść impuls dla rozwoju innowacyjnych projektów.	Wysoki poziom niepewności makroekonomicznej w skali krajowej i międzynarodowej. Zmienne i nieprzewidywalne otoczenie legislacyjne i podatkowe. Rosnąca konkurencja inwestycyjna ze strony większych ośrodków miejskich oraz wyspecjalizowanych stref gospodarczych (Toruń, Bydgoszcz). Odływ młodej siły roboczej do lepiej rozwiniętych regionów. Wysoka zależność realizacji projektów gospodarczych od dostępności zewnętrznych źródeł finansowania. Wzrost kosztów energii, surowców i usług transportowych.

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział II.

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i przestrzennym

Wnioski z wykonanej diagnozy stały się podstawą dla opracowania części programowej strategii rozwoju gminy, która zawiera najważniejsze założenia polityki rozwoju lokalnego.

Cel definiowany jest jako stan/efekt/sytuacja/rozwiązanie problemu, do którego się dąży, czemu coś ma służyć. Opisuje on przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej. Cele rozwojowe opisują stan docelowy, który powstanie w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Powinny one pozostawać w ścisłej relacji z wnioskami z diagnozy. Jednocześnie realizują one wizję rozwoju, którą obrazuje model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Wizja opisuje pożądany stan gminy w perspektywie długookresowej.

Cele strategiczne mają charakter długofalowy, przedstawiają generalny kierunek postępowania w realizacji planowanej wizji rozwoju gminy. Odpowiadają one ponadto na ogólne pytanie: „co chcemy osiągnąć?”.

Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określając narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych, jednocześnie odpowiadając na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Ważne jest, by cele, a następnie kierunki działań odpowiadały na potrzeby rozwojowe gminy i:

- rozwiązywały najważniejsze problemy,
- zmniejszały bariery rozwojowe,
- wzmacniały potencjał lokalny,
- wykorzystywały zasoby własne i szanse pojawiające się w otoczeniu,
- łączyły działania z różnych dziedzin w zintegrowane projekty.

Cele formułowane są w odpowiedzi na problemy (słabe strony, zagrożenia), które zidentyfikowano na etapie diagnostycznym oraz dla lepszego wykorzystania istotnych zasobów i potencjałów gminy (mocne strony, szanse). Każdy z celów powinien być określony w sposób SMART:

- SPECIFIC – konkretny, określony, jasno zdefiniowany, dokładny,
- MEASURABLE – mierzalny, możliwy do wyrażenia w przyjętych jednostkach miary,
- ATTAINABLE – osiągalny, możliwy do zrealizowania, niekiedy odczytywany jeszcze jako ACCEPTABLE – akceptowalny (przez wielu współpracujących podmiotów)
- AMBITIOUS – ambitny,
- REALISTIC – realistyczny przy istniejących zasobach,
- RELEVANT – istotny z punktu widzenia celów interwencji,
- TIME-BOUNDED – zdefiniowany, określony w czasie,
- TRACKABLE – możliwy do śledzenia.

Zidentyfikowane w analizie SWOT, zarówno problemy, jak i mocne strony, wymagają określenia celów strategicznych dla Gminy Książki, które stanowią bezpośrednią odpowiedź na istniejące tam trudności rozwojowe i potencjały. To właśnie te cele pomagają określić kierunki rozwoju gminy.

Niniejsza strategia wyznacza cele strategiczne osobno dla każdej z czterech analizowanych sfer, tj.:

- dla sfery społecznej,
- dla sfery klimatyczno-środowiskowej,
- dla sfery przestrzennej,
- dla sfery gospodarczej.

Realizacja celów strategicznych możliwa będzie poprzez zdefiniowanie, a następnie osiągnięcie konkretnych celów operacyjnych.

W wizji Gminy Książki założono uzyskanie określonego stanu jej rozwoju, gdzie wskazano na rozwiniętą ofertę edukacyjną, kulturalną, sportową i zdrowotną oraz na dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb i określonych standardów. Ponadto, zaplanowano rozwój przedsiębiorczości, zwiększenie potencjału obrony cywilnej oraz aktywizację społeczną mieszkańców. W ten sposób zostały wyłonione najważniejsze „wyzwania” stojące przed Gminą Książki, zarówno w obszarze społecznym, klimatyczno-środowiskowym, przestrzennym, jak i gospodarczym.

Działania w zakresie obszaru społeczeństwa nie ograniczają się jedynie do zapewnienia samej infrastruktury zaspokajającej potrzeby socjalne, edukacyjne czy kulturalne ludności. W grę wchodzi również działania „miękkie” w zakresie m.in. edukacji czy usług społecznych. Ponadto znajdują się tu także działania zmierzające do szeroko pojętego aktywizowania mieszkańców.

Spełnienie wizji będzie wymagało zrealizowania poszczególnych działań we wszystkich obszarach aktywności Gminy Książki. Stąd konieczność określenia celów strategicznych, których osiągnięcie zagwarantuje wypełnienie wizji.

Na podstawie informacji uzyskanych w wyniku diagnozy obszaru, ankiet, analizy SWOT oraz spotkań konsultacyjnych wypracowano szkielet Strategii, który złożony jest z czterech celów strategicznych, których uszczegółowieniem będą z kolei cele operacyjne, do których będą przypisane określone kierunki działań.

W poniższej tabeli przedstawiono cel strategiczny oraz cele operacyjne w sferze społecznej:

Tabela 5. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze społecznej

CEL STRATEGICZNY I: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności		
	Lp.	Cel operacyjny
SFERA SPOŁECZNA	I.1	Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych
	I.2	Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży
	I.3	Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej
	I.4	Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego
	I.5	Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców
	I.6	Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi

Źródło: Opracowanie własne.

Rozwój infrastruktury i usług społecznych służących mieszkańcom nie wynika wyłącznie z potrzeby zapewnienia dostępu do podstawowych zasobów i usług, ale przede wszystkim z dążenia do stworzenia warunków sprzyjających trwałemu rozwojowi społeczności lokalnej. Szczególnie ważnym komponentem jest potencjał kapitału ludzkiego i odpowiednie jego wykorzystanie, wspierane przez infrastrukturę techniczną, która powinna przede wszystkim służyć rozwojowi infrastruktury społecznej. Zdolność społeczności lokalnej do integracji i samoorganizacji gwarantuje jednostce trwały rozwój, będący odpowiedzią na rzeczywiste potrzeby mieszkańców. Tworzenie warunków dla zwiększania aktywności i integracji społecznej powinno stanowić ważny element w planowaniu przyszłości gminy i jej mieszkańców.

Pobudzanie aktywności społeczności lokalnej, wspierane przez funkcjonalną infrastrukturę, pozwoli na aktywne włączenie mieszkańców w działania na rzecz najbliższego otoczenia. Przyczyni się tym samym do zwiększania konsekwentnego wysokiego potencjału miejsca zamieszkania i jakości

życia. Pozwoli także na wypracowanie właściwych narzędzi współpracy i partnerstwa, rozumianego jako płaszczyzna współdziałania władz gminnych, organizacji (stowarzyszeń) działających na terenie gminy, środowisk związanych z lokalną przedsiębiorczością oraz gmin ościennych. Dzięki synergii infrastruktury technicznej i społecznej możliwe będzie skuteczniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz wspieranie ich aktywności w codziennym życiu.

W poniższej tabeli przedstawiono cel strategiczny oraz cele operacyjne w sferze klimatyczno-środowiskowej:

Tabela 6. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze klimatyczno-środowiskowej

CEL STRATEGICZNY II: Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu		
	Lp.	Cel operacyjny
SFERA KLIM-ŚROD	II.1	Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi
	II.2	Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej
	II.3	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców
	II.4	Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi
	II.5	Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne.

Działania podejmowane w obszarze klimatu i środowiska stanowią fundament długofalowej odporności jednostki samorządu terytorialnego wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjnych – od skutków zmian klimatycznych po erozję lokalnych zasobów przyrodniczych. Sfera klimatyczno-środowiskowa nie ogranicza się wyłącznie do działań o charakterze ochronnym, ale staje się przestrzenią proaktywnego kształtowania bezpieczeństwa ekologicznego, jakości życia mieszkańców oraz konkurencyjności terytorium w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

Systemowe podejście do wyzwań środowiskowych obejmuje m.in. adaptację do skutków zmian klimatu, poprawę gospodarowania wodami, ochronę bioróżnorodności, racjonalizację gospodarki odpadami, poprawę efektywności energetycznej oraz rozwój odnawialnych źródeł energii. Ich realizacja pozwala nie tylko ograniczyć negatywne oddziaływania, lecz także budować przewagi strategiczne – takie jak zwiększona odporność infrastruktury na zdarzenia ekstremalne, poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych czy rozwój nowoczesnych usług środowiskowych.

Wspieranie procesów ekologicznych nie jest jedynie obowiązkiem regulacyjnym, ale również szansą na wzmocnienie spójności społecznej, rozwój nowych modeli partnerstwa oraz aktywizację mieszkańców wokół celów wspólnego dobra. Włączenie społeczności lokalnej, przedsiębiorców i organizacji społecznych w działania na rzecz środowiska sprzyja budowie lokalnego kapitału zaufania i odpowiedzialności, który z czasem przekłada się na bardziej efektywne zarządzanie terytorium.

Podsumowując, ostatecznym efektem długofalowego podejścia do sfery klimatyczno-środowiskowej będzie nie tylko poprawa stanu środowiska naturalnego, ale również wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, większa stabilność funkcjonowania instytucji publicznych oraz zwiększona odporność społeczno-przestrzenna na zmiany – zarówno te przewidywalne, jak i kryzysowe. Sfera ta powinna być traktowana nie jako koszt, lecz jako inwestycja w trwałość i przyszłościowy potencjał jednostki samorządowej.

W poniższej tabeli przedstawiono cel strategiczny oraz cele operacyjne w sferze przestrzennej:

Tabela 7. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze przestrzennej

CEL STRATEGICZNY III: Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego		
	Lp.	Cel operacyjny
SFERA PRZESTRZENNA	III.1	Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności
	III.2	Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców
	III.3	Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej

Źródło: Opracowanie własne.

Rozwój infrastruktury technicznej jest jednym z głównych czynników wpływających na stworzenie mieszkańcom właściwych warunków życia, a tym samym zagwarantowanie im określonego poziomu atrakcyjności pod względem miejsca zamieszkania. Infrastruktura techniczna, obejmująca takie elementy jak drogi, dostęp do energii, a także nowoczesne technologie telekomunikacyjne, nie tylko ułatwia codzienne funkcjonowanie mieszkańców, ale również pełni kluczową rolę w budowaniu poczucia stabilności i bezpieczeństwa.

W wyniku realizacji działań infrastrukturalnych można zagwarantować mieszkańcom wysoką jakość życia, co w konsekwencji generuje rozwój społeczny i gospodarczy obszaru. Zmodernizowane drogi i transport publiczny sprzyjają mobilności, co ułatwia dostęp do pracy, edukacji i usług, a rozwinięta infrastruktura cyfrowa wspiera rozwój przedsiębiorczości oraz edukacji zdalnej. Równocześnie, poprawa jakości życia sprzyja aktywizacji lokalnej społeczności, wspierając rozwój kapitału ludzkiego, który jest jednym z najważniejszych zasobów każdej gminy.

Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury przyczyni się również do podniesienia konkurencyjności gminy, zarówno w kontekście przyciągania inwestorów, jak i zachęcania do osiedlania się nowych mieszkańców. Inwestorzy częściej wybierają tereny o dobrej infrastrukturze, co pozwala im obniżyć koszty operacyjne i zapewnić większą efektywność działania. Z kolei nowe rodziny i specjaliści mogą być zainteresowani osiedleniem się w gminie, która oferuje łatwy dostęp do niezbędnych udogodnień oraz wysoką jakość życia. Taki napływ ludności i kapitału dodatkowo wzmacnia rozwój gospodarczy, tworząc pozytywną spiralę wzrostu, w której infrastruktura staje się zarówno przyczyną, jak i skutkiem dalszego rozwoju gminy.

Podsumowując, inwestowanie w rozwój infrastruktury technicznej nie tylko poprawia codzienny komfort życia mieszkańców, ale także tworzy długoterminowe fundamenty dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, umacniając jej pozycję na tle innych regionów.

W poniższej tabeli przedstawiono cel strategiczny oraz cele operacyjne w sferze gospodarczej:

Tabela 8. Cel strategiczny i cele operacyjne w sferze gospodarczej

CEL STRATEGICZNY IV: Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji		
	Lp.	Cel operacyjny
SFERA GOSPODARCZA	IV.1	Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu
	IV.2	Przyciąganie inwestorów i rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych

	IV.3	Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa
--	-------------	--

Źródło: Opracowanie własne.

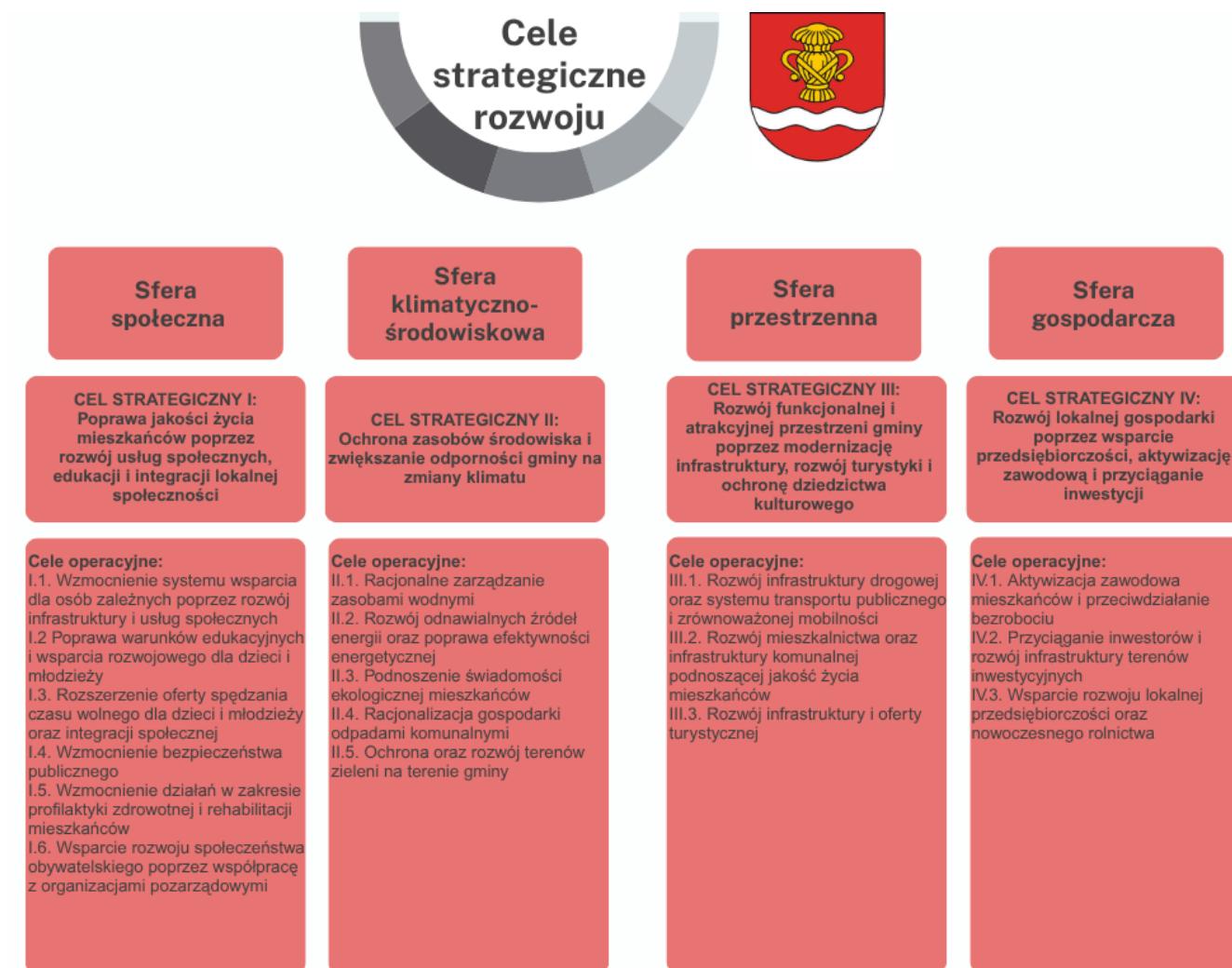
Bezpośrednia realizacja tego celu strategicznego oraz celów operacyjnych ma spowodować rozwój lokalnej przedsiębiorczości, co wpłynie pozytywnie na szeroko pojęty rozwój gospodarczy gminy. Zwiększenie liczby oraz efektywności funkcjonujących na jej terenie przedsiębiorstw przyczyni się do wzrostu wartości wytwarzanych dóbr i usług, co z kolei będzie odzwierciedlało wzrost konkurencyjności gospodarczej gminy zarówno na poziomie regionalnym, jak i krajowym. Oczekiwany efekt to nie tylko wzrost liczby podmiotów gospodarczych, ale także ich innowacyjność i zdolność adaptacji do zmieniających się warunków rynkowych, co będzie sprzyjało rozwojowi sektora MŚP (małych i średnich przedsiębiorstw), będącego kluczowym filarem lokalnej gospodarki.

Sam proces stymulowania rozwoju działalności gospodarczej podniesie również atrakcyjność inwestycyjną gminy, czyniąc ją bardziej konkurencyjną w oczach zewnętrznych inwestorów. Dobre warunki dla przedsiębiorczości, takie jak odpowiednia infrastruktura techniczna, korzystne regulacje prawne czy wsparcie administracyjne, stworzą środowisko sprzyjające lokowaniu kapitału zewnętrznego. To z kolei przełoży się na rozwój nowych branż, dywersyfikację lokalnej gospodarki i stworzenie nowych miejsc pracy, co wzmocni społeczno-ekonomiczną stabilność regionu.

Punktem wyjścia do realizacji tego celu będą wewnętrzne zasoby posiadane przez gminę, takie jak lokalne zasoby naturalne, istniejąca infrastruktura, kapitał ludzki oraz lokalna specyfika społeczno-kulturowa. Wykorzystanie tych zasobów w sposób zrównoważony pozwoli na maksymalizację efektów realizacji strategii, jednocześnie minimalizując ryzyko nadmiernej eksploatacji środowiska naturalnego. Kluczowe będzie także zaangażowanie lokalnych społeczności i przedsiębiorców, którzy będą mieli realny wpływ na kształtowanie środowiska gospodarczego poprzez partnerstwo z władzami gminy oraz wspólne inicjatywy.

Podsumowując, rozwój lokalnej przedsiębiorczości, wspierany strategicznie przez gminę, stanie się fundamentem długofalowego wzrostu gospodarczego i społecznego, wzmacniając zarówno pozycję gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia i pracy, jak i jej konkurencyjność w regionie.

Schemat 2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział III.

Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Strategia oprócz wskazania celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych, pokazuje również kierunki działań bądź, jeśli to możliwe, konkretne działania. Podstawą ich określania jest identyfikacja kluczowych zmian, które niezbędne są do realizacji założonych celów.

Kierunki działań wskazują zaplanowane do realizacji rodzaje przedsięwzięć, które podejmowane będą przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Ponadto służą one realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii.

Kierunki działań niezbędne do przeprowadzenia, aby osiągnąć postawione sobie cele przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Planowane kierunki działań

Lp.	Kierunki działań
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności	
Cel operacyjny I.1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych	
I.1.1	Rozszerzenie oferty klubów seniora w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi.
I.1.2	Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego na terenie Gminy Książki.
I.1.3	Rozwój zasobu mieszkań wspomaganych umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób zależnych.
I.1.4	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w miejscowości Brudzawki przy partnerstwie z organizacją pozarządową.
I.1.5	Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych.
I.1.6	Rozwój systemu teleopieki jako formy zdalnego wsparcia i zwiększenia bezpieczeństwa osób niesamodzielnych.
I.1.7	Rozwój wewnątrzgminnego transportu publicznego.
Cel operacyjny I.2. Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży	
I.2.1	Realizacja projektów miękkich na rzecz rozwoju kompetencji uczniów oraz nauczycieli.
I.2.2	Modernizacja i dostosowanie pomieszczeń w Szkole Podstawowej w Książkach do współczesnych standardów edukacyjnych.
I.2.3	Wdrożenie programu „Aktywna szkoła”.
I.2.4	Organizacja zajęć sensorycznych wspierających rozwój psychoruchowy dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.
I.2.5	Rozwój oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez wprowadzenie programów dwujęzyczności.
Cel operacyjny I.3. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej	

I.3.1	Budowa Ośrodka Edukacji w Zaskoczcu.
I.3.2	Rozwój działalności klubów młodzieżowych poprzez realizację projektów wspierających aktywizację społeczno-kulturalną.
I.3.3	Poszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców.
I.3.4	Organizacja letnich obozów wypoczynkowo-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.
Cel operacyjny I.4. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego	
I.4.1	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie gminy.
I.4.2	Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczy i ochronny.
I.4.3	Wsparcie rozwoju Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, w tym organizacja letniego wypoczynku o charakterze edukacyjno-szkoleniowym.
I.4.4	Termomodernizacja budynku OSP w Osieczku.
I.4.5	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednej z jednostek OSP w gminie.
I.4.6	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej zwierząt domowych, w tym program czipowania i kastracji.
I.4.7	Rozwój systemu obrony cywilnej.
Cel operacyjny I.5. Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców	
I.5.1	Rozwój lokalnych programów profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę zdrowia i jakości życia mieszkańców.
I.5.2	Zakup i doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny.
Cel operacyjny I.6. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi	
I.6.1	Rozwój partnerstwa z organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji wspólnych inicjatyw społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.
Cel strategiczny II. Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu	
Cel operacyjny II.1. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi	
II.1.1	Budowa gminnych zbiorników retencyjnych w miejscowościach Łopatki i Książki.
II.1.2	Budowa nowoczesnej stacji uzdatniania wody na terenie gminy.
II.1.3	Budowa oczyszczalni ścieków w Zaskoczcu.
II.1.4	Wsparanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych.
II.1.5	Rozwój systemów nawadniających na potrzeby rolnictwa
Cel operacyjny II.2. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej	
II.2.1	Rozwój instalacji fotowoltaicznych, w tym w ramach klastra energetycznego.

II.2.2	Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej.
II.2.3	Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy.
Cel operacyjny II.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	
II.3.1	Rozwój działań z zakresu edukacji ekologicznej.
Cel operacyjny II.4. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi	
II.4.1	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Książkach.
Cel operacyjny II.5. Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy	
II.5.1	Wsparcie działań na rzecz tworzenia i utrzymania terenów zielonych.
Cel strategiczny III. Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego	
Cel operacyjny III.1. Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności	
III.1.1	Budowa/przebudowa/modernizacja dróg gminnych i lokalnych.
III.1.2	Budowa systemu ścieżek rowerowych.
Cel operacyjny III.2. Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców	
III.2.1	Wspieranie rozwoju budownictwa wielorodzinnego.
III.2.2	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy.
III.2.3	Modernizacja zasobu budynków komunalnych, w tym poprawa ich stanu technicznego, efektywności energetycznej i funkcjonalności.
III.2.4	Przeznaczenie na sprzedaż działek rekreacyjnych położonych w sąsiedztwie jezior w celu uporządkowania gospodarki przestrzennej i zwiększenia dostępności do terenów rekreacyjnych.
Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej	
III.3.1	Wspieranie rozwoju agroturystyki, turystyki i rekreacji poprzez rozwój usług okołoturystycznych i wsparcie lokalnych inicjatyw.
III.3.2	Bieżąca modernizacja infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku.
III.3.3	Opracowanie i wdrożenie cyfrowej mapy turystycznej gminy w formie aplikacji mobilnej.
III.3.4	Prowadzenie działań promujących walory turystyczne gminy na poziomie lokalnym i regionalnym.
III.3.5	Rozwój oferty Centrum Szkolenia i Egzaminów Sportów Motorowodnych i Żeglarstwa.
III.3.6	Opracowanie kompleksowego programu rozwoju turystyki w Gminie Książki.
Cel operacyjny III.4. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy	
III.4.1	Modernizacja i/lub adaptacja pod cele turystyczne obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy.

Cel strategiczny IV. Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji	
Cel operacyjny IV.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu	
IV.1.1	Realizacja prac interwencyjnych i publicznych jako form aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia.
IV.1.2	Organizacja prac społecznie użytecznych we współpracy z instytucjami i organizacjami lokalnymi.
IV.1.3	Tworzenie sezonowych miejsc pracy w sektorze turystyki i rekreacji.
IV.1.4	Rozwijanie współpracy z powiatowym urzędem pracy w zakresie przekazywania i promocji ofert zatrudnienia dla osób bezrobotnych.
Cel operacyjny IV.2. Przyciąganie inwestorów i rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych	
IV.2.1	Promocja oferty terenów inwestycyjnych Gminy Książki wśród potencjalnych inwestorów regionalnych i krajowych.
IV.2.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną.
Cel operacyjny IV.3. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa	
IV.3.1	Realizacja programów doradczych i szkoleniowych dla lokalnych przedsiębiorców i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.
IV.3.2	Wspieranie procesów dywersyfikacji działalności rolniczej poprzez rozwój produktów i usług o charakterze pozarolniczym.
IV.3.3	Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o potencjale turystycznym.

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział IV.

Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Strategia definiuje oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia wraz ze wskazaniem źródeł ich pomiaru. Rezultaty to efekt planowanych działań, zmiany pożądane w kontekście podejmowanych interwencji. Rezultaty, tak jak cele są weryfikowalne i mierzalne. Oznacza to określenie rezultatów planowanych działań w ujęciu wskaźnikowym.

Wskaźniki to ważny element strategii przyczyniający się do jej efektywnej realizacji. Wskaźniki pokazują stopień realizacji przyjętych celów, opisanych za pomocą mierników.

Wskaźnik jest zmienną, która może przyjmować różne wartości, pozostającą w stałym związku z cechami analizowanych obiektów czy stanów rzeczy. Wskaźnik określa się jako miarę celu, który ma zostać osiągnięty, zaangażowanych zasobów, uzyskanego efektu, miernik jakości lub zmienną kontekstową.

Wskaźniki dla zaplanowanych działań określono z uwzględnieniem ich kształtowania się w czasie i przestrzeni, co pozwala na bieżący monitoring planowanych działań i lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie założonych celów strategicznych.

Dla wszystkich wcześniej zdefiniowanych kierunków działań określono planowane rezultaty ich przeprowadzenia oraz wskaźniki wraz ze sposobem ich monitorowania, czyli podaniem źródła informacji, skąd wynikać będzie planowana do osiągnięcia wartość wskaźnika.

W poniższej tabeli dla każdego z zaplanowanych przedsięwzięć przypisano konkretne wskaźniki oraz źródła ich pomiaru.

Tabela 10. Planowane kierunki działań wraz z rezultatami, wskaźnikami oraz źródłami pomiaru wskaźnika

Lp.	Kierunki działań	Rezultaty	Wskaźniki	Źródła pomiaru wskaźnika
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności				
Cel operacyjny I.1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych				
I.1.1	Rozszerzenie oferty klubów seniora w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi.	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty wsparcia dla osób starszych. Wzrost aktywności społecznej i integracji seniorów. Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w systemie usług społecznych.	Liczba partnerstw z organizacjami pozarządowymi – 1 szt. Liczba seniorów korzystających z oferty klubów – 50 os./rok. Liczba zrealizowanych wydarzeń, zajęć i spotkań – 3 wydarzeń/rok.	Umowy partnerskie z NGO. Listy obecności i ewidencja uczestników. Raporty z działalności klubów seniora.
I.1.2	Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego na terenie Gminy Książki.	Zapewnienie kompleksowej opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Zwiększenie samodzielności życiowej osób zależnych. Odciążenie rodzin w opiece nad osobami niesamodzielnymi.	Liczba całodobowych miejsc w centrum opiekuńczo-mieszkalnym – 10 miejsc. Liczba osób objętych wsparciem – 12 os./rok.	Protokół odbioru budynku i wyposażenia. Ewidencja uczestników centrum.
I.1.3	Rozwój zasobu mieszkań wspomaganych umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób zależnych.	Zwiększenie dostępności mieszkań dostosowanych do potrzeb osób zależnych. Wzrost poziomu samodzielności i jakości życia osób z ograniczoną sprawnością. Rozwój zróżnicowanej oferty mieszkaniowej z elementami wsparcia społecznego.	Liczba mieszkań wspomaganych utworzonych lub dostosowanych – 2 szt. Liczba osób korzystających z mieszkań wspomaganych – 4 os./rok.	Dokumentacja techniczna i protokoły odbioru mieszkań. Rejestr najemców mieszkań wspomaganych. Raporty z realizacji usług wsparcia społecznego.

I.1.4	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w miejscowości Brudzawki przy partnerstwie z organizacją pozarządową.	Zwiększenie dostępności do dziennych form wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnościami. Rozwój oferty terapeutyczno-rehabilitacyjnej i integracyjnej w środowisku lokalnym. Wzmocnienie współpracy samorządu z sektorem pozarządowym w zakresie usług społecznych.	Liczba miejsc w ŚDS – 35 miejsc. Liczba osób objętych wsparciem w ŚDS – 35 os./rok. Liczba zrealizowanych zajęć i usług terapeutyczno-rehabilitacyjnych – 720 h zajęć/rok.	Umowa partnerska z NGO. Protokół odbioru budynku i wyposażenia. Rejestr uczestników i harmonogram działań. Raporty z działalności ŚDS.
I.1.5	Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych.	Zwiększenie samodzielności osób niesamodzielnych poprzez wsparcie w codziennym funkcjonowaniu. Odciążenie rodzin w opiece nad osobami zależnymi. Wzrost jakości życia osób starszych, z niepełnosprawnościami i przewlekłe chorych.	Liczba osób objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi – 28 os./rok. Liczba godzin świadczonych usług – 9100 h/rok. Liczba zatrudnionych asystentów/opiekunek – 9 os.	Umowy z personelem świadczącym usługi. Harmonogramy pracy i ewidencja wykonanych usług. Rejestry beneficjentów i sprawozdania z realizacji usług.
I.1.6	Rozwój systemu teleopieki jako formy zdalnego wsparcia i zwiększenia bezpieczeństwa osób niesamodzielnych.	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób starszych i niesamodzielnych pozostających w miejscu zamieszkania. Umożliwienie dłuższego samodzielnego funkcjonowania w warunkach domowych. Wzmocnienie szybkiego reagowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia.	Liczba osób objętych usługą teleopieki – 70 os./rok.	Rejestr użytkowników systemu.

I.1.7	Rozwój wewnątrzgminnego transportu publicznego.	Zwiększenie dostępności transportu publicznego dla mieszkańców. Poprawa częstotliwości i jakości usług transportowych. Zmniejszenie liczby samochodów osobowych na drogach. Wzrost liczby pasażerów korzystających z transportu publicznego.	Liczba nowych linii transportu publicznego – 1 linia.	Rozkłady jazdy i dokumentacja transportowa. Dane z systemów biletowych.
Cel operacyjny I.2. Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży				
I.2.1	Wsparcie edukacyjne dla Szkoły Podstawowej w Książkach.	Rozwój kompetencji kluczowych uczniów, w tym cyfrowych, językowych, matematycznych i społecznych. Wzrost kwalifikacji nauczycieli w zakresie nowoczesnych i zindywidualizowanych metod nauczania. Zwiększenie motywacji uczniów do nauki i poprawa wyników edukacyjnych.	Liczba uczniów objętych wsparciem w ramach projektów – 140 os. Liczba nauczycieli uczestniczących w szkoleniach – 25 os. Liczba godzin zrealizowanych zajęć i warsztatów – 360 h.	Harmonogram i dzienniki zajęć. Listy obecności uczniów i nauczycieli. Raporty z realizacji projektów edukacyjnych. Ankiety ewaluacyjne uczestników.
I.2.2	Modernizacja i dostosowanie pomieszczeń w Szkole Podstawowej w Książkach do współczesnych standardów edukacyjnych.	Poprawa warunków lokalowych do nauki i pracy dydaktycznej. Zwiększenie dostępności do nowoczesnych narzędzi dydaktycznych i infrastruktury edukacyjnej.	Liczba zmodernizowanych pomieszczeń – 2 szt./rok	Protokół odbioru robót budowlanych. Dokumentacja projektowa i powykonawcza.

		Wzrost komfortu i bezpieczeństwa użytkowników szkoły.		
I.2.3	Wdrożenie programu „Aktywna szkoła”.	Zwiększenie aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Promowanie zdrowego stylu życia i postaw prozdrowotnych w środowisku szkolnym. Wzmocnienie oferty zajęć ruchowych i sportowych w ramach edukacji szkolnej.	Liczba zorganizowanych zajęć sportowych i aktywności fizycznych w ramach programu – 4 wydarzenia/rok. Liczba uczniów uczestniczących w programie – 30 os./rok. Liczba szkół objętych programem – 1 szkoła.	Harmonogram zajęć ruchowych. Listy obecności uczniów. Raport z wdrożenia i realizacji programu „Aktywna szkoła”. Ankiety ewaluacyjne uczniów i nauczycieli.
I.2.4	Organizacja zajęć sensorycznych wspierających rozwój psychoruchowy dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.	Wspieranie rozwoju integracji sensorycznej u dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Poprawa koncentracji, koordynacji ruchowej i zdolności poznawczych dzieci. Wczesne wykrywanie i niwelowanie zaburzeń rozwojowych poprzez terapię i stymulację zmysłów.	Liczba zorganizowanych zajęć sensorycznych – 48 zajęć/rok. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach – 15 os./rok. Liczba przeszkolonych nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia – 1 os.	Harmonogram zajęć i dzienniki zajęć specjalistycznych. Listy obecności dzieci i kadry prowadzącej. Opinia ewaluacyjna sporządzona przez nauczyciela/nauczycielkę.
I.2.5	Rozwój oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez wprowadzenie programów dwujęzyczności.	Zwiększenie kompetencji językowych dzieci w wieku przedszkolnym. Wzbogacenie oferty edukacyjnej o innowacyjne metody nauczania języków obcych. Wzrost atrakcyjności i konkurencyjności lokalnych placówek przedszkolnych.	Liczba przedszkoli objętych programem dwujęzyczności – 1 placówka. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach z elementami dwujęzyczności – 73 os./rok.	Programy i harmonogramy zajęć językowych. Rejestry obecności dzieci na zajęciach. Sprawozdania z realizacji programu.

Cel operacyjny I.3. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej				
I.3.1	Budowa Ośrodka Edukacji w Zaskoczcu.	Zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej dla mieszkańców Zaskoczca. Wzrost liczby organizowanych wydarzeń kulturalnych i społecznych w okolicy.	Liczba nowo wybudowanych świetlic wiejskich – 1 szt. Liczba zorganizowanych wydarzeń – 10 wydarzeń/rok.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza. Raporty z działalności ośrodka.
I.3.2	Rozwój działalności klubów młodzieżowych poprzez realizację projektów wspierających aktywizację społeczno-kulturalną.	Zwiększenie uczestnictwa młodzieży w lokalnych inicjatywach społecznych i kulturalnych. Rozwój kompetencji społecznych, organizacyjnych i obywatelskich młodzieży. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wzmacnianie integracji wśród młodych mieszkańców.	Liczba klubów młodzieżowych objętych wsparciem – 2 kluby. Liczba zrealizowanych projektów społeczno-kulturalnych – 2 projekty/rok. Liczba uczestników działań klubowych – 30 os./rok.	Listy obecności uczestników. Sprawozdania z realizacji projektów.
I.3.3	Poszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców.	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty kulturalnej w gminie. Wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym i społecznym. Promowanie lokalnych tradycji, twórczości i integracji międzypokoleniowej.	Liczba nowych wydarzeń kulturalnych organizowanych w gminie – 2 wydarzenia/rok. Liczba uczestników wydarzeń – 100 os./rok. Liczba partnerstw z instytucjami kultury i NGO – 2 porozumienia.	Kalendarz wydarzeń kulturalnych. Raporty z realizacji wydarzeń. Dokumentacja fotograficzna i opisowa.
I.3.4	Organizacja letnich obozów wypoczynkowo-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.	Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do zorganizowanej formy wypoczynku letniego.	Liczba zorganizowanych obozów – 1 obóz/rok.	Dokumentacja programowa i harmonogramy obozów.

		Połączenie wypoczynku z elementami edukacyjnymi, profilaktycznymi i rozwojowymi. Wzmocnienie relacji rówieśniczych i kompetencji społecznych wśród młodych mieszkańców gminy.	Liczba uczestników obozów – 30 os. (dzieci i młodzieży)/rok. Liczba zrealizowanych warsztatów i zajęć edukacyjnych podczas obozów – 2 zajęcia/rok.	Listy uczestników.
Cel operacyjny I.4. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego				
I.4.1	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie gminy.	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz skuteczności działań prewencyjnych. Ułatwienie identyfikacji sprawców wykroczeń i przestępstw. Wzmocnienie nadzoru nad przestrzenią publiczną w miejscach szczególnie narażonych na incydenty.	Liczba nowych punktów kamerowych – 2 lokalizacje. Liczba zainstalowanych kamer – 6 szt.	Dokumentacja techniczna i protokoły odbioru instalacji. Rejestr monitorowanych lokalizacji.
I.4.2	Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczy i ochronny.	Zwiększenie skuteczności i bezpieczeństwa działań podejmowanych przez jednostki OSP. Skrócenie czasu reakcji na zagrożenia i poprawa gotowości operacyjnej. Wyrównanie szans jednostek OSP w dostępie do nowoczesnych narzędzi i wyposażenia.	Liczba jednostek OSP objętych doposażeniem – 4 jednostki. Liczba zakupionych elementów sprzętu ratowniczego i ochronnego – 10 szt. Liczba interwencji przeprowadzonych z wykorzystaniem nowego sprzętu – 10 akcji/rok.	Faktury i protokoły odbioru sprzętu. Ewidencja wyposażenia jednostek. Raporty z działań OSP.

I.4.3	Wsparcie rozwoju Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, w tym organizacja letniego wypoczynku o charakterze edukacyjno-szkoleniowym.	Zwiększenie zaangażowania młodzieży w działalność społeczną i proobronną. Rozwój umiejętności praktycznych z zakresu ochrony przeciwpożarowej i pierwszej pomocy. Wychowanie w duchu odpowiedzialności obywatelskiej i służby publicznej.	Liczba członków MDP uczestniczących w działaniach i obozach – 30 os./rok. Liczba zrealizowanych wydarzeń edukacyjno-szkoleniowych – 3 wydarzenia/rok. Liczba godzin zajęć praktycznych i teoretycznych – 30 h/rok.	Listy uczestników i zaświadczenia o ukończeniu szkoleń. Dokumentacja zdjęciowa i merytoryczna z wydarzeń.
I.4.4	Termomodernizacja budynku OSP w Osieczku.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynku i obniżenie kosztów jego eksploatacji. Poprawa warunków pracy i dyspozycyjności strażaków ochotników. Przedłużenie trwałości technicznej budynku i poprawa jego estetyki.	Powierzchnia objęta termomodernizacją – 223,94 m². Liczba przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych (np. ocieplenie, wymiana stolarki, instalacja OZE) – 1 rodzaj prac (ocieplenie).	Audyt energetyczny przed i po termomodernizacji. Protokół odbioru robót budowlanych. Dokumentacja projektowa i powykonawcza.
I.4.5	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednej z jednostek OSP w gminie.	Zwiększenie zdolności operacyjnych i mobilności jednostki OSP. Skrócenie czasu reakcji na zagrożenia i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. Wzrost skuteczności działań ratowniczych, gaśniczych i zabezpieczających.	Liczba zakupionych pojazdów ratowniczo-gaśniczych – 1 szt. Liczba przeszkolonych strażaków z obsługi nowego sprzętu – 3 os.	Faktura zakupu pojazdu i protokół odbioru. Ewidencja wyposażenia jednostki OSP.

I.4.6	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej zwierząt domowych, w tym program czipowania i kastracji.	Poprawa stanu zdrowia i bezpieczeństwa zwierząt domowych na terenie gminy. Zwiększenie identyfikowalności zwierząt dzięki systemowi czipowania. Ograniczenie liczby zwierząt bezdomnych oraz poprawa nadzoru nad ich populacją.	Liczba zwierząt objętych programem czipowania i kastracji – 25 szt./rok. Liczba mieszkańców objętych akcjami edukacyjnymi i informacyjnymi – 500 os./rok.	Baza Chipów Safe Animal. Sprawozdania z działań czipowania i kastracji.
I.4.7	Rozwój systemu obrony cywilnej.	Zwiększenie odporności gminy na zagrożenia kryzysowe, militarne i środowiskowe. Uporządkowanie procedur reagowania kryzysowego i ewakuacji ludności. Wzrost świadomości i przygotowania mieszkańców do sytuacji nadzwyczajnych.	Liczba zmodernizowanych lub utworzonych zasobów OC (np. syreny alarmowe, magazyny, sprzęt) – 2 szt. Liczba osób przeszkolonych w zakresie reagowania kryzysowego – 10 os./rok. Liczba przeprowadzonych ćwiczeń i symulacji – 3 wydarzenia/rok. Liczba opracowanej dokumentacji strategicznej – 3 szt.	Dokumentacja zakupowa i inwentaryzacja zasobów OC. Listy obecności i zaświadczenia z przeprowadzonych szkoleń. Raporty z ćwiczeń oraz notatki służbowe. Dokumentacja strategiczna.
Cel operacyjny I.5. Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców				
I.5.1	Rozwój lokalnych programów profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę zdrowia i jakości życia mieszkańców.	Wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz promowanie prozdrowotnych postaw. Wczesne wykrywanie chorób cywilizacyjnych i ograniczenie czynników ryzyka. Poprawa ogólnego stanu zdrowia mieszkańców poprzez edukację i działania prewencyjne.	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych – 2 programy. Liczba uczestników działań profilaktycznych (warsztatów, badań, prelekcji) – 110 os.	Harmonogramy i raporty z realizacji programów. Listy obecności uczestników i ewidencje badań. Ankiety ewaluacyjne uczestników oraz dokumentacja merytoryczna.

I.5.2	Zakup i doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny.	Zwiększenie dostępności lokalnych usług rehabilitacyjnych dla mieszkańców. Poprawa skuteczności procesu rehabilitacji i rekonwalescencji. Wsparcie osób starszych, przewlekle chorych oraz po urazach w powrocie do sprawności.	Liczba zakupionych urządzeń i zestawów rehabilitacyjnych – 5 szt. Liczba osób korzystających z nowego sprzętu – 696 os./rok. Liczba godzin zabiegów i ćwiczeń z użyciem doposażenia – 69 288 h/rok.	Ewidencja zakupów i dokumentacja techniczna sprzętu. Rejestr użytkowników i harmonogramy terapii. Raporty z realizacji usług rehabilitacyjnych i ankiety pacjentów.
Cel operacyjny I.6. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi				
I.6.1	Rozwój partnerstwa z organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji wspólnych inicjatyw społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.	Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji polityki lokalnej i rozwoju społeczności. Wzrost liczby inicjatyw oddolnych i projektów realizowanych we współpracy z NGO. Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej mieszkańców.	Liczba zawartych partnerstw i umów z NGO – 3 umowy/rok. Liczba wspólnie zrealizowanych inicjatyw i projektów – 3 działania/rok. Liczba uczestników działań realizowanych z udziałem NGO – 150 os./rok.	Rejestr zawartych porozumień i umów z organizacjami pozarządowymi. Raporty z realizacji wspólnych przedsięwzięć. Listy obecności i dokumentacja wydarzeń (zdjęcia, harmonogramy, materiały informacyjne).
Cel strategiczny II. Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu				
Cel operacyjny II.1. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi				
II.1.1	Przebudowa gminnych zbiorników retencyjnych w miejscowościach Łopatki i Książki.	Zwiększenie retencji wód opadowych i ograniczenie ryzyka lokalnych podtopień. Wzmocnienie odporności gminy na skutki zmian klimatycznych (np. susze i nawałnice).	Ilość przebudowanych zbiorników retencyjnych – 2 szt.	Dokumentacja hydrologiczna i projektowa. Protokół odbioru inwestycji.

		Poprawa lokalnego bilansu wodnego i mikroklimatu.		
II.1.2	Budowa nowoczesnej stacji uzdatniania wody na terenie gminy.	Poprawa jakości wody pitnej dla mieszkańców. Zwiększenie efektywności procesu uzdatniania wody. Zmniejszenie strat wody w systemie.	Wydajność stacji uzdatniania wody – min. 2000 m³/dobę. Liczba gospodarstw domowych objętych nowym systemem – 1500 szt.	Protokół odbioru technicznego stacji. Dokumentacja wdrożenia systemu monitoringu. Rejestr podłączonych gospodarstw.
II.1.3	Budowa oczyszczalni ścieków w Zaskoczu.	Poprawa warunków sanitarnych i środowiskowych w Zaskoczu. Zwiększenie liczby gospodarstw domowych objętych systemem kanalizacji sanitarnej. Ograniczenie ryzyka zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych. Wzmocnienie potencjału rozwoju osadniczego i turystycznego gminy.	Liczba gospodarstw objętych nową infrastrukturą – 375 szt.	Protokół odbioru robót budowlanych. Dokumentacja geodezyjna i powykonawcza.
II.1.4	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych.	Zwiększenie liczby gospodarstw domowych posiadających ekologiczne systemy oczyszczania ścieków. Zmniejszenie zagrożeń środowiskowych na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną. Poprawa warunków sanitarnych mieszkańców wsi i terenów peryferyjnych.	Liczba zrealizowanych dotacji na przydomowe oczyszczalnie ścieków – 20 szt./rok. Łączna liczba zainstalowanych oczyszczalni w ramach programu – 100 szt. Liczba kampanii informacyjnych i spotkań z mieszkańcami – 2 wydarzenia/rok.	Dokumentacja dotacyjna i rozliczeniowa (wnioski, umowy, faktury). Protokoły odbioru instalacji przydomowych oczyszczalni. Raporty z kampanii edukacyjnych i spotkań informacyjnych.

		Wzrost świadomości ekologicznej i zaangażowania mieszkańców.		
II.1.5	Rozwój systemów nawadniających na potrzeby rolnictwa	Poprawa efektywności nawadniania pól uprawnych. Zwiększenie odporności rolnictwa na susze i zmiany klimatyczne. Wzrost plonów i jakości upraw. Oszczędność wody dzięki nowoczesnym systemom nawadniającym.	Liczba wstępnie wskazanych lokalizacji do modernizacji/nowych ujęć – 8 szt. Liczba gospodarstw deklarujących udział w modernizacji nawadniania – 8 szt. Liczba spotkań roboczych z rolnikami i spółkami wodnymi – 8 szt.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza. Umowy z dostawcami systemów nawadniających. Raporty z monitorowania zużycia wody i efektywności nawadniania
Cel operacyjny II.2. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej				
II.2.1	Rozwój instalacji fotowoltaicznych, w tym w ramach klastra energetycznego.	Zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym gminy. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla inwestorów OZE. Redukcja emisji gazów cieplarnianych i poprawa jakości powietrza. Wzmocnienie pozycji gminy jako partnera w transformacji energetycznej.	Liczba zidentyfikowanych i udostępnionych lokalizacji pod farmy PV – 10 szt. Łączna moc planowanych instalacji PV – min. 20 MW.	Rejestr złożonych i rozpatrzonych wniosków o warunki zabudowy/decyzje środowiskowe. Umowy, listy intencyjne lub decyzje o warunkach przyłączenia.
II.2.2	Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej.	Zmniejszenie zużycia energii cieplnej i kosztów ogrzewania budynków publicznych. Poprawa komfortu cieplnego i funkcjonalności obiektów.	Liczba budynków, w których wymieniono źródła ciepła – 4 szt.	Audyty energetyczne przed i po wymianie źródeł ciepła. Protokoły odbioru prac budowlanych.

		Redukcja emisji CO ₂ i innych zanieczyszczeń wynikających z ogrzewania.		
II.2.3	Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy.	Zwiększenie dostępności do sieci gazowej dla mieszkańców i przedsiębiorstw. Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z lokalnych źródeł ciepła. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy.	Długość wybudowanej sieci gazowej – 0,9 km.	Protokoły odbioru robót budowlanych.
Cel operacyjny II.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców				
II.3.1	Rozwój działań z zakresu edukacji ekologicznej.	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy. Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w działania proekologiczne. Poprawa wiedzy na temat ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Wzrost liczby inicjatyw ekologicznych podejmowanych przez mieszkańców.	Liczba zorganizowanych warsztatów, szkoleń i kampanii edukacyjnych – 10 wydarzeń/rok. Liczba uczestników działań edukacyjnych – 150 os./rok. Liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów edukacyjnych – 300 egz./rok.	Raporty z realizacji działań edukacyjnych. Listy obecności uczestników wydarzeń. Egzemplarze materiałów edukacyjnych i dokumentacja medialna.
Cel operacyjny II.4. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi				
II.4.1	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Książkach.	Poprawa efektywności zbierania i segregacji odpadów komunalnych.	Liczba zmodernizowanych punktów zbiórki odpadów – 1 szt. Liczba mieszkańców korzystających z PSZOK – 3000 os./rok.	Protokoły odbioru robót modernizacyjnych. Dokumentacja techniczna i eksploatacyjna.

		Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z PSZOK. Zmniejszenie ilości odpadów trafiających na wysypiska. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie segregacji odpadów.		Raporty z monitorowania ilości zebranych odpadów.
Cel operacyjny II.5. Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy				
II.5.1	Wsparcie działań na rzecz tworzenia i utrzymania terenów zielonych.	Zwiększenie powierzchni terenów zielonych w gminie. Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych. Wzrost bioróżnorodności i poprawa jakości środowiska naturalnego. Zwiększenie dostępności do terenów rekreacyjnych dla mieszkańców.	Powierzchnia nowo utworzonych terenów zielonych – 0,5 ha. Liczba nowo posadzonych drzew i krzewów – 15 szt. Liczba zrealizowanych projektów zagospodarowania terenów zielonych – 1 projekt/rok.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza. Protokoły odbioru prac związanych z tworzeniem terenów zielonych. Raporty z monitorowania stanu terenów zielonych.
Cel strategiczny III. Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego				
Cel operacyjny III.1. Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności				
III.1.1	Budowa/przebudowa/modernizacja dróg gminnych i lokalnych.	Poprawa stanu technicznego dróg gminnych i lokalnych. Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Skrócenie czasu podróży i poprawa dostępności komunikacyjnej.	Długość wybudowanych dróg gminnych i lokalnych – 1 km. Długość przebudowanych dróg gminnych i lokalnych – 10 km. Długość zmodernizowanych dróg gminnych i lokalnych – 5 km.	Protokoły odbioru technicznego robót. Dokumentacja powykonawcza. Raporty policyjne dotyczące wypadków drogowych.

		Wzrost satysfakcji mieszkańców z jakości infrastruktury drogowej.		
III.1.2	Budowa/modernizacja systemu ścieżek rowerowych.	Zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z rowerów jako środka transportu. Poprawa bezpieczeństwa rowerzystów. Wzrost atrakcyjności gminy jako miejsca przyjaznego rowerzystom.	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych – 5 km.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza.
Cel operacyjny III.2. Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców				
III.2.1	Wspieranie rozwoju budownictwa wielorodzinnego.	Zwiększenie liczby mieszkań dostępnych dla mieszkańców gminy. Poprawa dostępności do mieszkań o różnym standardzie. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Zmniejszenie problemu niedoboru mieszkań.	Liczba nowo wybudowanych mieszkań w budownictwie wielorodzinnym – 24 szt. Powierzchnia użytkowa nowo wybudowanych mieszkań – 1280 m²/rok. Liczba wydanych pozwoleń na budowę budynków wielorodzinnych – 1 szt.	Dokumentacja budowlana i projektowa. Dane z systemów ewidencji budynków. Raporty z wydanych pozwoleń na budowę.
III.2.2	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i użytkowników dróg. Zwiększenie efektywności energetycznej systemu oświetlenia. Wzrost komfortu i atrakcyjności przestrzeni publicznych wieczorem i nocą.	Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych – 90 szt. Liczba nowych punktów oświetleniowych – 10 szt.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza.

III.2.3	Modernizacja zasobu budynków komunalnych, w tym poprawa ich stanu technicznego, efektywności energetycznej i funkcjonalności.	Poprawa stanu technicznego budynków komunalnych. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków. Wzrost komfortu użytkowania budynków komunalnych. Zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych budynków.	Liczba zmodernizowanych budynków komunalnych – 2 szt. Powierzchnia użytkowa zmodernizowanych budynków – 200 m².	Dokumentacja projektowa i powykonawcza. Audyty energetyczne przed i po modernizacji. Protokoły odbioru robót modernizacyjnych.
III.2.4	Przeznaczenie na sprzedaż działek rekreacyjnych położonych w sąsiedztwie jezior w celu uporządkowania gospodarki przestrzennej i zwiększenia dostępności do terenów rekreacyjnych.	Uporządkowanie gospodarki przestrzennej w gminie. Zwiększenie dostępności do terenów rekreacyjnych dla mieszkańców. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej terenów położonych w sąsiedztwie jezior.	Liczba działek rekreacyjnych przeznaczonych na sprzedaż – 20 szt. Powierzchnia działek rekreacyjnych przeznaczonych na sprzedaż – 2 ha.	Dokumentacja planistyczna i projektowa. Dane z systemów ewidencji gruntów. Umowy sprzedaży działek rekreacyjnych.
Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej				
III.3.1	Wspieranie rozwoju agroturystyki, turystyki i rekreacji poprzez rozwój usług okołoturystycznych i wsparcie lokalnych inicjatyw.	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę. Wzrost liczby miejsc noclegowych i usług turystycznych. Poprawa jakości usług turystycznych. Wzrost dochodów mieszkańców z działalności turystycznej.	Liczba nowo utworzonych miejsc noclegowych – 20 szt./rok. Liczba turystów odwiedzających gminę – 1000 os./rok.	Raporty z działalności turystycznej.

III.3.2	Bieżąca modernizacja infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku.	Poprawa stanu technicznego infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku. Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności Centrów Aktywnego Wypoczynku. Wzrost liczby osób korzystających z infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku.	Liczba zmodernizowanych obiektów w Centrach Aktywnego Wypoczynku – 3 szt. Liczba nowych atrakcji turystycznych – 1 szt. Liczba osób korzystających z Centrów Aktywnego Wypoczynku – 3600 os./rok.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza. Dane z systemów monitorowania ruchu turystycznego. Protokoły odbioru robót modernizacyjnych.
III.3.3	Opracowanie i wdrożenie cyfrowej mapy turystycznej gminy w formie aplikacji mobilnej.	Zwiększenie dostępności informacji turystycznych dla odwiedzających. Poprawa jakości usług turystycznych poprzez dostęp do aktualnych informacji. Wzrost liczby turystów korzystających z aplikacji mobilnej.	Liczba aplikacji mobilnych – 1 szt. Liczba zarejestrowanych punktów turystycznych w aplikacji – 30 punktów.	Dane z systemów analitycznych aplikacji mobilnej. Raporty z działalności turystycznej. Dokumentacja dotycząca wdrożenia aplikacji mobilnej.
III.3.4	Prowadzenie działań promujących walory turystyczne gminy na poziomie lokalnym i regionalnym.	Wzrost rozpoznawalności gminy jako atrakcyjnego miejsca turystycznego. Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę. Poprawa wizerunku gminy jako miejsca przyjaznego turystom.	Liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych – 1 kampanii/rok. Liczba uczestników wydarzeń promocyjnych – 30 os./rok. Liczba publikacji i materiałów promocyjnych – 2 egz./rok.	Dokumentacja medialna i publikacje promocyjne.
III.3.5	Rozwój oferty Centrum Szkolenia i Egzaminów Sportów Motorowodnych i Żeglarsstwa.	Zwiększenie liczby osób korzystających z oferty Centrum.	Liczba przeprowadzonych szkoleń i egzaminów – 8 szkoleń/rok. Liczba osób korzystających z oferty Centrum – 120 os. (8 x 15).	Dane z systemów rejestracji uczestników szkoleń.

		Poprawa jakości usług szkoleniowych i egzaminacyjnych. Wzrost liczby certyfikowanych instruktorów i egzaminatorów.	Liczba certyfikowanych instruktorów i egzaminatorów – 2 os.	
III.3.6	Opracowanie kompleksowego programu rozwoju turystyki w Gminie Książki.	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy. Poprawa infrastruktury turystycznej. Wzrost liczby turystów odwiedzających gminę.	Liczba opracowanych strategii i programów rozwoju turystyki – 1 program. Liczba zrealizowanych projektów turystycznych – 2 projekty/rok. Liczba turystów odwiedzających gminę – 1000 os./rok.	Dokumentacja programowa i strategiczna. Raporty z realizacji projektów turystycznych. Dane z systemów rejestracji turystów.
Cel operacyjny III.4. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy				
III.4.1	Modernizacja i/lub adaptacja pod cele turystyczne obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy.	Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych. Zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych dla turystów. Wzrost liczby odwiedzających obiekty zabytkowe.	Liczba zmodernizowanych/zaadaptowanych obiektów zabytkowych – 2 szt. Liczba odwiedzających obiekty zabytkowe – 1500 os./rok.	Dokumentacja projektowa i powykonawcza. Dane z systemów rejestracji odwiedzających.
Cel strategiczny IV. Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji				
Cel operacyjny IV.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu				
IV.1.1	Realizacja prac interwencyjnych i publicznych jako form aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia.	Zwiększenie liczby osób bezrobotnych uczestniczących w pracach interwencyjnych i publicznych. Poprawa umiejętności i kwalifikacji osób bezrobotnych.	Liczba osób uczestniczących w pracach interwencyjnych i publicznych – 5 os./rok.	Dane z systemów rejestracji uczestników prac interwencyjnych. Raporty z działalności instytucji organizujących prace.

IV.1.2	Organizacja prac społecznie użytecznych we współpracy z instytucjami i organizacjami lokalnymi.	Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w prace społecznie użyteczne. Poprawa stanu infrastruktury publicznej dzięki pracom społecznym. Wzrost liczby organizacji współpracujących przy realizacji prac społecznie użytecznych.	Liczba zorganizowanych prac społecznie użytecznych – 4 prace/rok. Liczba uczestników prac społecznie użytecznych – 4 os./rok.	Dane z systemów rejestracji uczestników prac społecznie użytecznych. Raporty z działalności instytucji organizujących prace. Dokumentacja dotycząca współpracy z organizacjami lokalnymi.
IV.1.3	Tworzenie sezonowych miejsc pracy w sektorze turystyki i rekreacji.	Poprawa dostępności do usług turystycznych i rekreacyjnych. Wzrost liczby osób zatrudnionych sezonowo w sektorze turystyki.	Liczba utworzonych sezonowych miejsc pracy – 6 miejsc/rok. Liczba osób zatrudnionych sezonowo – 6 os./rok.	Raporty z działalności przedsiębiorstw turystycznych.
IV.1.4	Rozwijanie współpracy z powiatowym urzędem pracy w zakresie przekazywania i promocji ofert zatrudnienia dla osób bezrobotnych.	Poprawa dostępności do informacji o ofertach pracy dla osób bezrobotnych. Wzrost liczby osób znajdujących zatrudnienie dzięki współpracy z urzędem pracy.	Liczba przekazanych ofert zatrudnienia – 4 oferty/rok. Liczba osób, które znalazły zatrudnienie dzięki współpracy – 4 os./rok. Liczba zorganizowanych spotkań i szkoleń – 4 spotkania/rok.	Dokumentacja dotycząca zatrudnienia dzięki współpracy z urzędem pracy.
Cel operacyjny IV.2. Przyciąganie inwestorów i rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych				
IV.2.1	Promocja oferty terenów inwestycyjnych Gminy Książki wśród potencjalnych inwestorów regionalnych i krajowych.	Zwiększenie rozpoznawalności oferty inwestycyjnej gminy wśród przedsiębiorców z regionu i kraju. Wzrost liczby zapytań ofertowych dotyczących terenów inwestycyjnych. Lepsze wykorzystanie istniejącego potencjału gruntów	Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych – 1 kampania/rok. Liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów promocyjnych – 2 szt./rok.	Dokumentacja materiałów promocyjnych. Rejestr zapytań ofertowych i korespondencji z inwestorami.

		przeznaczonych pod działalność gospodarczą.		
IV.2.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną.	Zwiększenie poziomu przygotowania terenów inwestycyjnych. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Stworzenie warunków do lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych.	Liczba ofert inwestycyjnych z terenu objętego uzbrojeniem – 1 oferta/rok.	Rejestr i publikacje ofert inwestycyjnych gminy.
Cel operacyjny IV.3. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa				
IV.3.1	Realizacja programów doradczych i szkoleniowych dla lokalnych przedsiębiorców i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.	Wzrost kompetencji biznesowych wśród lokalnych przedsiębiorców i przyszłych przedsiębiorców. Zwiększenie liczby nowo zakładanych działalności gospodarczych. Zwiększenie poziomu profesjonalizacji lokalnego biznesu.	Liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów – 2 wydarzenia/rok. Liczba uczestników szkoleń – 5 osób/rok. Liczba nowych działalności gospodarczych założonych przez uczestników – 1 podmiot/rok.	Listy obecności i dokumentacja szkoleniowa. Ankiety ewaluacyjne uczestników. Rejestr CEIDG dotyczący nowych działalności gospodarczych.
IV.3.2	Wspieranie procesów dywersyfikacji działalności rolniczej poprzez rozwój produktów i usług o charakterze pozarolniczym.	Wzrost liczby rolników podejmujących działalność pozarolniczą. Zwiększenie oferty usług i produktów lokalnych o charakterze nierolniczym. Wzmocnienie odporności ekonomicznej gospodarstw rolnych.	Liczba rolników objętych wsparciem doradczym – 4 osób/rok. Liczba nowo powstałych działalności pozarolniczych prowadzonych przez rolników – 1 podmiot/rok. Liczba wprowadzonych na rynek nowych usług lub produktów – 1 usługa/rok.	Rejestr uczestników doradztwa lub programów wsparcia. Rejestr działalności gospodarczych (CEIDG, KRS). Raporty z monitoringu lokalnego rynku i oferty produktowej.

IV.3.3	Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o potencjale turystycznym.	Rozwój sektora mikro- i małych firm na obszarach o walorach turystycznych. Wzrost liczby miejsc pracy w sektorze usług i turystyki. Podniesienie konkurencyjności lokalnej oferty gospodarczej.	Liczba podmiotów gospodarczych objętych wsparciem – 2 firmy/rok. Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w mikro- i małych firmach – 4 miejsca/rok. Liczba działań promocyjnych wspierających przedsiębiorczość lokalną – 4 inicjatywy/rok.	Rejestry udzielonego wsparcia i uczestników programów. Dane GUS/REGON dotyczące liczby firm i miejsc pracy. Raporty z działań promocyjnych i partnerskich (np. współpraca z LGD, PUP, samorządem).
--------	--	--	---	---

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział V.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni

5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Książki to gmina wiejska, która administracyjnie należy do województwa kujawsko-pomorskiego i położona jest w jego północno-wschodniej części, w powiecie wąbrzeskim. Graniczy ona z Gminami Ryńsk i Dębowa Łąka (powiat wąbrzeski), Gminami Radzyń Chełmiński i Świecie nad Osą (powiat grudziądzki) oraz Gminami Jabłonowo Pomorskie i Bobrowo (powiat brodnicki). Jest to stosunkowo niewielka gmina, zajmuje ona powierzchnię 86,28 km² i w 2024 r. zamieszkała była przez 3979 osób. Siedzibą władz gminnych jest centralnie położona miejscowość Książki, która pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego.

Uwarunkowania wewnętrzne gminy oraz jej położenie względem ważnych ośrodków administracyjnych w regionie, a także sieć komunikacyjna umożliwiająca przemieszczanie się ludzi oraz transport towarów mają decydujące znaczenie w kierunkach rozwoju gminy i jej sieci osadniczej. Niebagatelne jest też położenie na granicy trzech powiatów: wąbrzeskiego, brodnickiego i grudziądzkiego, co wzmacnia powiązania regionalne. Potrzeby mieszkańców gminy zaspokajane są, poza Książkami, w ośrodkach ościennych – Radzyniu Chełmińskim, Jabłonowie Pomorskim oraz w Wąbrzeźnie. Również położenie fizyczno-geograficzne gminy oddziałuje na jej rozwój. Uwarunkowania hydrologiczne (głównie Jezioro Wielkie i Jezioro Blizno) wpływają na atrakcyjność przyrodniczą gminy i kształtowanie się sieci osadniczej. Docelowy układ sieci osadniczej uwzględnia ochronę istniejących walorów przyrodniczych i kulturowych, z jednoczesnym rozwojem istniejących ośrodków gminnych oraz wzmocnieniem ich rangi lokalnej.

Obszar gminy Książki podzielony jest na 8 sołectw z 9 miejscowościami: Blizienko, Blizno, Brudzawki, Książki, Łopatki, Łopatki Polskie, Osieczek, Szczuplinki, Zaskocz. Miejscowość Książki jest zdecydowanie największym ośrodkiem pod względem liczby ludności, ponieważ skupia około 46% wszystkich mieszkańców gminy. Drugą w kolejności z liczbą 768 mieszkańców jest miejscowość Osieczek. Najmniejszymi ośrodkami są natomiast miejscowości Szczuplinki oraz Łopatki Polskie, w których mieszka zaledwie 79 i 52 mieszkańców.

W wyniku działań czynników społecznych, kulturowych, środowiskowych oraz gospodarczych zostało ukształtowane aktualne zagospodarowanie terenu gminy Książki. Struktura terenów gminy została podzielona na dwie zasadnicze strefy, które znalazły odzwierciedlenie w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

- strefa rozwoju osadnictwa – obejmująca miejscowość Książki, główny ośrodek gminny, Osieczek, Łopatki, Zaskocz, Blizienko i Blizno; strefa obejmuje tereny zainwestowane oraz perspektywiczne tereny rozwoju zabudowy,
- strefa rolnicza – obejmująca zdecydowaną większość gminy; w strefie tej przeważają obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w skład której wchodzi grunty orne, pastwiska, sady, łąki oraz zabudowa zagrodowa rozproszona.

Główna, rolnicza funkcja gminy znacząco wpływa na rodzaj zabudowy i charakter przestrzenny miejscowości stanowiących osady rolnicze z mocno rozproszoną zabudową zagrodową. Najprężniej rozwija się miejscowość Książki oraz miejscowości zlokalizowane w sąsiedztwie jezior – Osieczek, Łopatki oraz drogi wojewódzkiej nr 543 – Blizno. Obserwuje się tam zmianę terenów dotychczas użytkowanych rolniczo na cele zabudowy przede wszystkim mieszkaniowej i letniskowej. Procesy koncentracji zabudowy zauważalne są najbardziej we wsiach Książki, Osieczek i Blizno.

Wskazać należy, iż Gmina Książki zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego przynależy do obszaru prowadzenia polityki terytorialnej (OPPT) Wąbrzeźna. Gmina została również wskazana jako gmina wymagająca wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnych o

znaczeniu lokalnym. W Planie Zagospodarowania Województwa gmina Książki przynależy do wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych. Gmina Książki charakteryzuje się niskim stanem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wynika to z nakładających się złożonych problemów, lecz głównym źródłem takiej sytuacji jest położenie w znacznej odległości od największych ośrodków miejskich regionu, co uniemożliwia korzystanie z impulsów rozwojowych generowanych przez większe miasta (Wąbrzeźno) lub brak możliwości finansowych czy społecznych dla zainicjowania postępu w oparciu o własny potencjał, np. gleby wysokich klas bonitacyjnych.

W gminie Książki występuje również zjawisko depopulacji. Jest to spowodowane głównie emigracją mieszkańców na tereny bardziej atrakcyjne pod względem gospodarczym i społecznym, co z kolei powoduje zaburzenie struktur demograficznych i związane z tym braki aktywności gospodarczej znacznej części mieszkańców. Kumulują się tutaj problemy wysokiego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia, dużego uzależnienia od systemu pomocy społecznej, co z kolei spowalnia rozwój zarówno społeczny, jak i gospodarczy. Duże rozdrobnienie osadnictwa wpływa negatywnie na jakość warunków życia, możliwości rozwoju gospodarczego, a nawet stan środowiska – głównie poprzez znaczące koszty realizacji zadań własnych samorządów lokalnych.

Biorąc pod uwagę wiejski charakter gminy, a także jej dotychczasowy rozwój, należy dążyć do koncentracji zabudowy o zróżnicowanych funkcjach w głównym ośrodku gminnym, tj. miejscowości Książki, natomiast w pozostałych miejscowościach o przeważającej funkcji rolniczej dogłęszczać istniejące tereny zabudowane i przekształcone przede wszystkim w zakresie zabudowy zagrodowej oraz niezbędnych usług (niewielkich sklepów oraz usług publicznych) z dopuszczeniem ewentualnej zabudowy mieszkaniowej. Należy również dążyć do ograniczenia rozpraszania zabudowy (w tym również zagrodowej) w przestrzeni rolniczej poprzez jej koncentrację w pobliżu wykształconych struktur miejscowości.

Docelowa struktura sieci osadniczej oparta jest o centralnie położoną miejscowość Książki z dobrze rozwiniętymi terenami zabudowy mieszkaniowej i usługowej, a także usługami publicznymi i terenami codziennej rekreacji, z peryferyjnie położonymi terenami produkcyjnymi, które dzięki zastosowanym rozwiązaniom i technologii w znikomym stopniu oddziałują na tereny sąsiednie a jednocześnie stanowią motor rozwoju gospodarczego gminy. Zabudowa wsi będzie kontynuowana wzdłuż głównych dróg i na terenach o dobrych warunkach geotechnicznych. Teren wsi Książki charakteryzuje się stosunkowo gęstą zabudową, dzięki czemu w maksymalnym stopniu wykorzystuje potencjał lokalizacyjny oraz szlaki komunikacyjne i infrastrukturę techniczną z poszanowaniem terenów zieleni oraz uwzględniając potencjał kulturowy. Miejscowość Książki przyjmuje formę wielofunkcyjnego ośrodka skupiającego w swoich granicach podstawowe potrzeby związane z zamieszkaniami, pracą i dostępem do usług. Stanowi ono centrum aktywności społecznej i gospodarczej gminy poprzez koncentrację zadań inwestycyjnych z dziedziny administracji i usług, w tym oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu, jak również mieszkalnictwa, gospodarki komunalnej, obsługi rolnictwa, infrastruktury społecznej i technicznej o zasięgu gminnym i lokalnym.

Na drugim poziomie hierarchii sieci osadniczej znajdują się miejscowości Osieczek, Blizno oraz Łopatki, które oprócz podstawowej funkcji mieszkaniowej, stanowią również bazę usługowo-turystyczną o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Wszystkie te miejscowości korzystają z obecności zbiorników wodnych jako głównych atrakcji turystycznych gminy. Ich rozwój skoncentrowany jest wokół rozwoju budownictwa letniskowego oraz mieszkaniowego na obrzeżach jezior: Wielkiego, Blizno oraz Łopatki. Dzięki bliskości jezior możliwy jest również rozwój usług (miejscu noclegowe, usługi turystyki, baza gastronomiczna). Znajdują się tu Centra Aktywnego Wypoczynku i Sportów Wodnych oraz ośrodki agroturystyczne.

Rola pozostałych miejscowości na terenie gminy jest odmienna. Podkreślają one wiejski charakter gminy, umożliwiają swobodny rozwój rolnictwa i dotychczasowy sposób życia mieszkańców wsi. Miejscowości te, w zależności od wielkości i lokalizacji, wyposażone są w podstawowe usługi, jak np. lokalne sklepy spożywcze, jednak bardziej wymagające potrzeby zaspokajane są w Książkach. W miejscowościach tych dominuje zabudowa zagrodowa związana z zamieszkaniami i pracą rolników, a

niewielkie zagęszczenie zabudowy przyczynia się do ograniczenia konfliktów związanych z ewentualnym oddziaływaniem gospodarstw rolnych. Zabudowę zagrodową dopełnia gdzieś zabudowa mieszkaniowa. Rozwój miejscowości opiera się o uzupełnienie istniejących zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury oraz ciągów komunikacyjnych przy jednoczesnym uwzględnieniu walorów środowiska, co umożliwia prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej. Rozwój przestrzenny miejscowości uwarunkowany jest występowaniem gleb o wysokiej przydatności rolniczej, bagien i mokradeł, lasów, złóż kopalin oraz rzeźbą terenu.

Hierarchia i rola jednostek osadniczych wynika z różnic przestrzennych, prawnych, demograficznych i środowiskowych, które należy uwzględniać przy delimitacji poszczególnych jednostek na zasadzie wewnętrznej spójności ich cech. Niemniej jednak należy podkreślać i wspierać wzajemne powiązania pomiędzy jednostkami, które umożliwiają wzajemny rozwój i przynoszą obopólne korzyści. Zbudowana sieć powiązań z ośrodkami ulokowanymi wyżej w hierarchii sieci osadniczej, umożliwiającą transfer wiedzy, innowacji, ale również umożliwiającą korzystanie przez mieszkańców gminy między innymi z wysokiej jakości edukacji i kultury, wpłynie na wzrost aktywności gospodarczej oraz na wzrost poziomu kapitału społecznego w tych ośrodkach.

5.2. System powiązań przyrodniczych

Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy wpływ ma również rzeźba terenu. Zgodnie z najnowszą regionalizacją fizycznogeograficzną Polski (Solon, Borzyszkowski i in., 2019) obszar gminy Książki leży w całości w obrębie mezoregionu Pojezierze Chełmińskie. Gmina stanowi obszar o jednolitych cechach komponentów środowiska geograficznego – polodowcową wysoczyznę morenową. Gmina charakteryzuje się równinnym, lekko pagórkowatym terenem. Występują tu 3 ciągi pagórków morenowych o wydłużonym zarysie. Najwyżej położone wzgórza znajdują się w pobliżu Łopatek (133,6 m n.p.m.), Książek (124 m n.p.m.), Blizna (114 m n.p.m.) oraz Osieczka (111 m n.p.m.). Najniżej położone obszary znajdują się natomiast we wschodniej części gminy i stanowią dna zagłębień wytopiskowych. W dnach rynien polodowcowych obecnie występują jeziora: Blizno, Łopatki, Wielkie, Szenwaldzkie, Pracza.

Budowa geologiczna wpływa również na występowanie surowców naturalnych. Na terenie gminy Książki, w jej południowo-wschodniej części, występują trzy udokumentowane złoża surowców naturalnych, tj. złoża piasków i żwirów.

Na terenie Gminy Książki nie utworzono dotychczas żadnych form obszarowej ochrony przyrody i krajobrazu w postaci obszarów chronionego krajobrazu, parków krajobrazowych czy rezerwatów przyrody. Przez teren gminy Książki nie przebiegają również korytarze ekologiczne, ani nie znajdują się użytki ekologiczne.

Na obszarze gminy znajduje się 5 uznanych pomników przyrody, stanowiących twory przyrody żywej, tj. pojedyncze drzewa i skupiska drzew (w tym Aleja Drzew Igliczni trójcierniowej, wzdłuż drogi powiatowej Wąbrzeźno-Lębark w Osieczku). Celem ochrony pomników przyrody jest zachowanie ich wartości przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i historyczno-pamiątkowych ze względu na indywidualne cechy wyróżniające je spośród otaczającego krajobrazu, w szczególności okazałe rozmiary.

Gmina Książki to gmina typowo rolnicza, w związku z czym dominuje szata roślinna związana z rolniczym wykorzystaniem. W wyniku uprawy ziemi nastąpiła zmiana i zubożenie składu gatunkowego w stosunku do potencjalnej roślinności naturalnej. Elementy tworzące system przyrodniczy obszaru o lokalnym charakterze stanowią:

- łąki i pastwiska – zajmują około 10% powierzchni gminy, są to zbiorowiska trawiaste o zróżnicowanej wysokości, z towarzyszącymi im kępami samosiewów (krzewy, zadrzewienia);
- roślinność segetalna i ruderalna – towarzysząca uprawom polowym, nieużytkom, osadom ludzkim, drogom; są to synantropijne zbiorowiska roślin jednorocznych i wieloletnich; w uprawach zbożowych najczęściej występuje mak piaskowy i chaber bławatek; roślinność ruderalna reprezentuje jasnota biała, krwawnik pospolity, bodziszek łąkowy, maruna bezwonna;

najbardziej rozpowszechnionym zbiorowiskiem ruderalnym jest zespół bylicy pospolitej i wrotczya zwyczajnego; jego płaty wykształcają się na zasobnych w biogeny nieużytkach, przydrożach, gruzowiskach, przypłociach i zbudowane są przeważnie z: bylicy pospolitej, wrotczya zwyczajnego, perzu właściwego i krwawnika pospolitego; wokół zabudowań gospodarskich, zabudowy jednorodzinnej, rosną: świerk pospolity i srebrny, cyprysy, żywotniki, wierzy, topole, bez lilak, kasztanowce zwyczajne, brzozy, klony zwyczajne i jawory, jesiony pospolite, jarzębiny zwyczajne oraz drzewa owocowe;

- kompleksy leśne – niewielkie zbiorowiska pełniące funkcje glebochronne i wodochronne, znajdujące się w obrębach ewidencyjnych Osieczek, Brudzawki i Łopatki;
- zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne i przydrożne – grupy drzew i krzewów rosnące głównie w zagłębieniach bezodpływowych (często wypełnionych wodą) o podwyższonym poziomie wód gruntowych, na polach uprawnych, łąkach i pastwiskach, na stokach, skarpach, miedzach, wzdłuż cieków, wód stojących, dróg i w parkach; mają one duże znaczenie przyrodnicze – pełnią ważne funkcje: ochronne, biocenotyczne, klimatyczne oraz estetyczne; jako jedyna wysoka zieleń wśród pól i łąk, regulują stosunki wodne, pełnią rolę wiatrochłonną, chronią przed erozją gleb (wietrzną i wodną), pełnią funkcję biocenotyczną, są ostoją różnych drobnych zwierząt (miejsca lęgowe dla ptaków); najczęściej spotykanymi gatunkami drzew i krzewów są: topola biała, jesion pospolity, klon zwyczajny i samosiejki brzoź, sosna, topoli osiki, dzikiego bzu, dzikiej róży oraz głogu; drzewom towarzyszą zbiorowiska zielne z licznymi gatunkami traw oraz bylic;
- sieć hydrograficzna składająca się z wód powierzchniowych stojących i płynących, w tym 6 jezior o powierzchni powyżej 1,0 ha (Jezioro Blizno – o pow. 49,2 ha położone w północnej części gminy, Jezioro Wielkie – o pow. 30,2 ha położone w południowej części gminy – jest to jezioro przepływowe, które od południa łączy się z Jeziorem Szenwaldzkim o pow. 10,0 ha i Jeziorem Praczką o pow. 10,7 ha, Jezioro Jaśmirek o pow. 2,2 ha położone w południowo-zachodniej części gminy, Jezioro Łopatki o pow. 8,3 ha, położone w północno zachodniej części gminy) oraz sieć cieków i kanałów, z których największe to Kanał Książkowski i Kanał Siciński, uzupełnionych o mokradła i tereny podmokłe, oczka wytopiskowe oraz naturalne i sztuczne systemy melioracyjne;
- zbiorowiska wodne i bagienne - towarzyszą jeziorom, stawom, oczkom wodnym oraz sieci rowów melioracyjnych; brzegi jezior otoczone są pasem szuwaru wysokiego różnej szerokości, w którym dominują trzcina pospolita, pałka szerokolistna;
- zieleń urządzona – obszary różnej wielkości i rangi stworzone przez człowieka; na obszarze gminy Książki tereny zielone obejmują przede wszystkim parki, cmentarze i ich pozostałości, ogródki działkowe, tereny towarzyszące zabudowie osiedlowej, indywidualnej, przy obiektach usługowych i sportowych, starodrzew przy obiektach zabytkowych, np. przy kościołach, założenia folwarczne i pałacowe; w parku w Zaskoczcu znajdują się pomnikowy dąb, jesion, platan oraz klon.

Wskazane powyżej tereny tworzą system przyrodniczy gminy. Stanowią cenne, powiązane ze sobą elementy systemu ekologicznego, przenikające się wzajemnie i stanowiące spójną całość. Docelowy system powiązań przyrodniczych gminy Książki funkcjonuje prawidłowo, a występujące ciągle związki przestrzenne między składowymi ekosystemów, umożliwiają swobodną migrację gatunków, a więc wzajemne wzbogacanie ekosystemów w materię, energię i informację biologiczną.

Pod względem wskaźnika lesistości obszar gminy Książki należy do najslabiej zalesionych w województwie kujawsko-pomorskim. Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnie 128,97 ha (1,5% powierzchni gminy) i rozmieszczone są bardzo nierównomiernie. Niewielkie kompleksy leśne występują jedynie w rejonie miejscowości Osieczek, Brudzawki i Łopatki Polskie. Jest to spowodowane występowaniem bardzo dobrych gleb wysokich klas (I-III).

Elementem łączącym środowisko przyrodnicze z antropogenicznym są uprawy rolnicze. Gmina Książki jest gminą typowo rolniczą, posiadającą korzystne warunki dla upraw. Użytki rolne zajmują 98% powierzchni gminy. Grunty rolne klas chronionych (I-III) stanowią duże połacie na obszarze całej gminy.

Najbardziej powszechne są gleby piaszczyste klas IIIb i IVa. Udział pozostałych klas jest znacznie niższy. Gmina Książki została wskazana w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego jako obszar zasobu gleb najwyższych klas. Gleby gminy Książki, w zależności od sposobu uprawy i nawożenia, charakteryzują się wysoką kulturą rolną, a także stanowią kompleksy w równym stopniu przydatne dla produkcji roślinnej oraz hodowli.

Na terenie gminy występują dominanty krajobrazowe, m. in.: napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia, kominy, maszty telekomunikacyjne oraz elektrownie wiatrowe, które obniżają wartości estetyczne krajobrazu. W przestrzeni gminy znajdują się również obiekty, które podkreślają walory krajobrazowe gminy, są to wieże kościołów: pw. Świętej Marii Magdaleny w Łopatkach, pw. Świętej Katarzyny Aleksandryjskiej w miejscowości Osieczek, pw. Świętej Trójcy w Książkach. W audycie krajobrazowym dla województwa kujawsko-pomorskiego przyjętego Uchwałą nr LXI/851/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2023 r. dla terenu gminy Książki nie ustanowiono krajobrazów priorytetowych.

Uwarunkowania ekofizjograficzne obszaru gminy Książki, w tym w/w system powiązań przyrodniczych określają predyspozycje funkcjonalno-przestrzenne zagospodarowania gminy i determinują kierunki jej rozwoju. Gleby wysokich klas bonitacyjnych podlegają ochronie prawnej przed zmianą sposobu przeznaczenia na cele nierolnicze i jednocześnie stanowią barierę dla rozwoju przestrzennego niektórych miejscowości. Ponadto, teren gminy Książki cechuje się niskim poziomem bioróżnorodności, w gminie brakuje również terenów zieleni, z których mogliby korzystać mieszkańcy.

Ze względu na przeciętne walory przyrodnicze gmina Książki jest miejscem umiarkowanie atrakcyjnym do osiedlania się. Należy wspierać rozwój terenów zieleni oraz zalesiać grunty o niższych klasach bonitacyjnych, co wpłynęłoby pozytywnie na poprawę jakości życia mieszkańców gminy oraz wzrost bioróżnorodności. Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe terenów położonych w okolicy jezior: Blizno, Wielkie i Łopatki, a także czyste środowisko sprzyjają rozwojowi funkcji mieszkaniowej, turystycznej i rekreacyjnej.

5.3 Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Gmina Książki ma słabe powiązania z obszarem zewnętrznym. Przez północno-wschodnią część gminy przebiega droga wojewódzka nr 543 relacji Paparzyn - Robakowo - Gorzuchowo - Płachawy - Błędowo - Wiewiórki - Dębieniec - Zielnowo - Radzyń Chełmiński - Czeczewo - Gołębiewo - Rywałd - Blizno - Jabłonowo - Zamek - Jabłonowo Pomorskie - Piecewo - Kamień - Mieszewy - Czekanowo - Grzybno - Szabda. Długość odcinka drogi wojewódzkiej na terenie gminy Książki wynosi ok. 2,4 km.

Główną oś układu drogowego gminy stanowi sieć dróg powiatowych, których łączna długość wynosi ok. 49 km. Drogi powiatowe przebiegają przez każdą miejscowość gminy, łącząc je ze sobą oraz z nadrzędnym układem komunikacyjnym, a także z gminami sąsiednimi. Dostęp do ośrodka powiatowego – Wąbrzeźna zapewnia droga powiatowa nr 1710C.

Uzupełnienie układu drogowego gminy stanowi sieć dróg gminnych o łącznej długości ok. 133,2 km. Do dróg gminnych należą drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, w tym drogi: gruntowe – 95,4 km, bitumiczne – 31,5 km, tłuczniowe – 5,23 km, z kostki brukowej – 0,98 km, betonowe – 0,15 km.

Przez obszar gminy Książki, w tym przez jej główny ośrodek, przechodzi linia kolejowa nr 353 Poznań – Inowrocław – Toruń – Skandawa, która stanowi jeden z elementów sieci kompleksowej (w zakresie transportu pasażerskiego), składającej się na infrastrukturę transportową TEN-T, tj. Transeuropejską Sieć Transportową TEN-T, priorytetowych połączeń istotnych z punktu widzenia realizacji celów europejskiej polityki transportowej – zniwelowania różnic pomiędzy krajowymi sieciami transportowymi, usunięcia przeszkód, które nadal utrudniają sprawne funkcjonowanie jednolitego rynku i przeszkód natury technicznej, jakimi są m.in. niespójne standardy w ruchu kolejowym. Linia ta dzieli gminę na część północno-zachodnią i południowo-wschodnią, a jej długość na terenie gminy Książki

wynosi ok. 16 km. Stacja kolejowa znajduje się w miejscowości Książki i stanowi ważny element sieci transportowej gminy.

W zakresie transportu i sieci komunikacyjnej, jednym z priorytetowych zadań na terenie gminy Książki jest przebudowa linii kolejowej nr 353, co zostało wskazane w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego jako zadanie na poziomie regionalnym. Ponadto, docelowa podstawowa sieć drogowa będzie modernizowana i przebudowywana w ciągach istniejących dróg gminnych i powiatowych, co jest szczególnie istotne w świetle wskazania gminy Książki w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego jako gminy zagrożonej trwałą marginalizacją oraz gminy położonej w obszarze peryferyjności transportowej (dot. południowej części gminy).

Docelowy układ sieci drogowej na terenie gminy Książki obejmuje utwardzone i wyremontowane drogi podlegające regularnym zabiegom konserwacyjno-remontowym i modernizacyjnym, których przepustowość umożliwia sprawne przemieszczania na poziomie lokalnym i ponadlokalnym, wpływając pozytywnie na dostępność komunikacyjną gminy, wzrost bezpieczeństwa oraz poprawę komfortu jazdy. W miarę potrzeb powstają nowe drogi lokalne połączone z istniejącym układem komunikacyjnym. Na drogach tranzytowych lokalizowane są bezpieczne przejścia dla pieszych wyposażone w inteligentne systemy ostrzegawcze. Nawierzchnie dróg na terenie gminy są utwardzone metodami zależnymi od występującego na nich natężenia ruchu. W celu poprawy bezpieczeństwa drogi wyposażone są w oświetlenie, systemy odwodnieniowe, a w terenach zwartej zabudowy osiedli mieszkaniowych wprowadzane są strefy ruchu ograniczające prędkość. W zależności od natężenia ruchu, wzdłuż dróg znajdują się chodniki oraz ścieżki rowerowe, a lokalne drogi osiedlowe wykonane są jako ciągi pieszo-jezdne. Docelowa sieć ścieżek pieszych i rowerowych przebiega głównie wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu w celu poprawy bezpieczeństwa wszystkich użytkowników. Dogodne połączenia wpływają na ograniczenie ruchu pojazdów silnikowych oraz na wzrost aktywności mieszkańców gminy. Stanowią one alternatywne korytarze transportowe i lokalne szlaki codziennego przemieszczania się, a ponadto są elementem infrastruktury turystycznej.

W zakresie sieci kolejowej docelowa sieć transportowa obejmuje zmodernizowaną linię kolejową nr 353 relacji Poznań-Skandawa. Linia ta wraz ze stacją kolejową w Książkach służy mieszkańcom gminy do przemieszczania się zarówno na krótszych, jak i dłuższych dystansach. Ponadto, przez zachodnią część gminy może w przyszłości przebiegać szybka kolej związana z Centralnym Portem Komunikacyjnym.

5.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Gmina Książki posiada mocno rozbudowaną sieć wodociągową. Stopień zwodociągowania wynosi niemalże 100%. Woda na potrzeby mieszkańców gminy Książki dostarczana jest z ujęć znajdujących się na terenie miejscowości Książki. Ujęcia te nie mają wyznaczonych stref ochrony bezpośredniej. Docelowa sieć wodociągowa obejmuje swym zasięgiem zabudowę wszystkich miejscowości na terenie gminy. W przypadku rozproszonych zagród rolniczych oraz pojedynczych siedlisk mieszkaniowych dopuszczone są indywidualne ujęcia wody. Docelowo urządzenia infrastruktury wodociągowej są w dobrym stanie technicznym i podlegają bieżącym remontom i naprawom. Sieć wodociągowa jest sukcesywnie rozbudowywana oraz modernizowana, by możliwe było zaopatrzenie w wodę wszystkich chętnych mieszkańców gminy. Planuje się budowę stacji uzdatniania wody, aby zapewnić stały dopływ wody o wysokiej jakości, co poprawi jakość życia mieszkańców gminy. Dostarczana woda na cele bytowo-socjalne spełnia wymagania jakościowe określone przepisami norm i standardów. Stan techniczny sieci umożliwia minimalizację jej awaryjności, zapobiega stratom wody i unikaniu wtórnego zanieczyszczenia, a także umożliwia utrzymanie wysokiego stopnia pewności dostawy wody w warunkach normalnych i w sytuacjach awaryjnych oraz zagrożenia kryzysowego, a także zapewnia dostateczną ilość wody dla celów ochrony przeciwpożarowej, co umożliwia prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej.

W zakresie sieci kanalizacyjnej gmina Książki wypada zdecydowanie gorzej, obecna sieć kanalizacyjna obejmuje jedynie około 35,59% gminy. Różnica między skanalizowaniem głównej

miejsowości Książki, a innymi obszarami wiejskimi jest bardzo wyraźna. W granicach wsi Książki z kanalizacji sanitarnej korzysta bardzo duży odsetek mieszkańców, natomiast w pozostałych wsiach przeważają rozwiązania indywidualne (zbiorniki bezodpływowe – 278 szt., przydomowe oczyszczalnie ścieków – 264 szt.). Gospodarka ściekowa gminy Książki obecnie oparta jest o oczyszczalnię ścieków w Wąbrzeźnie.

Docelową sieć kanalizacyjną jest stale rozbudowywana. W przyszłości planuje się budowę oczyszczalni ścieków na terenie gminy. Gospodarka ściekowa dla części rozproszonej zabudowy gminy rozwiązywana jest poprzez oczyszczalnie przydomowe i szamba. Docelowa sieć kanalizacyjna gminy Książki winna być poszerzana w kierunku miejscowości o najbardziej dynamicznym rozwoju zabudowy mieszkaniowej. Dla racjonalizacji odprowadzenia ścieków prowadzi się monitoring ścieków wprowadzanych do sieci, bieżące usuwanie awarii oraz zapewnienie zdolności urządzeń do realizacji odprowadzenia ścieków w sposób ciągły i niezawodny. Ponadto, na obszarach wiejskich, z rozproszoną zabudową, w miejscach, gdzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej nie jest ekonomicznie uzasadniona, docelowo funkcjonuje system wsparcia budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz monitoring ich prawidłowego działania. Powyższe działania gminy i inwestycje w infrastrukturę techniczną mają służyć ochronie wód podziemnych i gleb, w tym m. in. poprzez likwidację bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków i prowadzić do poprawy warunków sanitarnych mieszkańców. Dodatkowo, ze względu na rolniczy charakter gminy, ścieki i odpady pochodzące z produkcji rolnej (hodowlanej) winny być neutralizowane z wykorzystaniem płyt gnojowych i szczelnych zbiorników na gnojówkę. Wody opadowe należy odprowadzać z działek budowlanych do gruntu w granicach działki, zaś z terenów dróg publicznych i z powierzchni utwardzonych terenów produkcyjnych, składowych oraz usługowych do gruntu i rowów melioracyjnych pod warunkiem podczyszczenia ścieków zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zabudowa na terenie gminy Książki jest zaopatrywana w prąd elektryczny z sieci niskiego i średniego napięcia za pośrednictwem napowietrznych i wewnątrzowych stacji transformatorowych. Ponadto przez północną część gminy przebiega napowietrzna linia przesyłowa wysokiego napięcia 110 kV relacji Jabłonowo-Węgrowo k/Grudziądz. Linia ta biegnie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 543 i powoduje ograniczenia lokalizacyjne ze względu na jej strefę ochronną. Mieszkańcy Gminy Książki mają dostęp do energii elektrycznej na całym jej obszarze, a linie przesyłowe średniego i niskiego napięcia są regularnie modernizowane, aby zapewnić stabilne dostawy prądu.

Elementami sieci elektroenergetycznej w gminie Książki są również instalacje odnawialnych źródeł energii. Należą do nich kolektory słoneczne i mikroinstalacje fotowoltaiczne montowane na gruncie oraz na dachach budynków mieszkalnych, usługowych, produkcyjnych i budynków użyteczności publicznej oraz elektrownie wiatrowe. Duże otwarte przestrzenie na terenie gminy wolne od zabudowy sprzyjają rozwojowi różnych form energii odnawialnej, takich jak energia słoneczna, wiatrowa czy biomasa, co przyczynia się do poprawy jakości środowiska i wzrostu niezależności energetycznej regionu. Dobre warunki wietrzne występują na całym obszarze gminy, co sprzyja energetyce wiatrowej. Stosunkowo niewielka przestrzeń gruntu zajmowana pod poszczególne elektrownie wiatrowe sprzyja ochronie gruntów rolnych. Panele fotowoltaiczne należy natomiast lokalizować na gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa, na dachach obiektów przemysłowych, rolnych itp.

Sieć gazowa w gminie ogranicza się do kilku ulic na obszarze miejscowości Książki. Docelową sieć gazową na terenie wsi Książki jest stale rozbudowywana, aby możliwe było przyłączenie jak największej liczby gospodarstw domowych oraz obiektów usługowych. Rozwój sieci gazowej w gminie przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej oraz ograniczenia emisji szkodliwych substancji wynikających z wykorzystania innych paliw, takich jak węgiel. W pozostałych miejscowościach, gdzie stopień rozproszenia zabudowy jest znacznie większy, a niewielka liczba ewentualnych odbiorców wpływa na brak ekonomicznych przesłanek do rozbudowy sieci, mieszkańcy w miarę potrzeb korzystają z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach.

Gmina Książki nie posiada centralnego systemu ciepłowniczego. Zabudowa w terenach wiejskich korzysta z indywidualnych źródeł ciepła o niskich mocach oraz z kotłowni lokalnych, które obsługują przede wszystkim obiekty gminne, a także budynki mieszkalne wielorodzinne. Odbiorcy indywidualni ogrzewają swoje obiekty przy wykorzystaniu indywidualnych urządzeń grzewczych na paliwa stałe, gaz ziemny oraz w niewielkim stopniu olej opałowy. Coraz większy odsetek zabudowy ogrzewany jest przy pomocy pomp ciepła zasilanych elektrycznie, uznawanych za jedno z najczystszych i najkorzystniejszych źródeł ciepła. Gmina Książki wspiera wymianę źródeł ciepła na ekologiczne oraz modernizację kotłowni w celu podniesienia efektywności energetycznej oraz rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju gminy Książki. Dodatkowo podejmowane są działania mające na celu zmniejszenie zużycia energii poprzez:

- ocieplanie i termomodernizację istniejących budynków;
- remonty pokryć dachowych,
- wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- rozpowszechnianie budowy domów energooszczędnych;
- stosowanie automatyki pogodowej, mającej na celu dostosowanie ilości ciepła dostarczanego do instalacji wewnętrznej centralnego ogrzewania do aktualnych warunków atmosferycznych,
- prowadzenie modernizacji i wymian kotłowni węglowych na kotły ogrzewane gazem płynnym, olejem opałowym bądź energią elektryczną, paliwem stałym o niskiej zawartości siarki lub korzystanie z odnawialnych źródeł energii: wody, słońca, wiatru, ziemi.

Gmina Książki znajduje się w zasięgu wszystkich działających na terenie Polski operatorów telefonii komórkowej. Sieć telekomunikacyjna podlega stałej rozbudowie, zarówno w formie tradycyjnej, jak i z wykorzystaniem nowych technologii. Docelowo infrastruktura światłowodowa obejmuje całą gminę, w tym przede wszystkim wszystkie budynki użyteczności publicznej, dzięki zintegrowanemu systemowi połączonemu z systemami sieci wojewódzkiej oraz krajowej i zapewnia pełną dostępność do łączności telekomunikacyjnych.

W celu umożliwienia rozwoju społeczeństwa informacyjnego, realizuje się szerokopasmowy dostęp do Internetu, sieci bezprzewodowych oraz systemu nieodpłatnego dostępu do Internetu, m. in. za pomocą sieci Hotspotów. Rozwój obszarów zabudowy oraz wzrost poziomu życia mieszkańców tworzą także dynamiczny rynek konsumentów usług dla systemów cyfrowej telefonii komórkowej, które są systematycznie rozbudowywane.

Na terenie Gminy Książki usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych świadczy Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Niedźwiedziu, gm. Dębowa Łąka. Ponadto w granicach gminy zlokalizowany jest punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK), obsługujący mieszkańców całej gminy. W obecnie obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w ślad za planem gospodarki odpadami, jako działanie w zakresie kształtowania gospodarki odpadami wpisano rozbudowę i przebudowę istniejących punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Docelowy system gospodarki odpadami funkcjonuje zatem prawidłowo, w oparciu o zmodernizowany PSZOK z uwzględnieniem zasad wskazanych w Regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie.

W zakresie infrastruktury społecznej podstawowym elementem jest zasób mieszkaniowy. Na terenie Gminy Książki nieznacznie zwiększa się liczba budynków mieszkalnych, a co za tym idzie również mieszkań i izb. W wyniku powyższego, w związku ze spadkiem liczby ludności, powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca wzrasta, a co za tym idzie polepszeniu ulegają standardy mieszkaniowe. Poza zabudową mieszkaniową stanowiącą własność prywatną na obszarze gminy Książki występują mieszkania komunalne. Docelowa wielkość zasobu mieszkaniowego gminy dostosowana jest do potrzeb mieszkańców i wynika zarówno z prognozowanej liczby ludności, jak i z potrzeby polepszenia jakości życia mieszkańców gminy. Analizując zasoby mieszkaniowe, poza ich liczbą i powierzchniami, istotne są cechy jakościowe stanowiące o standardzie tych mieszkań, a co za tym idzie jakości życia mieszkańców. Docelowo zasób mieszkań komunalnych jest stale

modernizowany, mieszkania podlegają termomodernizacjom, remontom pokryć dachowych, wymianom stolarki okiennej i drzwiowej, a także wymianom poszczególnych instalacji.

Na terenie miejscowości Książki znajduje się Urząd Gminy, stanowiący podstawę funkcjonowania obsługi administracyjnej mieszkańców. Docelowo wszystkie obiekty użyteczności publicznej funkcjonujące na terenie gminy Książki spełniają wymagania służące zapewnianiu dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami.

W zakresie oświaty na terenie gminy Książki znajduje się publiczna szkoła podstawowa i przedszkole oraz gminny klub dziecięcy Happy Kids. Placówki te znajdują się w kompleksie budynków Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Henryka Sienkiewicza w Książkach, a więc centralnej części gminy i zaspokajają rzeczywiste zapotrzebowanie społeczne. Ze względu na małą liczbę uczniów nie ma potrzeby budowania nowych obiektów w innych częściach gminy. W związku z tym kładzie się nacisk na rozwój i modernizację istniejącego kompleksu, w tym m. in. remont pomieszczeń, budowę skateparku przy szkole (zrealizowano w 2025 r.).

Na terenie gminy funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Książkach. Zapewnia on mieszkańcom gminy dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w zakresie rehabilitacji, fizjoterapii, stomatologii, ginekologii i położnictwa dla mieszkańców gminy. Posiada on poradnię lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinety pielęgniarstwa, poradnię rehabilitacyjną, poradnię stomatologiczną i poradnię ginekologiczno-położniczą, co pozwala na kompleksową obsługę pacjentów. W budynku SPZOZ znajduje się również Punkt Apteczny. Obiekt ten jest w miarę potrzeb modernizowany i doposażany w niezbędny sprzęt. W Szkole Podstawowej i Przedszkolu w Książkach mieści się gabinet medycyny szkolnej i gabinet stomatologiczny. Docelowo, ze względu na ogólne tendencje „starzenia się” społeczeństwa, w miarę potrzeb powstawać mogą domy opieki nad seniorami.

Pomoc społeczną na terenie gminy Książki realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Książkach. GOPS, który jest jednostką organizacyjną gminy, realizuje działania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Udziela pomocy w formie świadczeń pieniężnych, ale również w zakresie m. in. pracy socjalnej, interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania czy usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Ponadto Ośrodek udziela pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz integracji społecznej i integracji i pomocy seniorom.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach realizowanych w najbliższej przyszłości zaliczyć należy m.in.:

- stworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego,
- rozwój mieszkań wspomaganych,
- stworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Brudzawkach,
- rozwój usług asystenckich i opiekuńczych,
- rozwój teleopieki.

Na terenie gminy Książki funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, który docelowo stanowi dobrze wyposażoną i zmodernizowaną bazę dla organizacji zajęć dla mieszkańców gminy. GOK prowadzi działania kulturalne na rzecz mieszkańców i gminy, takie jak m. in.: edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, tworzenie warunków do rozwoju folkloru i rękodzieła ludowego, ochrona dziedzictwa kulturowego gminy, wspieranie miejscowych tradycji i inicjatyw kulturalnych, promocja walorów kulturowych i turystycznych gminy, itp. W budynku GOK-u znajduje się Regionalna Izba Pamięci, gdzie gromadzone są materiały dotyczące historii Gminy. GOK prowadzi również punkty gastronomiczne na terenach Centrów Aktywnego Wypoczynku w Łopatkach i Bliźnie. Działalność w zakresie kultury prowadzi również Biblioteka Publiczna w Książkach, która dysponuje bogatym księgozbiorem, służąc rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury.

Na terenie Gminy znajdują się obiekty sportowe oraz place zabaw i siłownie plenerowe, które na co dzień służą mieszkańcom. Największy Kompleks Sportowy znajduje się w Książkach. W jego skład wchodzi: sala gimnastyczna z boiskami sportowymi do piłki siatkowej, piłki nożnej halowej, piłki ręcznej, koszykówki oraz sala fitness i siłownia. Na terenie każdego sołectwa znajduje się przynajmniej jedno boisko sportowe, plac zabaw i siłownia plenerowa. Strukturę obiektów publicznych uzupełnia Międzypokoleniowy Park Przyrodniczo –Edukacyjny w Książkach oraz Centra Aktywnego Wypoczynku i Sportów Wodnych w Osieczku, Łopatkach i Bliźnie. Docelowo wzdłuż brzegów jeziora zlokalizowane są również mniejsze wypożyczalnie, które umożliwiają uprawianie sportów wodnych.

Do infrastruktury społecznej zaliczyć należy również pozostałe publiczne obiekty rekreacyjne i rekreacyjno-sportowe, a także świetlice wiejskie, znajdujące się docelowo w każdej miejscowości, wyposażone w niezbędny sprzęt AGD i RTV. Jednostki gminne dokładają wszelkich starań, by powyższe obiekty funkcjonowały prawidłowo i w pełni służyły mieszkańcom gminy.

Na terenie gminy Książki funkcjonują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (w Książkach, Osieczku, Blizienku, Zaskoczku), do których zadań należy ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska, w szczególności poprzez ochronę przeciwpożarową, współdziałanie z innymi służbami ratowniczymi w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc przy wypadkach drogowych. Docelowo budynki OSP podlegają bieżącym remontom oraz termomodernizacji, są regularnie doposażane w niezbędny sprzęt, a ich członkowie uczestniczą w licznych szkoleniach.

Teren gminy podlega zwierzchnictwu Komendy Powiatowej Policji w Wąbrzeźnie. W gminie Książki nie znajduje się posterunek policji.

5.5. Wizja rozwoju Gminy Książki

Biorąc pod uwagę ograniczenia wynikające z położenia Gminy Książki oraz jej uwarunkowania przestrzenne, demograficzne i infrastrukturalne, jak również szanse wynikające z posiadanych zasobów i potencjałów rozwojowych, na które składają się w szczególności:

- położenie w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w oddaleniu od głównych ośrodków miejskich i dróg szybkiego ruchu,
- stosunkowo niska gęstość zaludnienia i niekorzystne trendy demograficzne, w tym ubytek ludności i starzenie się populacji,
- niewystarczająco rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna i transportowa, szczególnie w południowej części gminy,
- ograniczona dostępność usług publicznych i przestrzeni wspólnych na terenach wiejskich,
- dominująca funkcja rolnicza i rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych,
- duży udział terenów rolnych o średniej lub niskiej bonitacji,
- bliskość Brodnicy i położenie w sąsiedztwie atrakcyjnych przyrodniczo obszarów Pojezierza Brodnickiego,
- wysoka jakość środowiska przyrodniczego, niska presja urbanizacyjna i korzystne warunki dla rozwoju zielonej infrastruktury,
- potencjał do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym energii słonecznej i biogazu,
- lokalna aktywność społeczna i zaangażowanie mieszkańców w życie wspólnoty,

można sformułować następującą wizję rozwoju Gminy Książki:

Wizja rozwoju Gminy Książki

W 2035 roku Gmina Książki to gmina, która znalazła własny rytm rozwoju – zharmonizowany z naturą, wrażliwy na potrzeby mieszkańców i odważny w reagowaniu na zmieniające się trendy technologiczno-gospodarcze. To miejsce, gdzie wiejska codzienność spotyka się z nowoczesnością, a zakorzenienie w lokalnej tradycji nie ogranicza, lecz inspiruje do mądrego planowania przyszłości.

To gmina, która zamiast gonić za miastem – tworzy własny model życia: stabilny, bezpieczny i stymulujący do zrównoważonego rozwoju. W ciągu ostatnich lat Książki przeszły ewolucję – z gminy

peryferyjnej stały się społecznością samodzielną, zdolną do przyciągania nowych mieszkańców i przedsiębiorców szukających jakości życia oraz przestrzeni do rozwoju.

W 2035 roku Gmina Książki wyróżnia się rozwiniętą infrastrukturą techniczną, niezawodnymi sieciami wodno-kanalizacyjnymi i odpadowymi oraz bezpiecznym, dobrze utrzymanym układem komunikacyjnym. Dbalność o estetykę przestrzeni publicznych, dostępność terenów zieleni i rozwój infrastruktury rekreacyjnej sprawiają, że mieszkańcy chętnie spędzają tu czas – nie tylko z potrzeby, ale i z przyjemności.

To gmina otwarta na ludzi – z empatyczną i nowoczesną ofertą usług społecznych, wspierającą młodzież, seniorów, rodziny i osoby w trudniejszej sytuacji. To również przestrzeń, w której rozwijają się inicjatywy kulturalne i sportowe – autentyczne i dynamiczne, bo wychodzące od samych mieszkańców.

W 2035 roku Książki to gmina, która odpowiedzialnie zarządza swoim środowiskiem – inwestuje w odnawialne źródła energii, chroni zasoby wodne i dba o to, by kolejne pokolenia mogły żyć w miejscu czystym, zdrowym i odpornym na wyzwania klimatyczne.

To także gmina przedsiębiorcza, wspierająca rozwój firm lokalnych i tworząca przyjazny klimat inwestycyjny. Z pomocą programów aktywizacyjnych i rozwoju kompetencji mieszkańców, Gmina skutecznie przeciwdziała bezrobociu i wzmacnia fundamenty lokalnej gospodarki – opartej zarówno na rolnictwie, jak i usługach, produkcji czy zielonych technologiach.

Wreszcie – Gmina Książki to wspólnota ludzi, którzy wierzą, że mała ojczyzna nie oznacza małych ambicji. Dzięki odwadze, konsekwencji i szacunkowi dla miejsca, z którego wyrastają – mieszkańcy Książek budują gminę, która nie tylko reaguje na zmiany, ale sama staje się ich źródłem.

5.6. Koncepcja rozwoju funkcjonalno-przestrzennego Gminy Książki na tle koncepcji rozwoju funkcjonalno-przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

Koncepcja rozwoju funkcjonalno-przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przedstawia sposób jego funkcjonowania i rozwoju do roku 2030 na podstawie zbioru podstawowych założeń, zasad i relacji. Dodatkowo określa niezbędne działania w przestrzeni społeczno-gospodarczej województwa.

Wyżej wspomniana koncepcja zawiera sześć podstawowych elementów, stanowiących ogólne ramy rozwoju regionu. Są to:

- system przyrodniczy – obszary kluczowe ze względu na charakter walorów środowiskowych;
- system osadniczy – stymulowanie rozwoju obszarów i dziedzin funkcjonowania życia społecznego i gospodarczego;
- system transportowy – relacje transportowe o znaczeniu międzyregionalnym, międzynarodowym oraz sposób organizacji relacji wewnątrz wojewódzkich, w tym wskazanie dominującego środka transportu publicznego w relacji węzły powiatowe – stolice województwa;
- kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa – możliwość uruchomienia nowych procesów rozwojowych, znacząco zwiększających możliwości rozwoju województwa;
- zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej – obecność ograniczeń rozwojowych na tyle ważnych, że mogą zagrażać prawidłowemu rozwojowi województwa jako spójnemu systemowi społeczno-gospodarczemu;
- założenia polityki terytorialnej województwa – zbiór zasad, które dotyczą świadomego różnicowania polityki rozwoju w ujęciu terytorialnym w powiązaniu z hierarchią sieci osadniczej, na bazie miejskich obszarów funkcjonalnych. Formułują one metodę identyfikacji zasięgu przestrzennego poszczególnych obszarów różnicowania interwencji oraz dziedziny wsparcia dla poszczególnych kategorii obszarów.

System przyrodniczy

Na terenie Gminy Książki nie występują obszary szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo, co potwierdza mapa „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”. Przez teren Gminy Książki nie przebiegają również żadne korytarze ekologiczne.

Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, na obszarze gminy zlokalizowanych jest 5 pomników przyrody.

System osadniczy

Sieć osadniczą województwa kujawsko-pomorskiego tworzy 56 miast dość równomiernie rozmieszczonych w przestrzeni województwa, które koncentrują 59% mieszkańców regionu, oraz 3419 zamieszkiwanych miejscowości wiejskich. Województwo charakteryzuje się czytelną hierarchią jednostek osadniczych, w której identyfikuje się pięć głównych poziomów:

- ośrodki stołeczne województwa – Bydgoszcz i Toruń,
- ośrodki regionalne – Włocławek, Grudziądz, Inowrocław,
- ośrodki powiatowe – Aleksandrów Kujawski, Brodnica, Chełmno, Golub-Dobrzyń, Lipno, Mogilno, Nakło nad Notecią, Radziejów, Rypin, Sępólno Krajeńskie, Świecie, Tuchola, Wąbrzeźno, Żnin,
- ośrodki uzupełniające ośrodki powiatowe – Więcbork, Chełmża, Łasin, Strzelno, Nowe, Szubin,
- ośrodki lokalne – pozostałe miasta, nie zaliczone do wyższych poziomów hierarchicznych oraz miejscowości wiejskie stanowiące siedziby gmin.

W związku z powyższym Gmina Książki w hierarchii sieci osadniczej uznana została za ośrodek lokalny, odpowiedzialny za stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie gmin oraz za kształtowanie jakości życia mieszkańców i konkurencyjności gospodarki na poziomie gminy.

System transportowy

Przez teren Gminy Książki przebiega droga wojewódzka nr 543, jednak jej odcinek na obszarze gminy jest krótki i wynosi ok. 2,4 km. Główną oś układu drogowego tworzą drogi powiatowe o długości ok. 49 km, które łączą wszystkie miejscowości z układem zewnętrznym i ośrodkiem powiatowym w Wąbrzeźnie (droga nr 1710C). Uzupełnienie stanowią drogi gminne o łącznej długości ponad 130 km.

Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 353 (Poznań-Skandawa), będąca częścią sieci TEN-T. Stacja kolejowa w Książkach stanowi ważny element dostępności transportowej. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa przewidziano modernizację tej linii jako zadanie regionalne.

Strategia województwa kujawsko-pomorskiego („Strategia Przyspieszenia 2030+”) wskazuje Gminę Książki jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją oraz peryferyjnością transportową. W tym kontekście modernizacja sieci dróg lokalnych oraz rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej i kolejowej są kluczowe dla poprawy dostępności komunikacyjnej.

Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa

W modelu funkcjonalno-przestrzennym rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego wyróżnia się miejsca, obiekty i dziedziny kluczowe dla specyfiki regionu, które mają szczególne znaczenie dla jego rozwoju. Zidentyfikowane poniżej zagadnienia odnoszą się do kwestii o wyjątkowym znaczeniu regionalnym, istotnie wyróżniających się w skali kraju lub stanowiących nowe impulsy rozwojowe, których potencjalny wpływ będzie odczuwalny w całym województwie lub w jego znacznej części. Do takich zagadnień należą:

- 1) Uczelnia badawcza – jako narzędzie wykorzystania szansy wynikającej z faktu nadania Uniwersytetowi Mikołaja Kopernika w Toruniu tytułu uczelni badawczej jako jednej z dziesięciu w kraju.

- 2) Strategiczne tereny inwestycyjne – jako narzędzie wykorzystania specyficznych uwarunkowań wybranych terenów inwestycyjnych do rozwoju gospodarczego regionu:
 - a. Centralny Park Inwestycyjny Dźwierzno – potencjalnie najbardziej atrakcyjny wielkoobszarowy teren inwestycyjny w skali kraju;
 - b. Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny – ośrodek silnego rozwoju innowacyjności i wielodzielnicowej współpracy gospodarczej;
 - c. Brzeska Strefa Gospodarcza – ośrodek rozwoju gospodarczego w rejonie o stosunkowo niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.
- 3) Makroobszary inwestycyjne – strefy rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.
- 4) Bydgoski Klaster Przemysłowy – krajowy lider branży narzędziowej i przetwórstwa tworzyw polimerowych.
- 5) Obszar zasobu gleb najwyższych klas – rolnicza przestrzeń produkcyjna jako narzędzie wykorzystania szansy, wynikającej z bycia jednym z krajowych liderów w dziedzinie produkcji żywności.
- 6) Toruń – obiekt Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO.
- 7) Chełmno – Pomnik Historii oraz ośrodek dziedzictwa historyczno-kulturowego.
- 8) Uzdrowiska: Ciechocinek, Inowrocław, Wieniec Zdrój – jako narzędzie wykorzystania szansy, wynikającej z bycia jednym z krajowych liderów w dziedzinie lecznictwa uzdrowiskowego.
- 9) Węzeł Logistyczny Bydgoszcz jako narzędzie wykorzystania szansy wynikającej z przebiegu przez region multimodalnych międzynarodowych szlaków transportowych, umożliwiających powiązanie regionu z m.in. portami morskimi w Trójmieście.
- 10) Tramwaj metropolitalny relacji Bydgoszcz – Toruń jako narzędzie służące wykorzystaniu szansy wynikającej z bliskiego położenia dwóch ośrodków regionalnych, umożliwiającej wykorzystanie i integrację łącznego potencjału tych miast.
- 11) Linia kolejowa Trzciniec – Port Lotniczy – Solec Kujawski jako narzędzie służące wykorzystaniu szansy rozwoju gospodarczego i wzrostu konkurencyjności, wynikającej z możliwości zbudowania spójnego układu transportu kolejowego oraz powiązanie transportu kolejowego z lotniczym.

Należy dodać, że na terenie Gminy Książki nie znajdują się obszary szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo (ich lokalizacja wynika z mapy „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”). Natomiast zidentyfikowano obszary zasobu gleb najwyższych klas – rolniczej przestrzeni produkcyjnej, co również wskazano na mapie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”. Gmina Książki charakteryzuje się wysoką bonitacją gleb (przeważają klasy IIIb i IVa), co sprzyja intensywnej produkcji rolnej i determinuje jej silny, rolniczy charakter. Wysoka kultura rolna oraz obecność gleb przydatnych zarówno dla upraw roślinnych, jak i hodowli, stanowią istotny potencjał rozwojowy. W tym kontekście, zrównoważone gospodarowanie przestrzenią rolniczą oraz wspieranie kierunków związanych z rolnictwem proekologicznym wpisują się w cele polityki regionalnej, ukierunkowanej na wzmacnianie potencjału obszarów wiejskich oraz przeciwdziałanie ich marginalizacji.

Ponadto, w ramach koncepcji rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, Gmina Książki została zaliczona do „gmin wymagających wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym” („Rysunek 43. Koncepcja rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego”).

Projekty kluczowe, które zostały uznane za niezbędne do przyspieszenia rozwoju województwa

Projekty kluczowe to przedsięwzięcia uznane na poziomie województwa za niezbędne dla przyspieszenia jego rozwoju. Stanowią one najniższy poziom struktury celów i kierunków Strategii Przyspieszenia 2030+, odpowiadający konkretnym działaniom istotnym dla realizacji celów głównych. Choć nie wyczerpują wszystkich potrzeb rozwojowych regionu, wskazują na działania, wobec których samorząd województwa deklaruje aktywne zaangażowanie lub patronat ze względu na ich strategiczne znaczenie.

Jak wynika ze „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+”, na terenie Gminy Książki zlokalizowany jest projekt kluczowy nr 458: „Przebudowa linii kolejowej nr 353”. Przedsięwzięcie to dotyczy infrastruktury przebiegającej przez teren Gminy Książki i ma kluczowe znaczenie dla poprawy jej dostępności transportowej oraz integracji z regionalną siecią kolejową.

Założenia polityki terytorialnej województwa

Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego w okresie programowania 2021-2027 realizowana jest w ujęciu następujących poziomów:

- poziom służący rozwojowi funkcji o znaczeniu regionalnym (realizowanych dla mieszkańców i obszaru całego województwa) i ponadregionalnym (tworzących relacje i powiązania międzyregionalne i międzynarodowe),
- (II) poziom związany z budowaniem relacji wewnętrznych i podnoszeniem potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (Bydgoszcz i Toruń) oraz (III) poziom związany z budowaniem relacji wewnętrznych i podnoszeniem potencjału rozwojowego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych (Włocławek, Grudziądz, Inowrocław),
- (IV) poziom związany z miastami powiatowymi oraz obszarami powiązanymi z nimi funkcjonalnie (za które na poziomie powiatowym należy uznać obszary powiatów), mający na celu przede wszystkim kształtowanie warunków dla wysokiej jakości życia (przede wszystkim w zakresie usług publicznych typowych dla poziomu powiatu) oraz konkurencyjności gospodarczej i rynków pracy na poziomie powiatów,
- (V) poziom dotyczący rozwoju na płaszczyźnie lokalnej, związany z inicjatywami oddolnymi realizowanymi w oparciu o liderów lokalnych (obszar objęty Lokalnymi Strategiami Rozwoju), który odpowiada zasięgowi działania poszczególnych lokalnych grup działania (LGD).

Gmina Książki przynależy do OPPT Wąbrzeźna (poziom IV). Ponadto zalicza się do OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą, w której występują problemy niskiego poziomu rozwoju społecznego oraz niskiego poziomu przedsiębiorczości.

Rozdział VI.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

6.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Na terenie gminy Książki nie znajdują się obszarowe formy ochrony przyrody. Planowane zagospodarowanie obszaru powinno odbywać się w sposób racjonalny z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i przestrzegania ładu przestrzennego. Biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy i występowanie urodzajnych gleb klas I-III, należy chronić tereny rolne przed zmianą przeznaczenia ich na cele nierolnicze. W celu wzrostu bioróżnorodności należy zalesiać grunty orne słabych klas bonitacyjnych i pozostawić niezalesione enklawy łąk, pastwisk i nieużytków. Ze względu na występowanie na terenie gminy jezior, które świadczą o wysokich walorach krajobrazowych, niektóre obszary mają duże predyspozycje do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych, przy czym przy zagospodarowaniu terenów należy mieć na uwadze ochronę i zachowanie walorów przyrodniczych i środowiskowych.

Ponadto przy prowadzeniu działań inwestycyjnych należy uwzględnić ustalenia i rekomendacje zawarte w audycie krajobrazowym województwa kujawsko-pomorskiego mające na celu zachowanie wartości krajobrazu.

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności obszaru gminy.

Do celów i priorytetowych działań ekologicznych zaliczono:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego:
 - ochrona powietrza:
 - termomodernizacja obiektów w celu oszczędności energii cieplnej,
 - modernizacja lub wymiana istniejących źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na nowoczesne kotły opalane paliwem gazowym, płynnym lub biomasą, pompy ciepła,
 - realizacja pasów zieleni izolacyjnej wokół obiektów powodujących zanieczyszczenia,
 - wspieranie powstawania odnawialnych źródeł energii jako rozwiązań proekologicznych;
 - ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:
 - eliminacja istniejących źródeł zanieczyszczeń w postaci odprowadzania ścieków do jezior i rowów,
 - ograniczenie lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w otoczeniu jezior,
 - ograniczenie nawożenia gruntów rolnych, w szczególności w sąsiedztwie naturalnych zbiorników wodnych,
 - utrzymanie szerokich pasów roślinności przybrzeżnej obniżającej negatywne oddziaływanie spływów powierzchniowych;
 - ochrona przed hałasem:
 - przebudowa istniejących dróg,
 - remonty dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich,
 - uzupełnienie i tworzenie szpalerów zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej wzdłuż dróg,
 - budowa ciągów pieszo-rowerowych,
 - zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do samochodu osobowego,
 - zakaz lokalizacji zabudowy chronionej akustycznie w strefach ochronnych od urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW

- ochrona powierzchni ziemi:
 - prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi,
 - sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
 - monitorowanie stanu środowiska,
 - ograniczenie lokalizacji wszelkiego rodzaju obiektów kubaturowych na terenach o trudnych warunkach geotechnicznych (tereny podmokłe, skarpy, doliny),
 - na terenach przekształcanych pozostawienie wysokich udziałów powierzchni biologicznie czynnej,
 - rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych pieszych w celu uniknięcia samowolnych wędrówek turystów, które prowadzą najczęściej do dewastacji terenów cennych pod względem przyrodniczym i kulturowym;
- 2) właściwa gospodarka wodno-ściekowa w celu ochrony wód:
 - właściwa gospodarka ściekowa:
 - modernizacja, budowa i rozbudowa oraz usprawnienie funkcjonowania infrastruktury kanalizacyjnej,
 - budowa gminnej oczyszczalni ścieków,
 - budowa przydomowych i przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie o korzystnych warunkach geologiczno-gruntowych;
 - zaopatrzenie w wodę:
 - sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej,
 - budowa stacji uzdatniania wody,
 - modernizacja i renowacja ujęć zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - właściwa gospodarka wodna:
 - inwentaryzacja, odbudowa oraz prawidłowa eksploatacja (w tym konserwacja) systemów melioracji,
 - wdrażanie programu redukcji zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych,
 - budowa urządzeń retencjonujących wodę i umożliwiających jej wykorzystanie,
 - ograniczenie likwidacji naturalnych zbiorników wodnych, obszarów wodno-błotnych, a także naturalnych obniżen terenu;
- 3) ochrona i rozwój obszarów zalesionych i zadrzewionych:
 - ograniczenie do minimum zmiany funkcji terenów leśnych na cele nieleśne,
 - zalesianie gruntów rolnych najniższych klas,
 - prowadzenie zalesienia równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów,
 - rewitalizacja i pielęgnacja zespołów dworsko-parkowych,
 - bieżąca ochrona obiektów prawnie chronionych;
- 4) ochrona bioróżnorodności:
 - inwentaryzacja terenu gminy w celu lokalizacji oraz ochrony nowych użytków ekologicznych oraz szczególnie cennych zespołów roślinnych,
 - koncentracja zabudowy i pozostawienie terenów o najwyższych walorach przyrodniczych wolnych od zabudowy,
 - uzupełnianie ubytków drzewostanu w kompleksach zieleni i alejach drzew szlachetnymi gatunkami rodzimymi,
 - ochrona zieleni wiejskiej w postaci zadrzewień śródpolnych i nadwodnych,
 - zachowanie naturalnych zbiorników wodnych i obszarów wodno-błotnych,
 - wzbogacanie w zieleń obrzeży wód powierzchniowych i lokalnych podmokłości, w tym ograniczanie ich wykaszania,
 - w terenach zabudowy przewidzieć odpowiednią ilość terenów zieleni publicznej urządzonej, terenów rekreacji, sportu i wypoczynku, o wysokim udziale terenów czynnych biologicznie,
 - zapobieganie szkodliwym działaniom pasożytniczych owadów, grzybów,

- zapobieganie chorobom drzew i roślin,
- ograniczenie wycinki drzew;
- 5) gospodarka odpadami i zmniejszenie zagrożenia ekologicznego:
 - prowadzenie działalności edukacyjnej,
 - systematyczna modernizacja PSZOK,
 - dofinansowanie usuwania azbestu,
 - zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrole przewozów i stanu technicznego pojazdów,
 - preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- 6) edukacja ekologiczna:
 - propagowanie modelu trwałego i zrównoważonego rozwoju,
 - promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym: organizowanie konkursów ekologicznych dla szkół, sołectw i mieszkańców gminy,
 - wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy i lokalne organizacje pozarządowe, wspieranie szkolnych kół zainteresowań;
 - wspieranie działań stowarzyszeń w zakresie edukacji ekologicznej;
- 7) gospodarczy i rolniczy rozwój regionu z zachowaniem zasad trwałego rozwoju:
 - ograniczenie przeznaczania gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze,
 - rozwój i promowanie rolnictwa ekologicznego,
 - wdrażanie programów rolno-środowiskowych,
 - rozwój bazy agroturystycznej,
 - monitoring ruchu turystycznego,
 - bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych poprzez właściwą politykę gospodarki przestrzennej.

6.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochronie podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej. Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki i kultury materialnej, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Spośród obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, znajdujących się na terenie gminy Książki część objęta jest ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków, a część ujęta w ewidencji konserwatorskiej i wskazana do objęcia ochroną ustaleniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obiekty zabytkowe zostały również wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Na prace prowadzone w zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i w ich otoczeniu oraz obszarach wpisanych do rejestru zabytków istnieje konieczność uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wobec inwestycji budowlanych w odniesieniu do obiektów i obszarów w ewidencji zabytków, ale nie objętych wpisem do rejestru zabytków, istnieje konieczność uzgodnienia lub uzyskania pozytywnej opinii WKZ.

Na terenie gminy Książki znajdują się 4 obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego, z których 3 stanowią kościoły, a czwarty grodzisko stanowiące

zabytek archeologiczny. Na terenie Gminy Książki utworzono 2 parki kulturowe (w Łopatkach i w Osieczku). Ponadto, Wójt Gminy Książki prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, w której ujęte są liczne zabytki nieruchome. Zasób zabytków gminy Książki uzupełniają nieruchome zabytki archeologiczne, tj. stanowiska archeologiczne, będące śladami materialnej działalności ludzkiej w przeszłości oraz ważnym świadectwem rozwoju osadnictwa.

Celem działalności konserwatorskiej jest m. in. zachowanie historycznego układu zabudowy (linii zabudowy, proporcji gabarytów i wysokości, podziałów historycznych, wkomponowania w krajobraz naturalny), zachowanie zabudowy historycznej (jej konserwacja i rewaloryzacja), dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji, zachowanie kompozycji i układów zieleni historycznej, parków i cmentarzy, usuwanie obiektów dysharmonizujących.

W historycznych układach ruralistycznych należy kontynuować tradycyjne kierunki rozwoju przestrzennego, a także nie lokalizować zabudowy przesłaniającej obiekty cenne architektonicznie i widokowo, a także ich przedpola ekspozycji. Dotyczy to zespołów dworsko-parkowych: Zaskocz, Blizienko, Książki, Łopatki i Łopatki Polskie, kościołów zwieńczonych wieżami w Książkach, Łopatkach, Osieczku, a także grodziska w Osieczku.

Podstawowym dokumentem służącym podejmowaniu działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego jest Program Opieki nad Zabytkami. Priorytetowym celem aktualnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Książki jest: „Dalsze wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w gminie Książki w celu zwiększenia potencjału kulturowego i turystycznego gminy”. W osiągnięciu tego zamierzenia wyznaczono cele szczegółowe, wśród których należy wymienić:

- ochronę dziedzictwa materialnego i niematerialnego gminy oraz opiekę nad nimi,
- kształtowanie tożsamości regionalnej,
- budowanie społecznej akceptacji dla ochrony dziedzictwa kulturowego gminy,
- efektywne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego dla funkcji edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych,
- edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego gminy,
- promocja dziedzictwa kulturowego gminy.

Cele te mają zostać osiągnięte poprzez realizację działań o konkretnych kierunkach oraz określonych zadań, zaplanowanych w długoterminowej perspektywie. Dla osiągnięcia powyższych celów wskazuje się m.in. następujące działania:

- stałe uwzględnianie w aktualizowanych dokumentach planistycznych gminy ochrony dziedzictwa kulturowego gminy poprzez zamieszczanie aktualnego wykazu obiektów w gminnej ewidencji zabytków, w tym stanowisk archeologicznych,
- prowadzenie regularnych prac pielęgnacyjnych na terenach miejsc pamięci i cmentarzy oraz zabytkowej zieleni, których właścicielem lub opiekunem jest Gmina Książki,
- opracowanie „Planu ochrony zabytków Gminy Książki na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych” obejmującego ochronę i zabezpieczenie przed niszczeniem – w tym przed kradzieżą, pożarem, zalaniem – obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz zabytków ruchomych w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- w porozumieniu ze Starostą Powiatu Wąbrzeskiego czytelne oznakowanie zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego – forma oznakowania oraz treść zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków,
- dbanie, aby w nowopowstających dokumentach planistycznych respektowano zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Książki w zakresie ochrony układów przestrzennych cmentarzy, budowli sakralnych, elementów naturalnego krajobrazu,

- pozyskiwanie informacji na temat obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków – w cyklach najrzadziej dwuletnich – o przeprowadzonych pracach remontowych, budowlanych, pojawiających się zagrożeniach stałych i doraźnych,
- uzupełnianie GEZ o inne obiekty zabytkowe, które zostaną uznane za wartościowe, czyli inwentaryzacja tzw. małej architektury: krzyży, kapliczek przydrożnych, w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków ujęcie ich w gminnej ewidencji,
- ochrona i zachowanie stanowisk archeologicznych przed zniszczeniem wskutek ewentualnej eksploatacji kopalin (piasku) oraz przed ingerencją nieuprawnionych osób, na przykład „poszukiwaczy skarbów” korzystających z wykrywaczy metali poprzez akcje informacyjne na stronach internetowych gminy, w których znalazłoby się pouczenie o niszczeniu stanowisk i grożących za to sankcjach karnych,
- stałe uwzględnianie w aktualizowanych dokumentach planistycznych gminy ochrony dziedzictwa kulturowego gminy poprzez zamieszczanie aktualnego wykazu obiektów w gminnej ewidencji zabytków, w tym stanowisk archeologicznych,
- czytelne oznakowanie drogi dojścia do miejsc pamięci w Łopatkach, Książkach, na przykład wytyczenie ścieżki edukacyjnej upamiętniającej tragiczne wydarzenia, zamieszczenie opisu ścieżki na stronie internetowej,
- czytelne oznakowanie dawnych cmentarzy ewangelickich i włączenie pamięci o dawnych mieszkańcach terenów gminy Książki do historycznego obiegu, poprzez uwzględnienie historii osadników pochodzenia niemieckiego w rozwoju gospodarczym terenów Gminy Książki,
- wspieranie rozwoju turystyki kulturowej, wiejskiej, sentymentalnej, tematycznej – np. archeologicznej – poprzez udostępnianie stron internetowych gminy organizatorom takich akcji,
- promocja na stronach internetowych gminy szlaków turystyki kulturowej w oparciu o historię i wydarzenia na terenie gminy Książki, na przykład tragicznych wydarzeń z okresu II wojny światowej i poświęconych im miejsc Pamięci Narodowej, cmentarzy ewangelickich,
- w przypadku pojawienia się inicjatywy zewnętrznej pomoc w organizowaniu inscenizacji ważnych wydarzeń historycznych: związanych z miejscami Pamięci Narodowej w Łopatkach i Książkach,
- promocja i popularyzowanie na stronie internetowej gminy dobrych praktyk w zakresie rewitalizacji zabytków, dokumentowania zabytków,
- prezentacja informacji na temat tradycyjnych form budownictwa regionu, jego folkloru, obrzędowości, zwyczajów dorocznych i świątecznych, publikowanie treści zapomnianych już tradycyjnych pieśni itp. na stronach internetowych gminy.

6.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny, gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju gminy. Należy przy tym dążyć do zagęszczenia zabudowy przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału infrastruktury technicznej z poszanowaniem terenów zieleni i otwartych przestrzeni, uwzględniając przy tym potencjał kulturowy wynikający z lokalizacji obiektów i obszarów objętych formami ochrony zabytków oraz potencjał przyrodniczy. Najważniejsze założenia dla polityki przestrzennej w gminie Książki to:

- 1) kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładów przestrzennego gminy mającej na celu wzmocnienie potencjału gminy poprzez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej;
- 2) wzmacnianie funkcji miejscowości Książki jako centrum aktywności społecznej i gospodarczej gminy poprzez koncentrację zadań inwestycyjnych z dziedziny administracji i usług, jak również mieszkalnictwa, przemysłu, gospodarki komunalnej, infrastruktury społecznej i technicznej o zasięgu gminnym i lokalnym.

Cele te należy osiągać poprzez konsekwentne działania zmierzające do:

- 1) koncentracji zabudowy w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przy maksymalnym wykorzystaniu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej:
 - sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów o największej presji inwestycyjnej,
 - wyznaczenie terenów predysponowanych do zabudowy jako uzupełnienie obszarów już przekształconych,
 - unikanie rozpraszania zabudowy,
 - koncentracja usług z zakresu administracji i obsługi mieszkańców w miejscowości Książki,
 - stosowanie rozwiązań minimalizujących wzajemne oddziaływanie pomiędzy funkcjami terenów, których sąsiedztwo może powodować konflikty przestrzenne; na granicach terenów o różnym przeznaczeniu wprowadzać zieleń izolacyjną lub stosować projektowanie strefowe, tj. stopniowe zmniejszanie oddziaływania terenów względem siebie (produkcja – usługi – mieszkaniowo-usługowe – mieszkaniowe),
 - rozwój i modernizacja systemów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej mająca na celu zwiększenie przepustowości sieci i dróg;
- 2) lokalizacji funkcji usługowej i przemysłowej jako motoru rozwoju gospodarczego i zapewnienie miejsc pracy mieszkańcom:
 - wyznaczenie obszarów aktywizacji gospodarczej z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, mające na celu zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności gminy dla miejscowych i zewnętrznych inwestorów,
 - lokalizacja usług towarzyszących zabudowie mieszkaniowej w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, natomiast funkcji produkcyjnej z uwzględnieniem możliwych negatywnych oddziaływań,
 - umożliwienie modernizacji i rozwoju istniejącej zabudowy produkcyjnej z uwzględnieniem ewentualnych oddziaływań na tereny sąsiednie,
 - wspieranie lokalizacji odnawialnych źródeł energii w miejscach nie kolidujących ze strefami zamieszkania;
- 3) utrzymania i rozwoju rolnictwa oraz ochrony terenów leśnych:
 - utrzymanie funkcji terenów rolniczych, w szczególności gruntów o wysokiej klasie bonitacyjnej, świadczących o rolniczym charakterze gminy,
 - zachowanie istniejących terenów leśnych oraz zadrzewień śródpolnych i nadwodnych;
- 4) dążenia do zrównoważonego rozwoju przy uwzględnieniu wymogów ekologicznych i ochrony środowiska przyrodniczego:
 - rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych (w szczególności jezior), z poszanowaniem ich ochrony,
 - realizacja i utrzymanie ogólnodostępnych terenów zieleni,
 - uwzględnienie niezbędnych terenów dla urządzeń melioracyjnych umożliwiających odprowadzenie wód opadowych i ich retencję z terenów projektowanej zabudowy i powierzchni utwardzonych.

Gmina Książki jest jednostką o wyraźnie rolniczym charakterze, z dominującą formą osadnictwa rozproszonego i niską intensywnością zabudowy. Większe skupiska zabudowy znajdują się przede wszystkim w miejscowości Książki oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych w Osieczku, Bliźnie i Łopatkach. Potencjalne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym polegać będą na uzupełnieniu istniejących struktur osadniczych i rozwijaniu funkcji mieszkaniowych – zarówno jednorodzinnych, jak i wielorodzinnych – ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości Książki jako głównego ośrodka gminnego. Zmiany funkcjonalne będą dotyczyć także terenów sąsiadujących z jeziorami w Osieczku, Łopatkach i Bliźnie, zwłaszcza tam, gdzie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Przekształcenia dotkną przede wszystkim gruntów dotychczas użytkowanych rolniczo, które stopniowo będą przeznaczane na cele zabudowy mieszkaniowej i letniskowej.

W miejscowości Książki obserwuje się narastające potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej wynikające m.in. z zapisów §3 ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 z późn. zm.). Zgodnie z ww. przepisem rozporządzenia dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru, o którym mowa w ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej, określonymi w strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego lub strategii rozwoju obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego, o której mowa w art. 120 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1747). W przypadku gminy Książki potrzeby te mają swoje źródło w dwóch głównych zjawiskach: zmianach strukturalnych zachodzących w rolnictwie oraz postępującej degradacji istniejącej zabudowy zagrodowej.

Zmiany w strukturze rolnictwa – charakterystyczne dla całej Polski – są również silnie widoczne na obszarze gminy Książki. Tradycyjne, rodzinne gospodarstwa rolne ulegają stopniowej likwidacji lub przekształceniu. Coraz częściej ich majątek ziemski i produkcyjny jest przejmowany przez większe, wyspecjalizowane jednostki rolnicze o charakterze towarowym. Proces ten skutkuje zmniejszeniem zatrudnienia w rolnictwie, a tym samym wypycha część mieszkańców z sektora pierwotnego do innych gałęzi gospodarki – przede wszystkim usług i handlu. Często jednak migracje te nie zachodzą lokalnie, lecz prowadzą do odpływu ludności w kierunku większych ośrodków miejskich, co z kolei sprzyja degradacji wiejskich siedlisk. Opuszczone zabudowania rolnicze szybko ulegają fizycznemu zniszczeniu, a ich remont staje się ekonomicznie nieuzasadniony. Również młodsze pokolenia, kończąc edukację, w znacznej większości nie decydują się na kontynuowanie działalności rolniczej, co dodatkowo pogłębia proces zaniku tradycyjnego modelu gospodarstw rodzinnych.

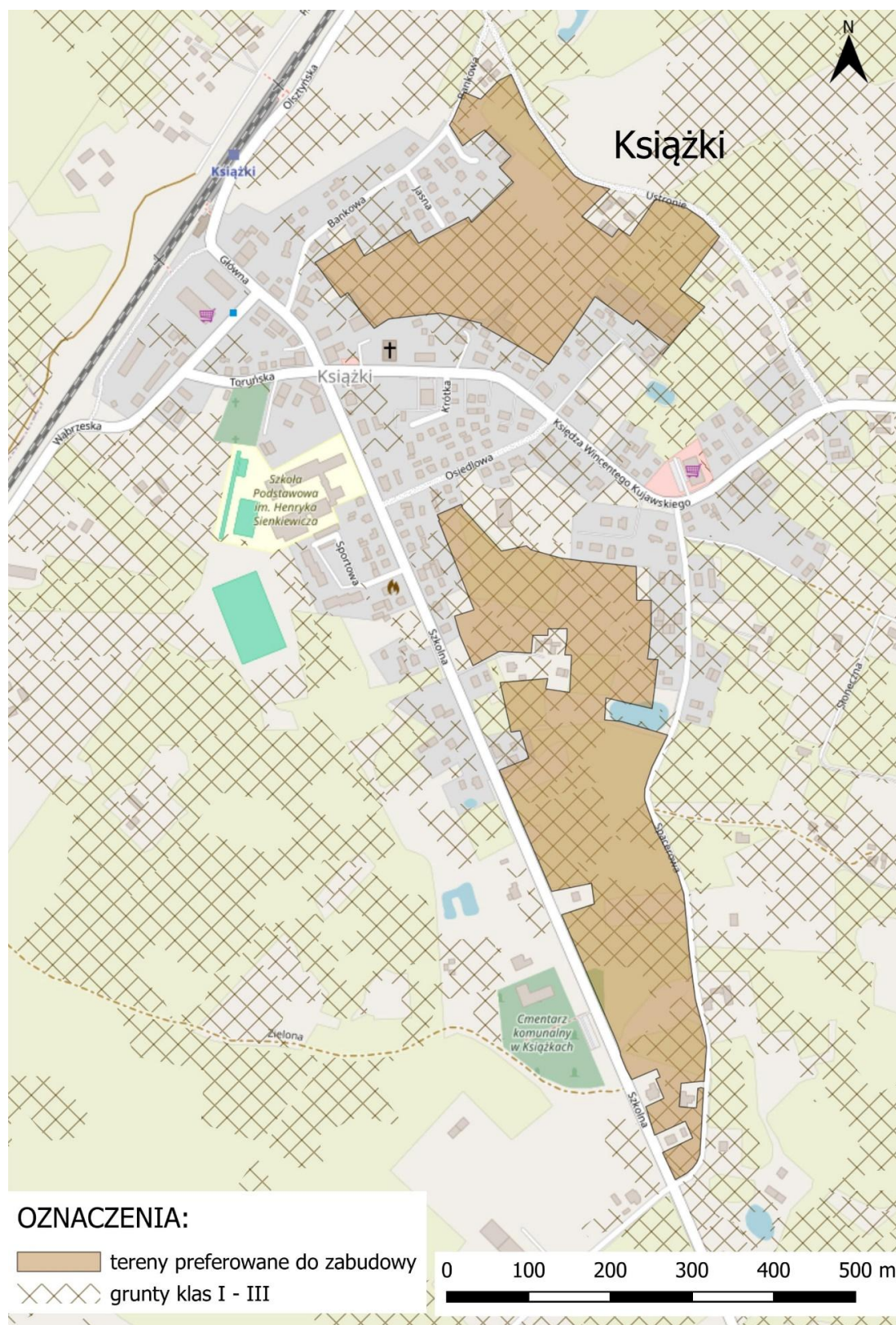
W związku z tym pojawia się potrzeba rewizji dotychczasowej polityki przestrzennej. Konieczne jest tworzenie warunków umożliwiających zatrzymanie ludności na terenie gminy Książki poprzez kreowanie nowych przestrzeni mieszkaniowych i inwestycyjnych, zorientowanych na inne niż rolnictwo formy aktywności zawodowej. Zabudowa powinna być ukierunkowana przede wszystkim na główny ośrodek gminny – miejscowość Książki – jako punkt skupiający infrastrukturę społeczną i techniczną. Pozwoli to efektywnie wykorzystywać istniejące zasoby oraz ograniczyć rozpraszanie zabudowy, która generuje wysokie koszty utrzymania usług publicznych i infrastruktury.

Ponadto, w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego Gmina Książki została wskazana jako gmina wymagająca wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym. Z kolei w Planie Zagospodarowania Województwa gmina została przypisana do wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych.

Na poniższej mapie wyznaczono dwa tereny predysponowane do zabudowy w centrum miejscowości Książki, ograniczone ulicami: Główną, Bankową, Ustronie i Księdza Wincentego Kujawskiego oraz ulicami: Szkolną, Osiedlową, Księdza Wincentego Kujawskiego i Spacerową. Stwarzają one realną możliwość skoncentrowania zabudowy w sposób efektywny i racjonalny.

Na całym obszarze gminy Książki występują grunty chronione klas I-III w myśl Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 82), co stanowi ograniczenie w zakresie możliwości przekształcania gruntów. Również duża część obszarów predysponowanych do zabudowy w miejscowości Książki znajduje się na terenie gruntów rolnych klas chronionych. Należy jednak podkreślić, że zabudowa realizowana w granicach istniejących struktur może być uzasadniona z punktu widzenia interesu publicznego, przeciwdziałania wyludnieniu oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Gleby klas IV-VI, choć mniej wartościowe rolniczo, znajdują się głównie w południowej części gminy, znacznie oddalonej od centrum administracyjnego, co sprzyjałoby niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy. Dlatego preferowanym kierunkiem działań jest koncentracja inwestycji w miejscowości Książki i przekształcenie części gruntów chronionych, tam gdzie jest to funkcjonalnie uzasadnione.

Mapa 1. Tereny predysponowane do zabudowy

Źródło: Opracowanie własne.

Obserwowane w Gminie Książki zmiany demograficzne, społeczne i gospodarcze – w szczególności związane z transformacją struktur gospodarstw rolnych – uzasadniają potrzebę aktywnej polityki przestrzennej, ukierunkowanej na rozwój zabudowy mieszkaniowej i usługowej w

sposób skoordynowany, skoncentrowany i zrównoważony. To właśnie w tym kierunku powinna zmierzać strategia rozwoju gminy, by skutecznie odpowiadać na współczesne wyzwania i jednocześnie zachować ciągłość lokalnych funkcji osadniczych.

Ponadto w celu zachowania wysokich standardów zabudowy oraz ciągłego wzrostu poziomu życia, dla zabudowy o funkcjach mieszkalnych należy:

- dostosować powierzchnie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową do przewidywanych potrzeb, z uwzględnieniem prognoz demograficznych oraz wzrastających standardów mieszkaniowych,
- systematycznie modernizować gminne zasoby mieszkaniowe,
- przewidzieć możliwość rozbudowy lub adaptacji istniejącej zabudowy z zachowaniem jej wysokiej jakości, z jednoczesną likwidacją zabudowy zdegradowanej,
- nawiązywać parametrami i cechami projektowanej zabudowy do jej otoczenia,
- zachować możliwie duży udział powierzchni biologicznie czynnej w granicach działek budowlanych,
- kształtować wskaźniki zabudowy, w tym jej intensywność i wielkość nowo wydzielanych działek budowlanych, z uwzględnieniem rangi i charakteru jednostki osadniczej,
- ograniczać stosowanie ogrodzeń mogących stanowić barierę dla migracji zwierząt oraz mogących stanowić dysonans w krajobrazie,
- dostosować liczbę miejsc parkingowych do liczby mieszkań,
- tereny zabudowy mieszkaniowej lokalizować w miejscach z dostępem do sieci infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej,
- dopuścić mikroinstalacje odnawialnych źródeł energii na potrzeby budynków mieszkalnych.

6.4. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Za obiekty handlu wielkopowierzchniowego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, rozumieć należy obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m². Ze względu na charakter gminy oraz liczbę mieszkańców, na terenie gminy Książki nie występuje potrzeba lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego. Potrzeby w tym zakresie zaspokajane są w ośrodku powiatowym – Wąbrzeźnie.

6.5. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Inwestycje celu publicznego realizują określone ustawowo działania na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i krajowym, niezależnie od statusu podejmującego je podmiotu oraz źródła finansowania. Cel ten jest przeznaczony i dostępny dla ogółu danej społeczności. Do celów publicznych zalicza się m. in. infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i społeczną. Zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami do zadań własnych gminy należą w tym zakresie zadania związane z budową i utrzymaniem obiektów, urządzeń i przewodów, obejmujących: infrastrukturę komunikacyjną (drogi publiczne i rowerowe, transport i łączność publiczną), infrastrukturę techniczną (zaopatrzenie w wodę, odbiór i zagospodarowanie ścieków i odpadów), infrastrukturę publiczną (społeczną - szkoły, ochrona zdrowia, opieka społeczna, obiekty sportowe, obiekty kultury, bezpieczeństwo publiczne), a także inwestycje związane z ochroną przed powodzią, zakładaniem i utrzymaniem cmentarzy komunalnych.

Obiekty te winny być rozmieszczone w oparciu o analizy uwzględniające prognozy demograficzne, strukturę społeczną oraz istniejące w przestrzeni obiekty, ponieważ mają one kluczowe znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społeczności i niwelowania różnic społecznych związanych z nierównomiernym dostępem do tego typu obiektów. Ważnym elementem procesu realizacji inwestycji celu publicznego są również konsultacje społeczne, pozwalające uwzględnić faktyczne potrzeby i problemy mieszkańców. Realizacja inwestycji celu publicznego jako priorytet powinna przyjmować zrównoważony rozwój i korzyści społeczne. Inwestycje celu publicznego na poziomie ponadlokalnym i krajowym winny być szczegółowo konsultowane z samorządem gminnym oraz mieszkańcami gminy Książki, a ich nadrzędny charakter nie powinien przyćmiewać potrzeb społeczności lokalnej i konieczności zapobiegania konfliktom przestrzennym. Lokalizacja inwestycji celu publicznego winna uwzględniać hierarchię sieci osadniczej i odległości pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. Realizacja inwestycji celu publicznego, tak jak realizacja wszystkich innych obiektów, winna uwzględniać zarówno aspekty urbanistyczne, środowiskowe, kulturowe, ekonomiczne i społeczne poprzez wybór optymalnego wariantu danej inwestycji. Inwestycje celu publicznego winny być realizowane przede wszystkim na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w myśl Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym powinny stanowić jedynie uzupełnienie możliwości lokalizacji takich inwestycji. Na etapie sporządzania dokumentów planistycznych, należy w terenach funkcjonalnych przewidzieć odpowiednią ilość terenów dla lokalizacji inwestycji celu publicznego w zakresie spełnienia zadań własnych gminy. Inwestycje celu publicznego stanowiące budynki, podobnie jak pozostała zabudowa, powinny zachować wysoką estetykę i wpisywać się charakterem, skalą i sposobem zagospodarowania w tereny sąsiednie, w tym istniejącą zabudowę. Zarówno budynki, jak i tereny stanowiące realizację inwestycji celu publicznego winny być realizowane jako ogólnodostępne, z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania, co zapewnia dostęp również osobom ze szczególnymi potrzebami. Obiekty te winny być pozbawione barier poziomych i pionowych, a zastosowane urządzenia i rozwiązania architektoniczne umożliwiać łatwy dostęp.

Reasumując realizacja inwestycji celu publicznego ma priorytet nad działaniami indywidualnymi, jednak powinna być poprzedzona szczegółowymi analizami i odpowiadać potrzebom społecznym oraz wszelkim uwarunkowaniom danego obszaru.

6.6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Komunikacja oraz infrastruktura techniczna i społeczna stanowią podstawowe elementy warunkujące możliwość powstania zabudowy, bez względu na jej funkcję. Prawdłowo ukształtowane systemy komunikacyjne i infrastrukturalne przyczyniają się do rozwoju gminy, a także zmniejszenia kosztów związanych z ich utrzymaniem oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania poszczególnych elementów. W związku z powyższym dla prawidłowego rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej należy:

- a. w zakresie komunikacji:

- regularnie realizować przebudowy, modernizacje i remonty dróg dla zwiększenia ich przepustowości oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania (hałas, zanieczyszczenia),
 - dostosować parametry techniczne dróg oraz rodzaj nawierzchni do przewidywanego natężenia ruchu i jego charakteru,
 - przy projektowaniu inwestycji przewidzieć odpowiednią liczbę miejsc parkingowych,
 - dla poprawy bezpieczeństwa ruchu wyposażać drogi w systemy odwodnienia, oświetlenie oraz sygnalizację,
 - uzupełniać i tworzyć szpalery zieleni o funkcji ochronnej i izolacyjnej wzdłuż dróg,
 - tereny w bezpośrednim sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu (droga wojewódzka nr 543), poza obecnymi terenami zwartej zabudowy, pozostawić wolne od zabudowy,
 - wzdłuż dróg, w szczególności o dużym natężeniu ruchu, w terenach o potencjale turystycznym i rekreacyjnym oraz na osiedlach mieszkaniowych, realizować chodniki i ścieżki rowerowe lub ciągi pieszo-rowerowe,
 - zachować niezbędną rezerwę terenów wolnych od zabudowy dla realizacji ponadlokalnych ciągów komunikacyjnych (m.in. linii kolejowych związanych z CPK),
- b. w zakresie infrastruktury technicznej:
- uzupełniać i modernizować istniejące sieci infrastruktury technicznej, w szczególności w miejscach, gdzie najgwałtowniej wzrasta intensywność zabudowy,
 - w miarę możliwości realizować infrastrukturę techniczną jako podziemną,
 - w zagospodarowaniu przestrzennym uwzględniać rezerwę terenów dla budowy sieci i obiektów infrastruktury technicznej oraz ograniczenia wynikające z ich sąsiedztwa,
 - wybudować stację uzdatniania wody oraz rozbudowywać sieć wodociągową dla zapewnienia wszystkim mieszkańcom wody na cele bytowo-socjalne, o jakości spełniającej wymagane przepisami normy i standardy,
 - wybudować gminną oczyszczalnię ścieków oraz rozbudowywać sieć kanalizacyjną dla ograniczenia liczby zbiorników do gromadzenia ścieków w celu ochrony wód podziemnych,
 - monitorować stan istniejących sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz regularnie przeprowadzać prace konserwatorskie i remontowe w celu minimalizacji awaryjności sieci, zapobiegania stratom wody i uniknięcia wtórnego zanieczyszczenia,
 - na obszarach wiejskich, z rozproszoną zabudową, w miejscach, gdzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej nie jest ekonomicznie uzasadniona, szczególną uwagę zwrócić na stworzenie systemu wsparcia budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - rozbudowywać sieć elektroenergetyczną dla zapewnienia nieprzerwanej dostawy prądu i odbioru nadprodukcji z instalacji odnawialnych źródeł energii, w szczególności z mikroinstalacji realizowanych przy zabudowie mieszkaniowej,
 - rozbudowywać sieć gazową, w szczególności w miejscowości Książki, w celu zwiększenia liczby odbiorców tego niskoemisyjnego paliwa,
 - rozbudowywać sieć światłowodową oraz sieć hotspotów dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwój społeczeństwa informacyjnego;
- c. w zakresie infrastruktury społecznej:
- w terenach zabudowy przewidzieć odpowiednią ilość terenów zieleni publicznej urządzonej, terenów rekreacji, sportu i wypoczynku,
 - w miarę potrzeb przewidzieć urządzenia melioracyjne umożliwiające odprowadzenie wód opadowych i ich retencję z terenów projektowanej zabudowy i powierzchni utwardzonych, z możliwością zagospodarowania zbiorników retencyjnych w terenach zieleni urządzonej i innych terenach wypoczynkowych,
 - sukcesywnie termomodernizować budynki użyteczności publicznej w celu ograniczenia strat ciepła, prowadzącego również do korzyści ekonomicznych,
 - kształtować miejscowość Książki jako centrum aktywności społecznej i gospodarczej gminy poprzez koncentrację zadań inwestycyjnych z dziedziny administracji i usług, w tym oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu jak również mieszkalnictwa, przemysłu, gospodarki

komunalnej, obsługi rolnictwa, infrastruktury społecznej i technicznej o zasięgu gminnym i lokalnym,

- w miarę potrzeb rozbudowywać istniejące i budować nowe obiekty użyteczności publicznej, w tym m. in. obiekty oświaty, kultury, sportu, ochrony zdrowia, lokalizować nowe obiekty w terenach o dużej gęstości zabudowy (przede wszystkim w miejscowości Książki), by służyły jak największej liczbie mieszkańców, ale również w niewielkich miejscowościach, w celu przeciwdziałania wykluczeniom,
- doposażać i modernizować obiekty użyteczności publicznej, takie jak szkoły, ośrodki zdrowia, biblioteki, świetlice, hale sportowe itd.,
- likwidować bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej w celu dostosowania ich dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- w miarę potrzeb modernizować zasób mieszkań komunalnych.

6.7. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Do odnawialnych źródeł energii potencjalnie zlokalizowanych oraz istniejących na terenie gminy Książki zalicza się elektrownie wiatrowe wykorzystujące siłę wiatru, panele fotowoltaiczne i kolektory słoneczne, wykorzystujące energię słoneczną oraz biogazownie i elektrownie na biomasę zakładające wykorzystanie energetyczne stałych i suchych odpadów biomasy. Wszystkie obiekty OZE lokalizowane na terenie gminy muszą spełniać przepisy i normy szczególne mające odniesienie do ich rodzaju, wielkości i charakterystyki technicznej. Lokalizacja i budowa urządzeń odnawialnych źródeł energii winny odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi. Rozmieszczenie obiektów OZE winno być każdorazowo poprzedzone wielokierunkowymi analizami, by obiekty te wraz ze swoimi strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu nie stanowiły barier w przestrzeni i nie powodowały nadmiernego negatywnego oddziaływania na środowisko oraz tereny mieszkaniowe. Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW winny być w pierwszej kolejności lokalizowane w strefach przemysłowych oraz w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu, gdzie oddziaływanie na środowisko już jest znaczące i wykluczona jest lokalizacja zabudowy mieszkaniowej. Ponadto możliwe jest ich lokalizowanie w terenach rolniczych na gruntach o niższych klasach bonitacyjnych, w znacznych odległościach od terenów zabudowanych, ponieważ ich lokalizacja ma znikomy wpływ na uprawę pól w sąsiedztwie. Jednocześnie należy dążyć do rozbudowy sieci elektroenergetycznych, w tym sieci przesyłowych dla umożliwienia odbioru wyprodukowanej energii oraz jej dystrybucji do odbiorców. Obiektów OZE o dużych mocach dopełniać powinny niewielkie mikroinstalacje montowane na dachach budynków realizowane na potrzeby prosumentów energii elektrycznej.

6.8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko należy realizować w miarę możliwości w oddaleniu od zwartej zabudowy mieszkaniowej lub przewidzieć rozwiązania minimalizujące oddziaływanie na tereny o funkcji mieszkaniowej, w celu uniknięcia konfliktów przestrzennych. Lokalizacji tego typu przedsięwzięć należy w miarę możliwości unikać również w otoczeniu jezior posiadających potencjał turystyczny i rekreacyjny, które dodatkowo winny podlegać szczególnej ochronie pod względem środowiskowym. Ponadto lokalizowanie i funkcjonowanie obiektów kwalifikujących się jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (lub innych obiektów o charakterze uciążliwym) powinno odbywać się przy zapewnieniu takiego ich usytuowania oraz z zastosowaniem takich rozwiązań technicznych, technologicznych lub organizacyjnych, które zapewnią:

- nierozprzestrzenianie się czynników uciążliwych na okoliczne tereny zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi (w szczególności mieszkalnej, mieszkalno-usługowej, zamieszkania zbiorowego, opieki zdrowotnej, przeznaczonej na pobyt dzieci i młodzieży) oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych,

- brak zagrożeń dla jakości płodów rolnych, sadowniczych lub ogrodniczych (w szczególności uprawianych z docelowym przeznaczeniem do spożycia przez ludzi) na pobliskich terenach.

6.9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Rozkład użytkowania gruntów na terenie gminy Książki determinuje główne funkcje gminy jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają grunty rolne – ok. 98% powierzchni gminy (wśród nich największą część zajmują grunty orne). Gmina Książki charakteryzuje się natomiast bardzo niskim udziałem gruntów leśnych (tylko ok. 1,5% ogólnej powierzchni gminy). W związku z powyższym szczególnie istotna jest ochrona rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz racjonalne gospodarowanie jej zasobami, dlatego ustala się następujące rekomendacje i zasady:

- wspieranie prawidłowego użytkowania gleb i ich ochrona przed prowadzeniem niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych oraz przeciwdziałanie nadmiernej intensyfikacji produkcji rolnej oraz nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów;
- objęcie ochroną przed zmianą na cele nierolnicze terenów szczególnie cennych dla rozwoju rolnictwa, w tym gruntów rolnych o najwyższych klasach bonitacyjnych oraz dużych, zwartych połąci gruntów rolnych;
- poprawa jakości życia ludności rolniczej oraz warunków funkcjonowania gospodarstw, poprzez przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie restrukturyzacji rynku pracy w celu przechodzenia do działalności pozarolniczych, poprawę jakości wykształcenia, rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa lokalnych płodów rolnych, poprawę wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, wsparcie dla modernizacji budynków i urządzeń służących produkcji rolnej, wprowadzanie do gospodarstw technologii proekologicznych, wspieranie działań producentów rolnych;
- rozwój produkcji zwierzęcej należy kształtować za pomocą odpowiednich wskaźników w dokumentach planistycznych i ustaleń minimalizujących uciążliwości dla pobliskich terenów;
- wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej z dostosowaniem kierunków produkcji, jej intensywności, kultury rolnej, do walorów i ograniczeń przyrodniczych,
- przeciwdziałanie erozji gleb, poprzez właściwą gospodarkę rolną i wprowadzanie zieleni śródpolnej na terenach potencjalnie erodowanych, a także objęcie ochroną zadrzewień śródpolnych, przywodnych i przydrożnych, terenów łąk i pastwisk;
- prowadzenie właściwej gospodarki wodnej poprzez zabiegi melioracyjne i retencję wód, a także zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- przeciwdziałanie degradacji i zanieczyszczeniu środowiska przyrodniczego,
- minimalizacja przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne,
- zalesianie terenów nieprzydatnych dla rolnictwa,
- zachowanie i wzbogacanie funkcji lasów, zwłaszcza funkcji ekologicznych,
- poprawa stanu sanitarnego lasów,
- zapobieganie degradacji i zanieczyszczania lasów,
- ochrona przeciwpożarowa lasów poprzez prowadzenie monitoringu wilgotności, utrzymanie drożności dróg pożarowych oraz ewentualne zakazy wstępu do lasu,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z organizacją zrębów i nasadzeń.

6.10. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

W myśl ustawy o rewitalizacji obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym

i kulturalnym, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Delimitację jak i sposób prowadzenia działań naprawczych w tego typu terenach określa lokalny program rewitalizacji, w związku z czym kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w tych obszarach musi uwzględniać jego zalecenia, które poprzedzone są wielowymiarowymi analizami. Ponadto wskazuje się, iż w ujęciu przestrzennym w celu poprawy sytuacji obszarów zdegradowanych i podlegających rewitalizacji, należy:

- modernizować i rozbudowywać obiekty użyteczności publicznej,
- adaptować pustostany na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, w tym m. in. obiekty popegeerowskie i przemysłowe,
- wyznaczać i organizować przestrzenie publiczne w postaci placów, skwerów, zieleńców, parków, promenad i ścieżek, które służyć mają integracji społecznej,
- budować, przebudowywać i remontować drogi gminne w celu ograniczenia możliwości powstawania terenów wykluczenia komunikacyjnego,
- rozbudowywać sieci uzbrojenia technicznego.

Zgodnie z obowiązującym do 2023 r. Gminnym Programem rewitalizacji problemami w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, ale również problemami społecznymi, środowiskowymi i technicznymi charakteryzuje się sołectwo Książki. Obszar rewitalizacji obejmuje między innymi osiedla mieszkaniowe po dawnych PGR-ach (osiedle przy ulicy Północnej oraz osiedle mieszkaniowe Oświata przy ulicy Szkolnej).

O sytuacji kryzysowej na tym terenie świadczy m.in. zły stan dróg gminnych i brak chodników lub ścieżek pieszo-rowerowych, co znacznie przyczynia się do obniżenia poziomu bezpieczeństwa zarówno pieszych, jak i zmotoryzowanych uczestników ruchu drogowego, a także brak infrastruktury rekreacyjnej, dzięki której możliwe byłoby zagospodarowanie czasu wolnego osób zamieszkujących zarówno obszar rewitalizacji, jak i najbliższą okolicę. Miałoby to pozytywny wpływ na integrację mieszkańców osiedla po byłym PGR-ze z mieszkańcami pozostałej części sołectwa.

Niektóre z zasobów infrastrukturalnych gminy posiadają duży potencjał. Przy odpowiednim wsparciu (remontach, zagospodarowaniu terenu, modernizacjach), mogłyby odpowiadać na potrzeby mieszkańców terenu rewitalizacji, miejscowości, a pośrednio również całej gminy. Odpowiednie inwestycje przyczynią się do zwiększenia poziomu integracji społecznej, będą czynnikiem aktywizującym lokalną społeczność, zarówno społecznie, jak i zawodowo, przyczynią się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa – bezpieczeństwa na drodze, a także ograniczenia przestępczości.

Ponadto, obszary zwartej zabudowy wiejskiej wymagają przekształceń i rehabilitacji (rozumianej ogólnie, jako działania mające na celu przywrócenie pierwotnych lub nadanie nowych cech zdegradowanej przestrzeni i zabudowie zarówno historycznej jak i współczesnej). Zamiast poszukiwać nowych terenów osiedleńczych należy wykorzystać istniejące przestrzenie niezabudowane, co pozwoli na prawidłową kontynuację i zachowanie historycznych układów przestrzennych wsi. W ramach zachodzących przemian strukturalnych w rolnictwie należy przekształcać i rewaloryzować istniejące

założenia folwarczne tereny byłych państwowych gospodarstw rolnych z dopuszczeniem do lokalizacji na ich terenach przetwórci produktów rolnych. Największe potrzeby w zakresie przekształceń i rehabilitacji zabudowy wymagają miejscowości nieposiadające wykształconego centrum wsi, a nowa zabudowa powstaje w wielu przypadkach w znacznym rozproszeniu i chaosie. Obszary wymagające przekształceń rehabilitacji to tereny kontynuacji i uzupełnień istniejącej zabudowy wsi.

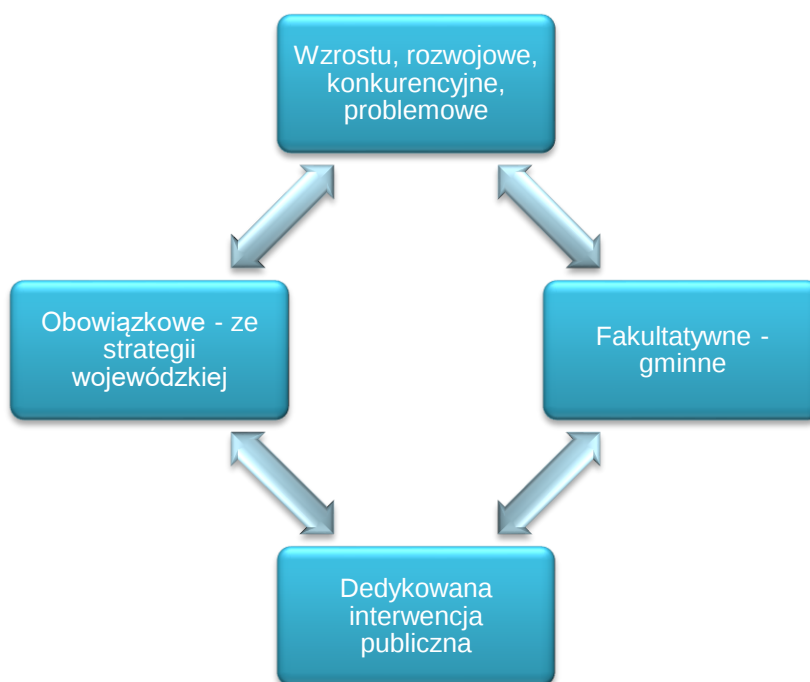
Dodatkowo, szczególną uwagę należy zwrócić na tereny występowania złóż kopalin. Działalność eksploatacyjna przeobraża tereny gruntów rolnych i leśnych w często trudne do rekultywacji nieużytki. Mając na względzie przywrócenie terenom przekształconym dawnym funkcji produkcyjnych i rekreacyjno-krajobrazowych należy dążyć do likwidacji na obszarach przeobrażonych powstałych deformacji powierzchni. W głównym zarysie polegać ona powinna na przemieszczeniu zdjętych i zdeponowanych w trakcie robót górniczych mas nadkładu do powstałych pustek poeksploatacyjnych. Dopuszcza się również pozostawienie głębszych wyrobisk celem zapelnienia ich wodą i utworzenia sztucznych zbiorników wodnych. Kierunki rekultywacji poeksploatacyjnej muszą być zgodne z wydanymi koncesjami. Abstrahując od powyższego, mimo iż obowiązek taki nie wynika z przepisów prawnych, w tym z Prawa geologicznego i górniczego, zaleca się sporządzenie planów miejscowych dla terenów górniczych w granicach gminy Książki w celu zabezpieczenia terenów sąsiednich oraz umożliwienia bezkonfliktowej i efektywnej eksploatacji. Po zakończeniu działalności górniczej rekultywację i zagospodarowanie terenów górniczych należy prowadzić zgodnie z ustaleniami przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Rozdział VII.

Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Warunkiem efektywnej polityki rozwoju jest pogłębiona diagnoza terytoriów, czyli rozpoznanie zasobów endogenicznych i potencjałów, możliwych do wykorzystania do rozwoju, a także określenia barier rozwojowych i obszarów, które należałoby wesprzeć, co umożliwi większe różnicowanie i lepsze dopasowanie interwencji w zależności od specyfiki tych terytoriów. W ten sposób identyfikowane są obszary wsparcia, w tym o szczególnym charakterze, tzw. obszary strategicznej interwencji.

Schemat 3. Obszary strategicznej interwencji – sposób rozumienia, rodzaje i sens ich identyfikacji

Źródło: *Strategia Rozwoju Gminy – poradnik praktyczny*.

Według ustawy obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne.

Na poziomie regionalnym Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wyznaczył własne obszary strategicznej interwencji.

7.1. „Strategia Przyspieszenia 2030+”

Strategia rozwoju jest najważniejszym dokumentem, który opracowuje Samorząd Województwa celem wyznaczenia kierunków rozwoju województwa na najbliższe lata. Kierunki te są realizowane poprzez bardzo różne działania władz, ale także innych podmiotów zainteresowanych rozwojem.

Dla województwa strategia jest zbiorem wiedzy o potrzebach województwa oraz o tym, w jaki sposób zamierza je realizować. Jako że jest to strategia dla całego województwa, skupia się na działaniach, z których efektów skorzystają wszyscy lub większość jego mieszkańców.

7.2. Wyzwania rozwojowe województwa kujawsko-pomorskiego wynikające ze Strategii Przyspieszenia 2030+

W wyniku prac diagnostycznych zawartych w Strategii Przyspieszenia 2030+ zidentyfikowano następujące wyzwania rozwojowe:

- 1) Poprawa poziomu rozwoju społecznego mieszkańców województwa.
- 2) Dostosowanie kierunków rozwoju województwa do transformacji demograficznej i konsekwencji starzenia społeczeństwa.
- 3) Rozwój gospodarczy.
- 4) Wzrost innowacyjności gospodarki województwa.
- 5) Poprawa dostępności zewnętrznej oraz wykorzystanie potencjału logistycznego województwa.
- 6) Poprawa dostępności komunikacyjnej stolic województwa z terenu całego województwa.
- 7) Wzmocnienie potencjału Bydgoszczy i Torunia jako ośrodków współodpowiedzialnych za rozwój społeczno-gospodarczy i konkurencyjność województwa.
- 8) Nowoczesny sektor rolno-spożywczy.
- 9) Rozwój uzdrowisk.
- 10) Powszechna dostępność technologii informacyjnych.
- 11) Zapewnienie dobrego stanu powietrza.
- 12) Zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.
- 13) Bezpieczeństwo i transformacja energetyczna.
- 14) Odbudowa gospodarki regionu po epidemii COVID-19.

7.3. Wizja rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego

Istotą funkcjonowania i rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego jest zapewnienie jak najwyższej jakości życia jego mieszkańców.

Zakłada się, że końcowym efektem kształtowania jakości życia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego będzie przede wszystkim wzrost zamożności społeczeństwa, jak również większa satysfakcja z możliwości realizacji aspiracji życiowych na jego terenie i komfort zamieszkiwania w regionie o dobrym stanie środowiska oraz wysokiej jakości oferowanych usług.

Pierwszym filarem „Strategii Przyspieszenia 2030+” jest konieczność przezwyciężenia problemu wciąż zbyt niskiego poziomu rozwoju społecznego.

Drugim filarem jest dążenie do poprawy stanu rozwoju gospodarczego województwa.

Trzeci filar stanowią działania na rzecz zapewnienia warunków dla wysokiej jakości życia oraz konkurencyjności gospodarki, związanych z jakością przestrzeni województwa.

Oprócz tych trzech filarów określających dziedziny „Strategii Przyspieszenia 2030+”, należy wskazać obszar zagadnień wspólnych dla nich (horyzontalnych) i tworzących między nimi powiązania i relacje, które są niezbędne do sprawnego funkcjonowania województwa, jako spójnego systemu społeczno-gospodarczego o integralnej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Zalicza się do nich zagadnienia dotyczące: bezpieczeństwa, cyfryzacji, transportu publicznego oraz współpracy wszystkich podmiotów i środowisk na rzecz rozwoju, tworzące czwarty filar.

Tabela 11. Filary „Strategii Przyspieszenia 2030+” oraz ich rola w kształtowaniu jakości życia i konkurencyjności gospodarki

Filary Strategii Przyspieszenia 2030+			
Rozwój społeczny	Zrównoważony rozwój gospodarczy	Kształtowanie przestrzeni	Sprawne funkcjonowanie systemów
Kształtuje jakość życia związaną z umiejętnościami i aktywnością mieszkańców	Kształtuje jakość życia związaną z dochodami gospodarstw domowych i zdolnością samorządów do inwestowania	Kształtuje jakość życia związaną ze stanem środowiska oraz zagospodarowaniem przestrzeni	Kształtuje jakość życia związaną z dostępnością, zaufaniem społecznym i instytucjonalnym, jakością i odpowiedzialnością zarządzania, poczuciem bezpieczeństwa
Kształtuje konkurencyjność gospodarki związaną z umiejętnościami i zaangażowaniem mieszkańców	Kształtuje konkurencyjność gospodarki związaną z jej nowoczesnością i różnorodnością	Kształtuje konkurencyjność gospodarki związaną z atrakcyjnością dla lokalizacji działalności gospodarczych	Kształtuje konkurencyjność gospodarki związaną z otwartością regionu i prorozwojowymi postawami wszystkich interesariuszy

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.

Biorąc pod uwagę powyższe zapisy, finalne efekty Strategii Przyspieszenia 2030+ to:

- 1) Wzrost zamożności mieszkańców.
- 2) Możliwości realizacji aspiracji życiowych na terenie województwa.
- 3) Komfort zamieszkiwania w regionie o dobrym stanie środowiska i wysokiej jakości oferowanych usług.

7.4. Cele i kierunki rozwoju województwa

Celem nadrzędnym „Strategii Przyspieszenia 2030+” jest „jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich”.

Powyższy cel osiągnięty zostanie przez koncentrację działań w czterech obszarach tematycznych rozwoju:

- 1) **Spółeczeństwo** – w ramach tego obszaru zakłada się poprawę poziomu rozwoju społecznego, głównie w aspekcie zmian postaw społecznych i rozwoju edukacji. Celami operacyjnymi tego obszaru są: edukacja, aktywność społeczna, zdrowie, kultura i sport.

Obszar ten wyróżnia dwa cele główne:

- **Skuteczna edukacja.**
- **Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo.**

- 2) **Gospodarka** – w ramach tego obszaru dążyć się będzie do rozwoju i unowocześnienia gospodarki województwa, który jest warunkiem wzrostu jego konkurencyjności w aspekcie miejsca zamieszkania. Celem operacyjnym tego obszaru jest: jakościowy i ilościowy rozwój przedsiębiorczości.

Obszar ten wyróżnia jeden cel główny:

- **Konkurencyjna gospodarka.**

- 3) **Przestrzeń** – obszar ten ma za zadanie zapewnienie wysokiej jakości życia oraz konkurencyjności gospodarki, w zagadnieniach związanych z jakością przestrzeni województwa. Celami operacyjnymi tego obszaru są: dostępność usług, infrastruktury transportowej, przestrzeni dla rozwoju gospodarczego, wykorzystania potencjałów endogenicznych w rozwoju lokalnym.

Obszar ten wyróżnia jeden cel główny:

- **Dostępna przestrzeń i czyste środowisko.**

- 4) **Spójność** – obszar ten zmierza do zapewnienia wysokiej sprawności funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego, tak by przestrzeń województwa była spójna komunikacyjnie, bezpieczna i odporna na zagrożenia. Jednocześnie cechą realizowanych w województwie procesów powinna być innowacyjność, przy jednoczesnej nowoczesności struktur. Celami operacyjnymi tego obszaru są: informatyzacja (cyfryzacja), bezpieczeństwo publiczne, transport publiczny, współpraca na rzecz rozwoju regionu.

Obszar ten wyróżnia jeden cel główny:

- **Spójne i bezpieczne województwo.**

W ramach poszczególnych celów głównych, sformułowano cele operacyjne, które zaprezentowano w poniższej tabeli:

Tabela 12. Cel nadrzędny, cele główne oraz cele operacyjne „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”

Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich				
1. Skuteczna edukacja	2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo	3. Konkurencyjna gospodarka	4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko	5. Spójne i bezpieczne województwo
11. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania 12. Edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach 13. Kształtowanie środowiska edukacyjnego 14. Rozwój szkolnictwa wyższego	21. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego 22. Rozwój wrażliwy społecznie 23. Zdrowie 24. Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe 25. Sport i aktywność fizyczna	31. Odbudowa gospodarki po COVID-19 32. Innowacyjna gospodarka – nauka, badania i wdrożenia 33. Rozwój przedsiębiorczości 34. Rozwój sektora rolno-spożywczego 35. Rozwój turystyki 36. Internacjonalizacja gospodarki 37. Nowoczesny rynek pracy	41. Infrastruktura rozwoju społecznego 42. Środowisko przyrodnicze 43. Przestrzeń kulturowa 44. Przestrzeń dla gospodarki 45. Infrastruktura transportu 46. Infrastruktura techniczna 47. Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne 48. Potencjały endogeniczne	51. Transport publiczny 52. Cyfryzacja 53. Bezpieczeństwo 54. Współpraca dla rozwoju regionu

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.

7.5. Obszary Strategicznej Interwencji w województwie kujawsko-pomorskim

„Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030” kontynuuje wprowadzoną w „KSRR 2010-2020” ideę obszarów strategicznej interwencji (OSI). OSI są obecnie wiązane bezpośrednio z zasadą koncentracji terytorialnej, która z kolei jest definiowana jako „ukierunkowanie interwencji w ramach polityki regionalnej na rzecz wsparcia ograniczonej liczby terytoriów”. Uzasadnieniem tej zasady jest fakt, że każdy obszar charakteryzuje się określonymi wyzwaniami, barierami bądź potencjałami, których rozwój jest szczególnie istotny z punktu widzenia spójności regionu bądź kraju. Obszary te charakteryzują się zbiorem cech (funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, przestrzennych i innych), które w sposób pozytywny lub negatywny wyodrębniają je z otoczenia, co pozwala określić granice tego obszaru.

W „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030” wskazano następujące OSI, które dotyczą województwa kujawsko-pomorskiego:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Dodatkowo KSRR 2030 dopuszcza na poziomie polityki regionalnej danego województwa identyfikację obszarów strategicznej interwencji będących odpowiedzią na problemy rozwojowe, o ile będzie to wiązało się z zapewnieniem konkretnych instrumentów wsparcia lub mechanizmów uzgodnień.

Obszary Strategicznej Interwencji wskazywane w polityce regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego do realizacji w okresie do roku 2030, przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 13. Obszary Strategicznej Interwencji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego ustanowione do roku 2030

Nazwa OSI	Wyjaśnienia	Rodzaj OSI wg KSRR2030	Możliwy rodzaj instrumentu wsparcia / mechanizmu uzgodnień	Przynależność Gminy Książki do danego OSI
Zidentyfikowane na poziomie krajowym, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Rada Ministrów RP				
Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	Przynależność miast wg materiałów ministerstwa właściwego ds. prowadzenia polityki regionalnej (aktualnie opublikowana przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Rozwoju – „Zaktualizowana imienna lista 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze”).	Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	Określany z poziomu polityki krajowej	NIE
Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Przynależność miast wg materiałów ministerstwa właściwego ds. prowadzenia polityki regionalnej (aktualnie opublikowana przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Rozwoju – „Zaktualizowana lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, programowanie 2021-2027”).	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Określany z poziomu polityki krajowej	TAK
Zidentyfikowane na poziomie wojewódzkim, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Samorząd Województwa				
Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia	Zasięg terytorialny określony na mapie pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”	Miejski obszar funkcjonalny	Instrument ZIT lub IIT/ Interwencja na podstawie uzgadnianego dokumentu programowego	NIE
Miejski obszar funkcjonalny Włocławka	Zasięg terytorialny określony na mapie pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”	Miejski obszar funkcjonalny	Instrument ZIT lub IIT/ Interwencja na podstawie uzgadnianego dokumentu programowego	NIE

Miejski obszar funkcjonalny Grudziądz	Zasięg terytorialny określony na mapie pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”	Miejski obszar funkcjonalny	Instrument ZIT lub IIT/ Interwencja na podstawie uzgadnianego dokumentu programowego	NIE
Miejski obszar funkcjonalny Inowrocławia	Zasięg terytorialny określony na mapie pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030”	Miejski obszar funkcjonalny	Instrument ZIT lub IIT/ Interwencja na podstawie uzgadnianego dokumentu programowego	NIE
OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą	Zasięg terytorialny określony na mapie uzupełniającej „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030” Dopuszcza się aktualizacje przyjmowane przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Wewnętrzne peryferia	Instrument IIT, wsparcie poprzez preferencje w RPO / brak uzgodnień	TAK
OSI obszarów cechujących się skrajnym niedoborem wody dla rolnictwa	Zasięg terytorialny określony na mapie pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030” – do uszczegółowienia na etapie sporządzania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa	Subregion	Instrument IIT, wsparcie poprzez dedykowane działania przestrzenne / brak uzgodnień	NIE
OSI obszarów peryferyjności transportowej	Zasięg terytorialny określony na mapie pt. „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030” – do uszczegółowienia na etapie sporządzania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa.	Wewnętrzne peryferia	Instrument IIT, wsparcie na etapie planowania funkcjonowania transportu publicznego / brak uzgodnień	TAK
Zidentyfikowane na poziomie wojewódzkim, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzą organy administracji rządowej				
Obszar przemysłowego wielkoobszarowego skażenia środowiska	Teren miasta Bydgoszcz oraz gminy Solec Kujawski. Rozpoznane ogniska zanieczyszczeń znajdują się na terenie dawnych Zakładów Chemicznych Zachem w Bydgoszczy. Niezbędne jest precyzyjne określenie zasięgu	Obszary zdegradowane	Określany z poziomu polityki krajowej	NIE

	terytorialnego zanieczyszczeń, zwłaszcza w zakresie zasięgu zanieczyszczeń wód.			
--	---	--	--	--

Źródło: *Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.*

7.6. Spójność kierunków działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Książki z kierunkami rozwoju określonymi w Strategii Przyspieszenia 2030+

Wszystkie kierunki działań wskazane w Strategii Rozwoju Gminy Książki są spójne z kierunkami rozwoju określonymi w Strategii Przyspieszenia 2030+.

Szczegółowe zestawienie powiązań przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Spójność kierunków działań Strategii Rozwoju Gminy Książki z kierunkami rozwoju Strategii Przyspieszenia 2030+

Kierunki działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Książki		Kierunki rozwoju określone w Strategii Przyspieszenia 2030+
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności		
Cel operacyjny I.1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych		
I.1.1	Rozszerzenie oferty klubów seniora w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi.	Projekt zgodny z: Kierunek 2103. Aktywizacja seniorów oraz integracja międzypokoleniowa – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniom i włączeniu społecznemu seniorów oraz działań na rzecz integracji międzypokoleniowej. Kierunek 2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu umożliwienie jak najpełniejszego uczestnictwa w procesach rozwoju społecznego oraz umożliwienie realizacji aspiracji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych i niesamodzielnych. Przedmiotem kierunku są działania o charakterze organizacyjnym, związanym z wprowadzaniem odpowiednich rozwiązań, zapewnieniem niezbędnych kadr, promocją aktywności, budowaniem postaw solidarności wśród pozostałych grup społecznych.
I.1.2	Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego na terenie Gminy Książki.	Projekt zgodny z: Kierunek 4106. Rozwój infrastruktury dla aktywności, integracji i włączenia społecznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działań z zakresu stymulowania rozwoju społecznego na poziomie lokalnym, animacji i integracji społecznej, w tym także jako miejsca aktywizacji i włączenia społecznego seniorów oraz jako baza lokalowa dla funkcjonowania lokalnych organizacji sektora pozarządowego. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje również działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia. Kierunek dotyczy w szczególności istniejących oraz tworzonych świetlic wiejskich, a przy ich braku lub braku zasadności tworzenia, w

		uzasadnionych przypadkach może dotyczyć innych obiektów publicznej infrastruktury społecznej (np. szkół, bibliotek) pełniących taką rolę. Kierunek 2201. Rozwój struktur instytucjonalnych oraz działalności opiekuńczych adekwatnie do zwiększających się potrzeb – Kierunek dotyczy działań o charakterze organizacyjnym, mających na celu dostosowanie i rozwój struktur instytucjonalnych (także tworzenie nowych podmiotów) oraz działalności opiekuńczych adekwatnie do zwiększających się potrzeb wynikających z prognoz demograficznych. Kierunek 2202. Wzrost liczby wykwalifikowanej kadry w obszarze pomocy społecznej i integracji, w tym w obszarze działalności opiekuńczych – Kierunek dotyczy działań o charakterze organizacyjnym, związanych ze zwiększaniem liczebności i kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, w tym w obszarze działalności opiekuńczych. Ponadto niezbędna jest realizacja działań na rzecz: rozwoju kształcenia zawodowego ww. zakresie, wsparcia szkoleniowego (specjalizacje, kursy, supervizje, inne), przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu oraz podnoszenia kompetencji opiekuńczych opiekunów formalnych i nieformalnych. Niezbędna jest kadra o określonych kwalifikacjach, stąd jako realizacja niniejszego kierunku mogą być także wskazywane działania na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego w tym zakresie (zwłaszcza kierunki zamawiane) – jeśli było ono realizowane na wniosek podmiotów pomocy społecznej.
I.1.3	Rozwój zasobu mieszkań wspomaganych umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób zależnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4106. Rozwój infrastruktury dla aktywności, integracji i włączenia społecznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działań z zakresu stymulowania rozwoju społecznego na poziomie lokalnym, animacji i integracji społecznej, w tym także jako miejsca aktywizacji i włączenia społecznego seniorów oraz jako baza lokalowa dla funkcjonowania lokalnych organizacji sektora pozarządowego. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje zarówno działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia. Kierunek dotyczy w szczególności istniejących oraz tworzonych świetlic wiejskich, a przy ich braku lub braku zasadności tworzenia, w uzasadnionych przypadkach może dotyczyć innych obiektów publicznej infrastruktury społecznej (np. szkół, bibliotek) pełniących taką rolę. Kierunek 2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami – Kierunek dotyczy

		ogółu działań mających na celu umożliwienie jak najpełniejszego uczestnictwa w procesach rozwoju społecznego oraz umożliwienie realizacji aspiracji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych i niesamodzielnych. Przedmiotem kierunku są działania o charakterze organizacyjnym, związanym z wprowadzaniem odpowiednich rozwiązań, zapewnieniem niezbędnych kadr, promocją aktywności, budowaniem postaw solidarności wśród pozostałych grup społecznych.
I.1.4	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w miejscowości Brudzawki przy partnerstwie z organizacją pozarządową.	Projekt zgodny z: Kierunek 4106. Rozwój infrastruktury dla aktywności, integracji i włączenia społecznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działań z zakresu stymulowania rozwoju społecznego na poziomie lokalnym, animacji i integracji społecznej, w tym także jako miejsca aktywizacji i włączenia społecznego seniorów oraz jako baza lokalowa dla funkcjonowania lokalnych organizacji sektora pozarządowego. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje również działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia. Kierunek dotyczy w szczególności istniejących oraz tworzonej świetlic wiejskich, a przy ich braku lub braku zasadności tworzenia, w uzasadnionych przypadkach może dotyczyć innych obiektów publicznej infrastruktury społecznej (np. szkół, bibliotek) pełniących taką rolę. Kierunek 2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu umożliwienie jak najpełniejszego uczestnictwa w procesach rozwoju społecznego oraz umożliwienie realizacji aspiracji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych i niesamodzielnych. Przedmiotem kierunku są działania o charakterze organizacyjnym, związanym z wprowadzaniem odpowiednich rozwiązań, zapewnieniem niezbędnych kadr, promocją aktywności, budowaniem postaw solidarności wśród pozostałych grup społecznych. Kierunek 2201. Rozwój struktur instytucjonalnych oraz działalności opiekuńczych adekwatnie do zwiększających się potrzeb – Kierunek dotyczy działań o charakterze organizacyjnym, mających na celu dostosowanie i rozwój struktur instytucjonalnych (także tworzenie nowych podmiotów) oraz działalności opiekuńczych adekwatnie do zwiększających się potrzeb wynikających z prognoz demograficznych.
I.1.5	Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych.	Projekt zgodny z:

		Kierunek 2201. Rozwój struktur instytucjonalnych oraz działalności opiekuńczych adekwatnie do zwiększających się potrzeb – Kierunek dotyczy działań o charakterze organizacyjnym, mających na celu dostosowanie i rozwój struktur instytucjonalnych (także tworzenie nowych podmiotów) oraz działalności opiekuńczych adekwatnie do zwiększających się potrzeb wynikających z prognoz demograficznych. Kierunek 2202. Wzrost liczby wykwalifikowanej kadry w obszarze pomocy społecznej i integracji, w tym w obszarze działalności opiekuńczych – Kierunek dotyczy działań o charakterze organizacyjnym, związanych ze zwiększaniem liczebności i kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, w tym w obszarze działalności opiekuńczych. Ponadto niezbędna jest realizacja działań na rzecz: rozwoju kształcenia zawodowego ww. zakresie, wsparcia szkoleniowego (specjalizacje, kursy, supervizje, inne), przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu oraz podnoszenia kompetencji opiekuńczych opiekunów formalnych i nieformalnych. Niezbędna jest kadra o określonych kwalifikacjach, stąd jako realizacja niniejszego kierunku mogą być także wskazywane działania na rzecz rozwoju kształcenia zawodowego w tym zakresie (zwłaszcza kierunki zamawiane) – jeśli było ono realizowane na wniosek podmiotów pomocy społecznej. Kierunek 2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu umożliwienie jak najpełniejszego uczestnictwa w procesach rozwoju społecznego oraz umożliwienie realizacji aspiracji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych i niesamodzielnych. Przedmiotem kierunku są działania o charakterze organizacyjnym, związanym z wprowadzaniem odpowiednich rozwiązań, zapewnieniem niezbędnych kadr, promocją aktywności, budowaniem postaw solidarności wśród pozostałych grup społecznych.
I.1.6	Rozwój systemu teleopieki jako formy zdalnego wsparcia i zwiększenia bezpieczeństwa osób niesamodzielnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 2305. Rozwój telemedycyny – Kierunek dotyczy dalszego rozwoju rozwiązań IT w sferze ochrony zdrowia, pozwalających na zdalne monitorowanie stanu zdrowia lub nadzorowanie procesu leczenia, a także usprawnianie procesu leczenia poprzez digitalizację dokumentacji medycznej. Kierunek obejmuje także zakup niezbędnego sprzętu i oprogramowania oraz finansowanie działań badawczo-rozwojowych i wdrożeń w tym zakresie.
I.1.7	Rozwój wewnątrzgminnego transportu publicznego.	Projekt zgodny z: Kierunek 2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu umożliwienie jak najpełniejszego uczestnictwa w procesach rozwoju społecznego oraz umożliwienie realizacji aspiracji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych i niesamodzielnych. Przedmiotem kierunku są działania o charakterze

		organizacyjnym, związanym z wprowadzaniem odpowiednich rozwiązań, zapewnieniem niezbędnych kadr, promocją aktywności, budowaniem postaw solidarności wśród pozostałych grup społecznych.
Cel operacyjny I.2. Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży		
I.2.1	Realizacja projektów miękkich na rzecz rozwoju kompetencji uczniów oraz nauczycieli.	Projekt zgodny z: Kierunek 1301. Rozwój innowacyjnej edukacji – Kierunek dotyczy działań o charakterze edukacyjnym, organizacyjnym oraz promocyjnym mających na celu wprowadzanie innowacyjnych metod nauczania (w tym nauczanie eksperymentalne). Kierunek obejmuje także tworzenie struktur organizacyjnych i podmiotów zajmujących się prowadzeniem innowacyjnej edukacji. Kierunek 1303. Doskonalenie kompetencji nauczycieli oraz rozwój doradztwa metodycznego – Kierunek dotyczy działań o charakterze szkoleniowym, mających na celu poprawę kompetencji nauczycieli. Kierunek dotyczy także działań związanych z rozwojem doradztwa metodycznego, przygotowania materiałów szkoleniowych. W przypadku nauczycieli przedmiotów zawodowych kierunek dotyczy także warsztatów, szkoleń i staży u przedsiębiorców lub producentów maszyn i urządzeń.
I.2.2	Modernizacja i dostosowanie pomieszczeń w Szkole Podstawowej w Książkach do współczesnych standardów edukacyjnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4103. Rozwój infrastruktury edukacji szkolnej – Rozwój infrastruktury edukacji szkolnej, który dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia edukacji szkolnej na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje zarówno działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej, w tym sportowej, warsztatów i pracowni, internatów, infrastruktury dla edukacji doświadczalnej i innowacyjnej.
I.2.3	Wdrożenie programu „Aktywna szkoła”.	Projekt zgodny z: Kierunek 1111. Powszechny sport szkolny – Kierunek dotyczy ogółu działań związanych z upowszechnianiem aktywności fizycznej oraz rozwojem sportu wśród dzieci i młodzieży szkolnej z wykorzystaniem zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych – a więc prowadzonych w ramach systemu edukacji, z wykorzystaniem przyszkolnej oraz pozaszkolnej infrastruktury sportowej. Kierunek dotyczy działań organizacyjnych i promocyjnych, także w zakresie realizacji dodatkowych zajęć z wychowania fizycznego, organizacji zawodów sportowych dla młodzieży szkolnej, w tym rozwoju sportowej rywalizacji młodzieży na poziomie województwa (ligi międzyszkolne, rozwój regionalnych dyscyplin sportowych, mistrzostwa dla młodzieży pod patronatem Samorządu Województwa), tworzenia i wspierania funkcjonowania reprezentacji województwa w sportach młodzieżowych (wraz z organizacją udziału reprezentacji w zawodach), działań szkoleniowych dla kadry, organizacji obozów szkoleniowych dla

		drużyn szkolnych. W ramach kierunku mieści się także współpraca z klubami sportowymi w celu popularyzacji sportu wśród dzieci i młodzieży, rozwoju kariery zawodniczej uczniów szczególnie utalentowanych, pozyskiwania kadry trenerskiej. Kierunek 2501. Wzrost aktywności fizycznej mieszkańców – Kierunek dotyczy ogółu działań związanych z upowszechnianiem aktywności fizycznej mieszkańców województwa, realizowanej zarówno w sposób indywidualny, jak i zorganizowany, z wykorzystaniem ogólnodostępnej oraz komercyjnej bazy sportowej i rekreacyjnej. Kierunek obejmuje przede wszystkim działania o charakterze promocyjnym i edukacyjnym, propagującym aktywność fizyczną jako element zdrowego trybu życia oraz organizację wydarzeń masowych służących upowszechnianiu idei ale także wsparcie bardziej aktywne, jak np. organizację wypożyczalni sprzętu sportowego, ułatwianie dostępu do kadry instruktorskiej, patronaty nad rywalizacją drużyn amatorskich w sportach zespołowych, inne.
I.2.4	Organizacja zajęć sensorycznych wspierających rozwój psychoruchowy dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.	Projekt zgodny z: Kierunek 1105. Wsparcie skutecznego kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – Kierunek dotyczy wszelkiego rodzaju działań o charakterze edukacyjnym lub organizacyjnym, ukierunkowanych na efektywne kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym we współpracy z pracodawcami. W stosunku do osób z niepełnosprawnościami, powiązany jest kierunek „2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami” – kwalifikacja interwencji do danego kierunku, wg specyfiki danego zagadnienia. Kierunek 1306. Rozwój profesjonalnego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego – Kierunek dotyczy działań o charakterze organizacyjnym mających na celu zapewnienie uczniom i nauczycielom wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i psychologicznego.
I.2.5	Rozwój oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez wprowadzenie programów dwujęzyczności.	Projekt zgodny z: Kierunek 1301. Rozwój innowacyjnej edukacji – Kierunek dotyczy działań o charakterze edukacyjnym, organizacyjnym oraz promocyjnym mających na celu wprowadzanie innowacyjnych metod nauczania (w tym nauczanie eksperymentalne). Kierunek obejmuje także tworzenie struktur organizacyjnych i podmiotów zajmujących się prowadzeniem innowacyjnej edukacji. Kierunek 1101. Upowszechnienie wychowania przedszkolnego – Kierunek dotyczy działań promocyjnych i organizacyjnych mających na celu zwiększenie udziału dzieci uczęszczających do placówek edukacji przedszkolnej. Zalicza się tu zarówno działania mające na celu kształtowanie świadomości rodziców, jak i działania zmierzające do poprawy dostępności, takie jak działania na rzecz tworzenia przedszkoli, rozbudowywania ich struktur lub tworzenia oddziałów przedszkolnych przy szkołach.

Cel operacyjny I.3. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej		
I.3.1	Budowa Ośrodka Edukacji w Zaskoczcu.	Projekt zgodny z: Kierunek 4106. Rozwój infrastruktury dla aktywności, integracji i włączenia społecznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działań z zakresu stymulowania rozwoju społecznego na poziomie lokalnym, animacji i integracji społecznej, w tym także jako miejsca aktywizacji i włączenia społecznego seniorów oraz jako baza lokalowa dla funkcjonowania lokalnych organizacji sektora pozarządowego. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje również działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia. Kierunek dotyczy w szczególności istniejących oraz tworzonych świetlic wiejskich, a przy ich braku lub braku zasadności tworzenia, w uzasadnionych przypadkach może dotyczyć innych obiektów publicznej infrastruktury społecznej (np. szkół, bibliotek) pełniących taką rolę. Kierunek 2102. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i wzrostu aktywności społeczeństwa, przejawiających się w większej aktywności na rzecz rozwoju lokalnego oraz wysokim poziomem integracji społecznej (więzi społecznych). Obejmuje także kształtowanie lokalnych liderów oraz rozwój wolontariatu.
I.3.2	Rozwój działalności klubów młodzieżowych poprzez realizację projektów wspierających aktywizację społeczno-kulturalną.	Projekt zgodny z: Kierunek 2101. Rozwój aspiracji społecznych – Kierunek dotyczy działań edukacyjnych (edukacja nieformalna) i promocyjnych mających na celu rozbudzenie aspiracji społecznych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Dotyczy przede wszystkim działań polegających na animacji społecznej, pokazywaniu dobrych wzorców, wyrabianiu przekonania o roli i potrzebie kształcenia i rozwoju osobistego. Kierunek 2406. Rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu – Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na kształtowanie wrażliwości kulturalnej oraz zainteresowania ofertą kultury (działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne prowadzące do zwiększenia partycypacji w życiu kulturalnym). Kierunek 2208. Rozwiązywanie problemów młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym lub wykazującej trudności w dostosowaniu do zasad współżycia społecznego – Kierunek dotyczy ogółu działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym, adresowanych do: młodzieży przebywającej w

		zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz ich otoczenia, młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub objętych postanowieniem sądu rodzinnego oraz ich otoczenia, młodzieży przebywającej w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych i Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii oraz ich otoczenia.
I.3.3	Poszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców.	Projekt zgodny z: Kierunek 2404. Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym i regionalnym – Kierunek dotyczy działań związanych z rozwojem oferty instytucji kultury, oferowanej na poziomie lokalnym i regionalnym (kultura masowa) - adresowanych ze względu na swój charakter przede wszystkim do społeczności lokalnych lub społeczności województwa. W stosunku do kierunku dotyczącego „Rozwoju oferty kulturalnej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym”, decydujący w demarkacji jest charakter danego przedsięwzięcia i jego powszechność występowania w przestrzeni kulturalnej kraju. Kierunek 2406. Rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu – Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na kształtowanie wrażliwości kulturalnej oraz zainteresowania ofertą kultury (działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne prowadzące do zwiększenia partycypacji w życiu kulturalnym). Kierunek 2102. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i wzrostu aktywności społeczeństwa, przejawiających się w większej aktywności na rzecz rozwoju lokalnego oraz wysokim poziomem integracji społecznej (więzi społecznych). Obejmuje także kształtowanie lokalnych liderów oraz rozwój wolontariatu.
I.3.4	Organizacja letnich obozów wypoczynkowo-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.	Projekt zgodny z: Kierunek 2101. Rozwój aspiracji społecznych – Kierunek dotyczy działań edukacyjnych (edukacja nieformalna) i promocyjnych mających na celu rozbudzenie aspiracji społecznych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Dotyczy przede wszystkim działań polegających na animacji społecznej, pokazywaniu dobrych wzorców, wyrabianiu przekonania o roli i potrzebie kształcenia i rozwoju osobistego. Kierunek 2406. Rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu – Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na kształtowanie wrażliwości kulturalnej oraz zainteresowania ofertą kultury (działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne prowadzące do zwiększenia partycypacji w życiu kulturalnym). Kierunek 2208. Rozwiązywanie problemów młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym lub wykazującej trudności w dostosowaniu do zasad współżycia społecznego – Kierunek dotyczy ogółu działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym, adresowanych do: młodzieży przebywającej w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz ich otoczenia, młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub objętych postanowieniem sądu rodzinnego oraz ich otoczenia, młodzieży

		przebywającej w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych i Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii oraz ich otoczenia.
Cel operacyjny I.4. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego		
I.4.1	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie gminy.	Projekt zgodny z: Kierunek 5302. Rozwój systemów monitoringu, ostrzegania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych i niezbędnych działań inwestycyjnych mających na celu przeciwdziałanie (poprzez monitoring) wystąpieniu zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz sprawnego systemu ostrzegania w przypadku wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego. W szczególności należy wskazać na działania na rzecz integracji różnych systemów monitorowania. Kierunek 4114. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działalności służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych powołanych dla ochrony bezpieczeństwa życia i mienia. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje również działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia.
I.4.2	Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczy i ochronny.	Projekt zgodny z: Kierunek 4114. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działalności służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych powołanych dla ochrony bezpieczeństwa życia i mienia. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje również działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia. Kierunek 5303. Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu podniesienie sprawności służb, w tym: poprawa wyposażenia, poprawa warunków lokalowych, zapewnienie wykwalifikowanych kadr, działania organizacyjne.

I.4.3	Wsparcie rozwoju Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, w tym organizacja letniego wypoczynku o charakterze edukacyjno-szkoleniowym.	Projekt zgodny z: Kierunek 5306. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających zachowaniu bezpieczeństwa i szybkiemu reagowaniu w sytuacjach kryzysowych – Kierunek dotyczy działań organizacyjnych, szkoleniowych, promocyjnych mających na celu kształtowanie właściwych postaw i zachowań w sytuacjach kryzysowych. Kierunek 2101. Rozwój aspiracji społecznych – Kierunek dotyczy działań edukacyjnych (edukacja nieformalna) i promocyjnych mających na celu rozbudzenie aspiracji społecznych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Dotyczy przede wszystkim działań polegających na animacji społecznej, pokazywaniu dobrych wzorców, wyrabianiu przekonania o roli i potrzebie kształcenia i rozwoju osobistego.
I.4.4	Termomodernizacja budynku OSP w Osieczku.	Projekt zgodny z: Kierunek 4114. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działalności służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych powołanych dla ochrony bezpieczeństwa życia i mienia. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje zarówno działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia. Kierunek 4708. Promocja budownictwa energooszczędnego – Kierunek dotyczy działań mających na celu ograniczanie zużycia energii poprzez promocję i wsparcie realizacji budownictwa energooszczędnego.
I.4.5	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednej z jednostek OSP w gminie.	Projekt zgodny z: Kierunek 4114. Rozwój infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków lokalowych dla prowadzenia działalności służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych powołanych dla ochrony bezpieczeństwa życia i mienia. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowych obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejących, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje zarówno działania polegające na tworzeniu obiektów samodzielnych, dedykowanych do tego celu, jak i tworzeniu bazy lokalowej dla realizacji tego typu usług przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej oraz działania polegające na zakupie i montażu niezbędnego wyposażenia.

		Kierunek 5303. Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu podniesienie sprawności służb, w tym: poprawa wyposażenia, poprawa warunków lokalowych, zapewnienie wykwalifikowanych kadr, działania organizacyjne.
I.4.6	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej zwierząt domowych, w tym program czipowania i kastracji.	Projekt zgodny z: Kierunek 2303. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia – Kierunek dotyczy ogółu działań o charakterze organizacyjnym, edukacyjnym, promocyjnym polegających na kształtowaniu właściwych postaw i zachowań w zakresie zdrowego trybu życia. Kierunek dotyczy także wykonywania badań diagnostycznych w ramach profilaktyki oraz współpracy z samorządami lokalnymi na rzecz upowszechniania wiedzy o zachowaniach prozdrowotnych.
I.4.7	Rozwój systemu obrony cywilnej.	Projekt zgodny z: Kierunek 304. Wzmocnienie potencjału administracji publicznej do reagowania w sytuacjach kryzysowych powodowanych nagłymi zagrożeniami bezpieczeństwa – Kierunek dotyczy działań organizacyjnych i szkoleniowych mających na celu wzmocnienie możliwości szybkiego reagowania w sytuacji kryzysowej. Kierunek dotyczy także inicjatyw mających na celu wzajemne ubezpieczenia od skutków klęsk żywiołowych (typu „Salutaris”) oraz dotyczy promowania postaw solidaryzmu samorządów wobec ich skutków. Kierunek dotyczy także dostosowania organizacji funkcjonowania urzędów administracji publicznej na wypadek ponownych przypadków konieczności zastosowania ograniczeń w relacjach interpersonalnych (określonego administracyjnie dystansu społecznego). Kierunek 5302. Rozwój systemów monitoringu, ostrzegania i reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych i niezbędnych działań inwestycyjnych mających na celu przeciwdziałanie (poprzez monitoring) wystąpieniu zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz sprawnego systemu ostrzegania w przypadku wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego. W szczególności należy wskazać na działania na rzecz integracji różnych systemów monitorowania. Kierunek 5306. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających zachowaniu bezpieczeństwa i szybkiemu reagowaniu w sytuacjach kryzysowych – Kierunek dotyczy działań organizacyjnych, szkoleniowych, promocyjnych mających na celu kształtowanie właściwych postaw i zachowań w sytuacjach kryzysowych.
Cel operacyjny I.5. Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców		

I.5.1	Rozwój lokalnych programów profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę zdrowia i jakości życia mieszkańców.	Projekt zgodny z: Kierunek 2303. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia – Kierunek dotyczy ogółu działań o charakterze organizacyjnym, edukacyjnym, promocyjnym polegających na kształtowaniu właściwych postaw i zachowań w zakresie zdrowego trybu życia. Kierunek dotyczy także wykonywania badań diagnostycznych w ramach profilaktyki oraz współpracy z samorządami lokalnymi na rzecz upowszechniania wiedzy o zachowaniach prozdrowotnych.
I.5.2	Zakup i doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny.	Projekt zgodny z: Kierunek 2302. Działania organizacyjne na rzecz poprawy dostępności do leczenia ogólnego i specjalistycznego – Kierunek dotyczy ogółu działań o charakterze organizacyjnym mających na celu poprawę dostępności do leczenia ogólnego i specjalistycznego, poza działaniami inwestycyjnymi polegającymi na tworzeniu bazy lokalowej dla placówek ochrony zdrowia, które znajdują się w obszarze kierunku „Infrastruktura rozwoju społecznego”. Dotyczy także działań mających na celu zmiany organizacyjne i własnościowe w sieci szpitali (zwłaszcza wielospecjalistycznych), tworzenie nowych gabinetów specjalistycznych, zapewnianie dostępności do lekarzy specjalistów w ramach przychodni ogólnych w określone dni tygodnia, a także organizację dowozów pacjentów do przychodni specjalistycznych poza miejscem ich zamieszkania. Kierunek 2303. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia – Kierunek dotyczy ogółu działań o charakterze organizacyjnym, edukacyjnym, promocyjnym polegających na kształtowaniu właściwych postaw i zachowań w zakresie zdrowego trybu życia. Kierunek dotyczy także wykonywania badań diagnostycznych w ramach profilaktyki oraz współpracy z samorządami lokalnymi na rzecz upowszechniania wiedzy o zachowaniach prozdrowotnych.
Cel operacyjny I.6. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi		
I.6.1	Rozwój partnerstwa z organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji wspólnych inicjatyw społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 2406. Rozwój edukacji kulturalnej oraz upowszechnianie kultury wśród mieszkańców regionu – Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na kształtowanie wrażliwości kulturalnej oraz zainteresowania ofertą kultury (działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne prowadzące do zwiększenia partycypacji w życiu kulturalnym). Kierunek 2102. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i wzrostu aktywności społeczeństwa, przejawiających się w większej aktywności na rzecz rozwoju lokalnego oraz wysokim poziomem integracji społecznej (więzi społecznych). Obejmuje także kształtowanie lokalnych liderów oraz rozwój wolontariatu.

Cel strategiczny II. Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu		
Cel operacyjny II.1. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi		
II.1.1	Budowa gminnych zbiorników retencyjnych w miejscowościach Łopatki i Książki.	Projekt zgodny z: Kierunek 4202. Ochrona, zwiększanie zasobów i poprawa jakości zasobów wody – Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy wszystkich działań mających na celu ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, rozumianych jako walor środowiskowy. Nie dotyczy zaopatrzenia w wodę ludności lub gospodarki oraz nie dotyczy rozwoju infrastruktury służącej odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków (będących przedmiotem celu „Infrastruktura techniczna”). W szczególności dotyczy takich działań jak: czynne i bierne zabezpieczanie zasobów wód przed zanieczyszczeniem lub uszczuplaniem, działania na rzecz wszystkich sposobów retencji wody: mała, glebowa, krajobrazowa, retencja na obszarach zurbanizowanych i duża (nawet jeśli jednym z ich celów, ale niedominującym, mają być nawodnienia rolnicze), działania na rzecz poprawy jakości (stanu czystości) wód, także działania o charakterze środowiskowym wobec zbiorników i cieków wodnych (w tym rekultywacja, renaturyzacja), a także wszelkiego rodzaju działań zmierzających do ograniczania zużycia wody (działania o charakterze organizacyjnym, technicznym, prawnym, edukacyjnym, badania naukowe i wdrożenia ściśle ukierunkowanie na tego typu cele).
II.1.2	Budowa nowoczesnej stacji uzdatniania wody na terenie gminy.	Projekt zgodny z: Kierunek 4601. Zapewnienie zaopatrzenia w wodę pitną wysokiej jakości – Kierunek dotyczy budowy nowej, rozbudowy oraz przebudowy istniejącej infrastruktury służącej zaopatrzeniu w wodę pitną wysokiej jakości. Dotyczy infrastruktury ujęć wody, stacji uzdatniania oraz sieci wodociągowej i innych niezbędnych urządzeń. Kierunek dotyczy także działań o charakterze organizacyjnym, związanych z formalnoprawnymi aspektami ochrony ujęć wody.
II.1.3	Budowa oczyszczalni ścieków w Zaskocz.	Projekt zgodny z: Kierunek 4602. Rozwój infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków – Kierunek dotyczy budowy nowej, rozbudowy oraz przebudowy istniejącej infrastruktury służącej odprowadzaniu i oczyszczania ścieków. Kierunek 4201. Ograniczenie oraz działania naprawcze wobec skutków emisji zanieczyszczeń oraz degradacji środowiska – Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy wszystkich działań mających na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań mieszkalnictwa, gospodarki (także rolnictwa), infrastruktury i sfery komunalnej na środowisko przyrodnicze oraz ogółu działań naprawczych związanych z usuwaniem skutków wcześniejszych oddziaływań.

II.1.4	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4602. Rozwój infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków – Kierunek dotyczy budowy nowej, rozbudowy oraz przebudowy istniejącej infrastruktury służącej odprowadzaniu i oczyszczania ścieków. Kierunek 4207. Rozwój idei gospodarki o obiegu zamkniętym – Kierunek dotyczy działań organizacyjnych, szkoleniowych oraz promocyjnych związanych z racjonalnym wykorzystywaniem zasobów w celu minimalizowania skali wytwarzanych odpadów. Kierunek dotyczy działań, adresowanych do samorządów lokalnych, społeczeństwa oraz przedsiębiorców, mających na celu sukcesywne wdrażanie idei obiegu zamkniętego, w tym promowanie zachowań sprzyjających obiegowi zamkniętemu, realizację pilotaży na poziomie gmin oraz doradztwo w zakresie rozwoju działalności gospodarczych w obszarze GOZ. Kierunek 4209. Kształtowanie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych wśród mieszkańców – Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na proekologiczne zmiany postaw ludności. Kierunek dotyczy także działań mających na celu realizację bazy infrastrukturalnej dla edukacji ekologicznej.
II.1.5	Rozwój systemów nawadniających na potrzeby rolnictwa	Projekt zgodny z: Kierunek 4406. Poprawa przyrodniczych warunków realizacji produkcji rolnej, w tym poprawa gospodarki wodnej w rolnictwie. Przeciwdziałanie zjawisku suszy – Kierunek dotyczy ogółu działań związanych z poprawą sytuacji wodnej w rolnictwie, zarówno poprzez nawodnienia terenów rolnych jak i rozwój małej retencji służącej zatrzymaniu wody dla celów rolniczych. Kierunek dotyczy także wszelkich działań (inwestycyjnych) mających na celu minimalizowanie ryzyka wystąpienia suszy oraz przeciwdziałanie skutkom jego wystąpienia.
Cel operacyjny II.2. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej		
II.2.1	Rozwój instalacji fotowoltaicznych, w tym w ramach klastra energetycznego.	Projekt zgodny z: Kierunek 4705. Rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii, pod warunkiem niepowodowania negatywnych skutków środowiskowych, w tym obniżania komfortu zamieszkania. Kierunek 4707. Rozwój technologii oraz promocja zachowań oszczędzających zużycie energii – Kierunek dotyczy wszelkiego rodzaju działań zmierzających do ograniczania zużycia energii elektrycznej oraz energii cieplnej (działania o charakterze organizacyjnym, technicznym, prawnym, edukacyjnym, promocyjnym, badania naukowe i wdrożenia ściśle ukierunkowane na tego typu cele).

II.2.2	Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej.	Projekt zgodny z: Kierunek 4704. Modernizacja indywidualnych oraz zbiorczych systemów grzewczych w kierunku rozwiązań niskoemisyjnych lub bezemisyjnych – Kierunek dotyczy działań mających na celu obniżanie skali emisji zanieczyszczeń powietrza w indywidualnych oraz zbiorczych systemach grzewczych. Kierunek 4707. Rozwój technologii oraz promocja zachowań oszczędzających zużycie energii – Kierunek dotyczy wszelkiego rodzaju działań zmierzających do ograniczania zużycia energii elektrycznej oraz energii cieplnej (działania o charakterze organizacyjnym, technicznym, prawnym, edukacyjnym, promocyjnym, badania naukowe i wdrożenia ściśle ukierunkowane na tego typu cele).
II.2.3	Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy.	Projekt zgodny z: Kierunek 4704. Modernizacja indywidualnych oraz zbiorczych systemów grzewczych w kierunku rozwiązań niskoemisyjnych lub bezemisyjnych – Kierunek dotyczy działań mających na celu obniżanie skali emisji zanieczyszczeń powietrza w indywidualnych oraz zbiorczych systemach grzewczych. Kierunek 4709. Rozwój infrastruktury przesyłu i magazynowania energii elektrycznej oraz paliw – Kierunek dotyczy działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa zasilania w energię poprzez rozwój sieci służącej do jej przesyłu. Dotyczy także rozwoju infrastruktury zaopatrzenia w gaz.
Cel operacyjny II.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców		
II.3.1	Rozwój działań z zakresu edukacji ekologicznej.	Projekt zgodny z: Kierunek 4209. Kształtowanie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych wśród mieszkańców – Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na proekologiczne zmiany postaw ludności. Kierunek dotyczy także działań mających na celu realizację bazy infrastrukturalnej dla edukacji ekologicznej.
Cel operacyjny II.4. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi		
II.4.1	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Książkach.	Projekt zgodny z: Kierunek 4603. Efektywna gospodarka odpadami. Rozwiązania na rzecz wdrażania modelu gospodarki o obiegu zamkniętym – Kierunek dotyczy budowy nowej, rozbudowy oraz przebudowy istniejącej infrastruktury służącej gospodarce odpadami (w tym realizację urządzeń do kompostowania odpadów) oraz działań organizacyjnych mających na celu prowadzenie efektywnej gospodarki

		odpadami. Kierunek obejmuje także ogół działań mających na celu wdrażanie (w ramach gospodarki odpadami) rozwiązań dla modelu o obiegu zamkniętym.
Cel operacyjny II.5. Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy		
II.5.1	Wsparcie działań na rzecz tworzenia i utrzymania terenów zielonych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4113. Rozwój przestrzeni publicznych – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę stanu przestrzeni służących celom publicznym w zakresie spędzania wolnego czasu oraz integracji społecznej. Kierunek 4203. Zachowanie, wzmacnianie oraz promocja potencjału dziedzictwa przyrodniczego województwa – Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy wszystkich działań mających na celu ochronę, zachowanie, wzmacnianie potencjału oraz promocję dziedzictwa przyrodniczego województwa. Do tego kierunku zaliczają się także działania o charakterze środowiskowym mające na celu odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych, restytucję rodzimych gatunków grzybów, roślin i zwierząt (w tym w szczególności: jesiota ostronosego, łososa, troci i certy), reintrodukcję i odtwarzanie populacji gatunków zwierząt łownych narażonych na wyginięcie, a także realizacja zagospodarowania służącego niekomercyjnemu udostępnianiu. Działanie obejmuje także zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo oraz realizację programów rolno-środowiskowych. Kierunek obejmuje także kompleksowe działania w zakresie ochrony i biologicznego kształtowania urbicenozy, w tym flory i fauny introdukowanej, synantropijnej i naturalnej. Kierunek dotyczy także wzmacniania potencjału środowiskowego obszarów zurbanizowanych poprzez realizację pasiek miejskich i łąk kwietnych. Kierunek obejmuje także inne inicjatywy ekologiczne – niewymienione i niemieszczące się w ramach innych kierunków, ale ukierunkowane na ochronę zasobów środowiska lub wzmacnianie potencjału środowiska.
Cel strategiczny III. Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego		
Cel operacyjny III.1. Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności		
III.1.1	Budowa/przebudowa/modernizacja dróg gminnych i lokalnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4508. Rozwój sieci dróg lokalnych poprzez ich budowę i modernizację – Kierunek dotyczy rozwoju sieci dróg gminnych, istotnych dla: jakości życia mieszkańców, funkcjonowania gospodarki na poziomie lokalnym (w tym dostępności terenów rolnych), bezpieczeństwa poruszania się w relacjach do pracy, do szkół, do instytucji usługowych. Dotyczy następujących działań: przebudowy, poprawy stanu technicznego, poprawy klasy technicznej, optymalizacji sieci dróg na poziomie gmin i powiatów (przejmowania w zasób odcinków dróg uznanych za niezbędne dla spójności sieci), budowy nowych odcinków dróg.

III.1.2	Budowa systemu ścieżek rowerowych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4516. Rozwój sieci oraz infrastruktury dróg rowerowych o znaczeniu transportowym – Kierunek dotyczy rozwoju sieci dróg rowerowych oraz towarzyszącej im infrastruktury technicznej, istotnych dla zaspokajania potrzeb transportowych lokalnej społeczności związanych z realizacją niezbędnych potrzeb życiowych (dojazdy do pracy, szkół, placówek usług, węzłów przesiadkowych transportu publicznego itp.).
Cel operacyjny III.2. Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców		
III.2.1	Wspieranie rozwoju budownictwa wielorodzinnego.	Projekt zgodny z: Kierunek 4116. Wyznaczanie, wyposażenie terenów oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego – Kierunek dotyczy działań związanych ze sporządzaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mających na celu wyznaczenie terenów na cele mieszkaniowe (z towarzyszącymi niezbędnymi usługami publicznymi i komercyjnymi), a także działań na rzecz ich wyposażania w niezbędną infrastrukturę oraz działań polegających na realizacji zabudowy mieszkaniowej o zróżnicowanych formach własności. Podstawą ewentualnego wsparcia będzie zgodność z wytycznymi wyznaczania terenów rozwojowych dla samorządów lokalnych na potrzeby SUIKZP. Kierunek dotyczy także ogółu działań związanych z rozwojem budownictwa komunalnego.
III.2.2	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy.	Projekt zgodny z: Kierunek 4519. Poprawa bezpieczeństwa transportu poprzez działania w sferze infrastruktury – Kierunek dotyczy poprawy bezpieczeństwa transportu poprzez działania inwestycyjne związane z realizacją rozwiązań bądź przebudowy infrastruktury transportowej dla poprawy jej bezpieczeństwa.
III.2.3	Modernizacja zasobu budynków komunalnych, w tym poprawa ich stanu technicznego, efektywności energetycznej i funkcjonalności.	Projekt zgodny z: Kierunek 4704. Modernizacja indywidualnych oraz zbiorczych systemów grzewczych w kierunku rozwiązań niskoemisyjnych lub bezemisyjnych – Kierunek dotyczy działań mających na celu obniżanie skali emisji zanieczyszczeń powietrza w indywidualnych oraz zbiorczych systemach grzewczych. Kierunek 4115. Dostosowanie bazy infrastrukturalnej usług publicznych wszelkiego rodzaju oraz przestrzeni publicznych, a także budynków mieszkalnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, niesamodzielnych i starszych – Kierunek dotyczy działań związanych z dostosowaniem bazy infrastrukturalnej usług publicznych wszelkich rodzajów oraz przestrzeni publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, niesamodzielnych i starszych. Dotyczy prac projektowych oraz budowlanych.

III.2.4	Przeznaczenie na sprzedaż działek rekreacyjnych położonych w sąsiedztwie jezior w celu uporządkowania gospodarki przestrzennej i zwiększenia dostępności do terenów rekreacyjnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 4401. Wyznaczanie i urządzenie nowych oraz rozwój istniejących przestrzeni rozwoju gospodarczego – Kierunek dotyczy działań związanych ze sporządzaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mających na celu wyznaczenie terenów na cele produkcyjne, usługowe, magazynowe i składowe, standardowo oznaczanych jako P lub P/U (wraz z niezbędnymi terenami dla infrastruktury, zieleni itp.), a także działań na rzecz ich wyposażania w infrastrukturę – niezbędną dla prowadzenia działalności gospodarczej (wodną, kanalizacyjną, elektroenergetyczną, zasilania w paliwa, infrastrukturę łączności i informatyczną).
Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej		
III.3.1	Wspieranie rozwoju agroturystyki, turystyki i rekreacji poprzez rozwój usług okołoturystycznych i wsparcie lokalnych inicjatyw.	Projekt zgodny z: Kierunek 3501. Rozwój turystyki jako dziedziny gospodarki – Kierunek ten jest dedykowany wsparciu rozwoju działalności gospodarczych w dziedzinie turystyki oraz szeroko rozumianego otoczenia instytucjonalnego oraz organizacyjnego turystyki. Turystyka nie jest tu utożsamiana jednoznacznie z określonymi rodzajami działalności gospodarczych, a raczej z celem prowadzenia tej działalności lub grupą docelową świadczenia usług (a więc obejmuje np.: ogół działalności noclegowych, działalności gastronomiczne ukierunkowane dla obsługi turystyki, działalności transportowe ukierunkowane dla obsługi turystyki itp.). Wśród otoczenia turystyki należy wymienić wszelkiego rodzaju podmioty publiczne i komercyjne mające na celu stwarzanie sprzyjających warunków prowadzenia działalności turystycznych, a więc: punkty informacji turystycznej, izby, stowarzyszenia, organizacje klastrowe podmiotów turystycznych, wyspecjalizowane jednostki doradcze dla przedsiębiorców działających w zakresie turystyki. Rozwój wszystkich wspomnianych powyżej aspektów może być realizowany w ramach pozostałych kierunków mających na celu stymulowanie ogólnego rozwoju przedsiębiorczości, a wydzielenie dedykowanego kierunku ma na celu przede wszystkim podkreślenie jej specyfiki i woli nadania większego niż dotąd znaczenia w rozwoju gospodarczym województwa.
III.3.2	Bieżąca modernizacja infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku.	Projekt zgodny z: Kierunek 4110. Rozwój infrastruktury sportu, rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków dla prowadzenia działalności sportowej, rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowego zagospodarowania, w tym obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejącego, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje zarówno działania polegające na tworzeniu zagospodarowania samodzielnego, dedykowanego do tego celu, jak i tworzeniu bazy dla realizacji tego typu aktywności przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej. Kierunek dotyczy wszelkiego rodzaju obiektów służących aktywnemu

		spędzaniu wolnego czasu, w tym także placów zabaw dla dzieci. Kierunek dotyczy także realizacji hal widowiskowych i widowiskowo-sportowych.
III.3.3	Opracowanie i wdrożenie cyfrowej mapy turystycznej gminy w formie aplikacji mobilnej.	Projekt zgodny z: Kierunek 3506 Rozwój promocji i informacji turystycznej – Kierunek dotyczy szeroko rozumianej promocji oferty turystycznej województwa, w tym tworzenia i zarządzania bazą informacyjną o walorach i infrastrukturze turystycznej województwa. Kierunek dotyczy także prowadzenia promocji turystycznej – skierowanej na rynek wewnętrzny (województki), krajowy oraz międzynarodowy.
III.3.4	Prowadzenie działań promujących walory turystyczne gminy na poziomie lokalnym i regionalnym.	Projekt zgodny z: Kierunek 3506 Rozwój promocji i informacji turystycznej – Kierunek dotyczy szeroko rozumianej promocji oferty turystycznej województwa, w tym tworzenia i zarządzania bazą informacyjną o walorach i infrastrukturze turystycznej województwa. Kierunek dotyczy także prowadzenia promocji turystycznej – skierowanej na rynek wewnętrzny (województki), krajowy oraz międzynarodowy.
III.3.5	Rozwój oferty Centrum Szkolenia i Egzaminów Sportów Motorowodnych i Żeglarstwa.	Projekt zgodny z: Kierunek 4110. Rozwój infrastruktury sportu, rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu – Kierunek dotyczy działań inwestycyjnych mających na celu stworzenie lub poprawę warunków dla prowadzenia działalności sportowej, rekreacji i aktywnego spędzania wolnego czasu. Obejmuje zarówno działania polegające na budowie nowego zagospodarowania, w tym obiektów, modernizacji, przebudowie i rozbudowie istniejącego, jak i adaptacji obiektów o innym przeznaczeniu. Obejmuje zarówno działania polegające na tworzeniu zagospodarowania samodzielnego, dedykowanego do tego celu, jak i tworzeniu bazy dla realizacji tego typu aktywności przy obiektach/instytucjach prowadzących zasadniczo działalność innego rodzaju. Obejmuje także działania dotyczące realizacji niezbędnej infrastruktury towarzyszącej. Kierunek dotyczy wszelkiego rodzaju obiektów służących aktywnemu spędzaniu wolnego czasu, w tym także placów zabaw dla dzieci. Kierunek dotyczy także realizacji hal widowiskowych i widowiskowo-sportowych. Kierunek 2501. Wzrost aktywności fizycznej mieszkańców – Kierunek dotyczy ogółu działań związanych z upowszechnianiem aktywności fizycznej mieszkańców województwa, realizowanej zarówno w sposób indywidualny, jak i zorganizowany, z wykorzystaniem ogólnodostępnej oraz komercyjnej bazy sportowej i rekreacyjnej. Kierunek obejmuje przede wszystkim działania o charakterze promocyjnym i edukacyjnym, propagującym aktywność fizyczną jako element zdrowego trybu życia oraz organizację wydarzeń masowych służących upowszechnianiu idei ale także wsparcie bardziej aktywne, jak np. organizację wypożyczalni sprzętu sportowego, ułatwianie dostępu do kadry instruktorskiej, patronaty nad rywalizacją drużyn amatorskich w sportach zespołowych, inne.
III.3.6	Opracowanie kompleksowego programu rozwoju turystyki w Gminie Książki.	Projekt zgodny z: Kierunek 3502. Kształtowanie oferty turystycznej województwa – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu tworzenie kompleksowej oferty atrakcyjnego zagospodarowania czasu dla turystów,

		poprzez wspólne promowanie lokalnych atrakcji turystycznych oraz opracowywanie ofert pobytów zakładających ich sukcesywną eksplorację przez turystów (tworzenie oferty pobytu określonej terytorialnie, dla konkretnego rejonu – bazującej na obecnych tam walorach i uwzględniającej różne rodzaje turystyki; sieciowanie lokalnych produktów turystycznych). Kierunek dotyczy - 174 - przede wszystkim działań promocyjnych, tworzenia wizerunku, działań organizacyjnych, informacji turystycznej, oraz niezbędnych działań inwestycyjnych związanych z tworzeniem kompleksowej oferty. Wiodącą rolę w koordynacji działań na rzecz sieciowania i promocji lokalnych produktów turystycznych odgrywać będzie Regionalna Organizacja Turystyczna przy współpracy z Urzędem Marszałkowskim.
Cel operacyjny III.4. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy		
III.4.1	Modernizacja i/lub adaptacja pod cele turystyczne obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy.	Projekt zgodny z: Kierunek 4301. Ochrona, zachowanie, odnowa, wzmacnianie i promocja dziedzictwa kulturowego województwa – Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy wszystkich działań mających na celu ochronę, zachowanie, wzmacnianie potencjału oraz promocję dziedzictwa kulturowego województwa. Do tego kierunku zaliczają się także działania ratownicze wobec obiektów i obszarów będących częścią środowiska kulturowego województwa, zachowanie tradycyjnej kultury wiejskiej, ochrona, zachowanie, konserwacja i szeroko rozumiana poprawa dobrostanu historycznych budowli zabytkowych, obiektów architektury, budownictwa czy zespołów urbanistycznych, dziedzictwa ginących zawodów, wsparcie powstających drobnych kolekcji, tworzenia nowych oraz rozwoju istniejących zbiorów muzealnych i skansenów, będących częścią środowiska kulturowego województwa. Kierunek obejmuje także obiekty sakralne (w tym elementy ich wyposażenia). Kierunek dotyczy także działań towarzyszących ochronie dziedzictwa kultury w ramach miejsc/obiektów objętych rozporządzeniem Prezydenta RP – Pomniki Historii oraz wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Kierunek 4302. Adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego dla celów publicznych i komercyjnych – Kierunek dotyczy wykorzystania obiektów dziedzictwa kulturowego dla celów np. prowadzenia instytucji kultury, edukacji, działalności noclegowych, gastronomicznych, handlu, innego rodzaju usług publicznych lub komercyjnych. Obejmuje działania mające na celu ich adaptację do nowych funkcji przy zachowaniu obostrzeń konserwatorskich. Głównym celem działań jest ochrona obiektów istotnych dla dziedzictwa kultury poprzez nadanie im możliwości pełnienia funkcji publicznych lub komercyjnych, wskutek czego niezbędne będzie utrzymywanie ich we właściwym stanie technicznym, pod nadzorem służb konserwatorskich.
Cel strategiczny IV. Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji		
Cel operacyjny IV.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu		

IV.1.1	Realizacja prac interwencyjnych i publicznych jako form aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia.	Projekt zgodny z: Kierunek 3701. Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych, których celem jest zwiększenie poziomu aktywności zawodowej. Działania dla poszczególnych grup wiekowych oraz poszczególnych grup społecznych powinny być dedykowane adekwatnie do problemów rynku pracy typowych dla danej grupy. Zakłada się kontynuację instrumentów stosowanych dotychczas oraz dopuszcza nowe rodzaje działań.
IV.1.2	Organizacja prac społecznie użytecznych we współpracy z instytucjami i organizacjami lokalnymi.	Projekt zgodny z: Kierunek 2205. Wsparcie rozwoju społecznego i aktywności zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami – Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu umożliwienie jak najpełniejszego uczestnictwa w procesach rozwoju społecznego oraz umożliwienie realizacji aspiracji zawodowych osób z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorych i niesamodzielnych. Przedmiotem kierunku są działania o charakterze organizacyjnym, związanym z wprowadzaniem odpowiednich rozwiązań, zapewnieniem niezbędnych kadr, promocją aktywności, budowaniem postaw solidarności wśród pozostałych grup społecznych. Kierunek 2211. Rozwój współpracy podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego – Kierunek dotyczy podejmowania działań organizacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych na rzecz wzmacniania mechanizmów współpracy różnych podmiotów istotnych z punktu widzenia strategicznego podejścia do przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w tym upowszechniania wdrażania modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych w obszarze regionu.
IV.1.3	Tworzenie sezonowych miejsc pracy w sektorze turystyki i rekreacji.	Projekt zgodny z: Kierunek 3701. Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych, których celem jest zwiększenie poziomu aktywności zawodowej. Działania dla poszczególnych grup wiekowych oraz poszczególnych grup społecznych powinny być dedykowane adekwatnie do problemów rynku pracy typowych dla danej grupy. Zakłada się kontynuację instrumentów stosowanych dotychczas oraz dopuszcza nowe rodzaje działań.
IV.1.4	Rozwijanie współpracy z powiatowym urzędem pracy w zakresie przekazywania i promocji ofert zatrudnienia dla osób bezrobotnych.	Projekt zgodny z: Kierunek 3701. Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych, których celem jest zwiększenie poziomu aktywności zawodowej. Działania dla poszczególnych grup wiekowych oraz poszczególnych grup społecznych

		powinny być dedykowane adekwatnie do problemów rynku pracy typowych dla danej grupy. Zakłada się kontynuację instrumentów stosowanych dotychczas oraz dopuszcza nowe rodzaje działań. Kierunek 3706. Rozwój doradztwa zawodowego – Kierunek dotyczy rozwoju doradztwa zawodowego dla osób funkcjonujących na rynku pracy i zainteresowanych dalszym rozwojem zawodowym.
Cel operacyjny IV.2. Przyciąganie inwestorów i rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych		
IV.2.1	Promocja oferty terenów inwestycyjnych Gminy Książki wśród potencjalnych inwestorów regionalnych i krajowych.	Projekt zgodny z: Kierunek 3306. Działania na rzecz pozyskania inwestorów – Kierunek obejmuje ogół działań mających na celu skłonienie inwestorów zewnętrznych do podjęcia działalności gospodarczej na terenie województwa oraz działań w ramach „opieki poinwestycyjnej”. W szczególności należy tu zaliczyć działalności promocyjne dedykowane dla pozyskania konkretnych inwestorów (np. kierowane do określonych podmiotów identyfikowanych branżowo lub terytorialnie), działalności polegające na ich aktywnym pozyskiwaniu, aktywny udział w targach, aktywny udział w kongresach ekonomicznych, działalności polegające na przygotowywaniu analiz i raportów dotyczących konkretnych ofert inwestycyjnych oraz prowadzenie bazy ofert inwestycyjnych z terenu województwa. Do tego rodzaju działalności należy także zaliczyć działalności szkoleniowe dla samorządów lokalnych ukierunkowane na wyrobienie umiejętności istotnych w kontaktach z inwestorami oraz wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu wyspecjalizowanych w pozyskiwaniu lub obsłudze tego typu relacji z potencjalnymi inwestorami.
IV.2.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną.	Projekt zgodny z: Kierunek 4401. Wyznaczanie i urządzenie nowych oraz rozwój istniejących przestrzeni rozwoju gospodarczego – Kierunek dotyczy działań związanych ze sporządzaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mających na celu wyznaczenie terenów na cele produkcyjne, usługowe, magazynowe i składowe, standardowo oznaczanych jako P lub P/U (wraz z niezbędnymi terenami dla infrastruktury, zieleni itp.), a także działań na rzecz ich wyposażania w infrastrukturę – niezbędną dla prowadzenia działalności gospodarczej (wodną, kanalizacyjną, elektroenergetyczną, zasilania w paliwa, infrastrukturę łączności i informatyczną). Dotyczy także działań mających na celu wyposażenie terenów już przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na powyższe cele. Dotyczy także ponownego przystosowania do wykorzystania na cele gospodarcze niewykorzystywanych, byłych terenów służących działalnościami gospodarczym.
Cel operacyjny IV.3. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa		

IV.3.1	Realizacja programów doradczych i szkoleniowych dla lokalnych przedsiębiorców i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.	Kierunek 3704. Poprawa kwalifikacji kadr dla gospodarki – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych, których celem jest poprawa kwalifikacji osób dorosłych, które zakończyły formalną edukację. W szczególności dotyczy: uzupełniania wykształcenia przez osoby dorosłe, uczestnictwa w kursach i szkoleniach, uzyskiwania certyfikatów potwierdzających posiadane umiejętności i kwalifikacje zawodowe. Dotyczy także działań na rzecz nauki języków obcych jeśli ich znajomość podnosi kwalifikacje na regionalnym rynku pracy. Obejmuje także dostosowanie kwalifikacji do wymagań Gospodarki 4.0. Kierunek 3302. Rozwój doradztwa dla podmiotów gospodarczych – Kierunek dotyczy rozwoju wszelkich działalności instytucji otoczenia biznesu związanych ze świadczeniem doradztwa dla podmiotów gospodarczych – zarówno w aspektach ilościowych (tworzenie nowych podmiotów), jak i jakościowych (rozszerzania działalności, podnoszenie jakości prowadzonej działalności, wprowadzanie nowych usług, wprowadzanie nowych technik świadczenia usług itp.). Kierunek dotyczy także działań na rzecz popularyzacji nauki i techniki jako narzędzi do podnoszenia kreatywności i przedsiębiorczości (promocja oraz popularyzacja wyników badań naukowych i ich aplikacyjność do gospodarki).
IV.3.2	Wspieranie procesów dywersyfikacji działalności rolniczej poprzez rozwój produktów i usług o charakterze pozarolniczym.	Kierunek 3302. Rozwój doradztwa dla podmiotów gospodarczych – Kierunek dotyczy rozwoju wszelkich działalności instytucji otoczenia biznesu związanych ze świadczeniem doradztwa dla podmiotów gospodarczych – zarówno w aspektach ilościowych (tworzenie nowych podmiotów), jak i jakościowych (rozszerzania działalności, podnoszenie jakości prowadzonej działalności, wprowadzanie nowych usług, wprowadzanie nowych technik świadczenia usług itp.). Kierunek dotyczy także działań na rzecz popularyzacji nauki i techniki jako narzędzi do podnoszenia kreatywności i przedsiębiorczości (promocja oraz popularyzacja wyników badań naukowych i ich aplikacyjność do gospodarki). Kierunek 3206. Promocja postaw i rozwiązań innowacyjnych wśród mieszkańców i podmiotów gospodarczych regionu – Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy ogółu działalności promocyjno-edukacyjnej mającej na celu propagowanie postaw proinnowacyjnych oraz zachęcanie do wdrożeń rozwiązań innowacyjnych wśród mieszkańców i podmiotów gospodarczych regionu.
IV.3.3	Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o potencjale turystycznym.	Kierunek 3302. Rozwój doradztwa dla podmiotów gospodarczych – Kierunek dotyczy rozwoju wszelkich działalności instytucji otoczenia biznesu związanych ze świadczeniem doradztwa dla podmiotów gospodarczych – zarówno w aspektach ilościowych (tworzenie nowych podmiotów), jak i jakościowych (rozszerzania działalności, podnoszenie jakości prowadzonej działalności, wprowadzanie nowych usług, wprowadzanie nowych technik świadczenia usług itp.). Kierunek dotyczy także działań na rzecz popularyzacji nauki i techniki jako narzędzi do podnoszenia kreatywności i przedsiębiorczości (promocja oraz popularyzacja wyników badań naukowych i ich aplikacyjność do gospodarki). Kierunek 3704. Poprawa kwalifikacji kadr dla gospodarki – Kierunek dotyczy ogółu działań organizacyjnych, szkoleniowych i promocyjnych, których celem jest poprawa kwalifikacji osób dorosłych, które zakończyły formalną edukację. W szczególności dotyczy: uzupełniania wykształcenia przez osoby dorosłe, uczestnictwa w kursach i szkoleniach, uzyskiwania certyfikatów potwierdzających posiadane umiejętności i kwalifikacje zawodowe. Dotyczy także działań na rzecz nauki języków obcych jeśli ich

		znajomość podnosi kwalifikacje na regionalnym rynku pracy. Obejmuje także dostosowanie kwalifikacji do wymagań Gospodarki 4.0. Kierunek 3206. Promocja postaw i rozwiązań innowacyjnych wśród mieszkańców i podmiotów gospodarczych regionu – Kierunek ma charakter ogólny i dotyczy ogółu działalności promocyjno-edukacyjnej mającej na celu propagowanie postaw proinnowacyjnych oraz zachęcanie do wdrożeń rozwiązań innowacyjnych wśród mieszkańców i podmiotów gospodarczych regionu.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne.

Rozdział VIII.

System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Stopień wdrożenia w życie celów i działań strategii rozwoju zweryfikuje skuteczność działania władz lokalnych oraz słuszność założeń przyjętych w niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Książki. Organizację procesów wdrażających strategię określa scharakteryzowany w dalszej części dokumentu system realizacji strategii, który w szczególności:

- wskazuje podmioty zaangażowane w realizację strategii, biorąc pod uwagę ich rolę i kompetencje oraz relacje między nimi,
- przedstawia podział zadań,
- określa zasady współpracy,
- proponuje mechanizmy i narzędzia wdrażania strategii,
- określa wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych,
- określa sposób monitorowania i ewaluacji realizacji strategii oraz jej aktualizacji.

8.1. Odpowiedzialność za realizację strategii

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- sektor publiczny – władze samorządowe gminy, urząd gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie,
- sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.,
- sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, jak również monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii tworzą:

- Wójt, jako organ wykonawczy, którego rola polega na stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również na mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji,
- Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy, będący wsparciem merytorycznym w zakresie dbałości o osiągnięcie założonych w strategii celów, jej ewaluacji i podejmowania decyzji strategicznych dla realizacji zapisów strategii (jak np. aktualizacja strategii),
- Sekretarz Gminy, jako osoba zarządzająca wdrażaniem strategii, odpowiedzialna za koordynację realizacji kierunków działań, w tym harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa, poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań, a także monitoring i ewaluację oraz przygotowywanie zmian w ramach strategii czy zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji przyjętej wizji rozwoju gminy i sposobów jej urzeczywistnienia,
- poszczególne referaty i samodzielne stanowiska urzędu gminy oraz jednostki podległe gminie.

Schemat 4. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii

WÓJT	RADA GMINY	SEKRETARZ GMINY	REFERATY I JEDNOSTKI
• Stymulowanie i koordynacja działań. • Integrowanie zasobów.	• Wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji strategii. • Wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych.	• Koordynacja działań. • Harmonizowanie i poszerzanie partnerstw. • Poszukiwanie nowych źródeł finansowania. • Monitoring, ewaluacja i przygotowywanie zmian do aktualizacji. • Promocja.	• Realizacja.

Źródło: Opracowanie własne.

Dla każdego z kierunków działań przedstawionych w niniejszej strategii określono ramy realizacyjno-organizacyjne obejmujące:

- podmiot odpowiedzialny za realizację,
- podmioty uczestniczące w realizacji,
- podmiot monitorujący.

Realizację strategii oparto na poniższych zasadach:

- Partycypacja i partnerstwo, czyli współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się.
- Otwartość, pozwalająca uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji w partnerstwie, gwarantująca jego zróżnicowany skład (jeden z kluczowych warunków kreatywności i innowacyjności).
- Zintegrowana aktywność, będącą efektem podzielenia wspólnej wizji rozwoju gminy,
- transparentność, czyli przejrzystość działań, założenie dialogu, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych.
- Determinacja, rozumiana jako konsekwencja i odpowiedzialność we wdrażaniu przyjętych priorytetów i działań.
- Elastyczność reagowania, zakładająca możliwość modyfikacji i dostosowania strategii w zależności od zmian zachodzących na terenie gminy i jej otoczenia.
- Efektywność, oznaczająca dokonywanie takich wyborów sposobu wykorzystania zasobów, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów.
- Priorytet finansowania dla kierunków działań wpisanych do strategii oraz tych, które z niej bezpośrednio wynikają, dotyczący zarówno budżetu gminy, jak i źródeł zewnętrznych.

Tabela 15. Ramy realizacyjno-organizacyjne planowanych działań strategii

Lp.	Kierunki działań	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności				
Cel operacyjny I.1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych				
I.1.1	Rozszerzenie oferty klubów seniora w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.1.2	Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego na terenie Gminy Książki.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.1.3	Rozwój zasobu mieszkań wspomaganych umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób zależnych.	Referat Gospodarki i Inwestycji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.1.4	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w miejscowości Brudzawki przy partnerstwie z organizacją pozarządową.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wójt Gminy Książki
I.1.5	Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.1.6	Rozwój systemu teleopieki jako formy zdalnego wsparcia i zwiększenia bezpieczeństwa osób niesamodzielnych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.1.7	Rozwój wewnątrzgminnego transportu publicznego.	Urząd Gminy	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny I.2. Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży				

I.2.1	Realizacja projektów miękkich na rzecz rozwoju kompetencji uczniów oraz nauczycieli.	Referat Organizacyjny	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.2.2	Modernizacja i dostosowanie pomieszczeń w Szkole Podstawowej w Książkach do współczesnych standardów edukacyjnych.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.2.3	Wdrożenie programu „Aktywna szkoła”.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.2.4	Organizacja zajęć sensorycznych wspierających rozwój psychoruchowy dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.	Stowarzyszenie Wspólnie Możemy Więcej	Referat Gospodarki i Inwestycji	Wójt Gminy Książki
I.2.5	Rozwój oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez wprowadzenie programów dwujęzyczności.	Referat Organizacyjny	Referat Finansowy	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny I.3. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej				
I.3.1	Budowa Ośrodka Edukacji w Zaskoczcu.	Referat Gospodarki i Inwestycji		Wójt Gminy Książki
I.3.2	Rozwój działalności klubów młodzieżowych poprzez realizację projektów wspierających aktywizację społeczno-kulturalną.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Biblioteka, Stowarzyszenie Wspólnie Możemy Więcej	Wójt Gminy Książki
I.3.3	Poszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców.	Gminny Ośrodek Kultury	Referat Gospodarki i Inwestycji	Wójt Gminy Książki
I.3.4	Organizacja letnich obozów wypoczynkowo-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.	Ochotnicze Straże Pożarne	Referat Gospodarki i Inwestycji	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny I.4. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego				

I.4.1	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie gminy.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.4.2	Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczy i ochronny.	Referat Gospodarki i Inwestycji, Ochotnicze Straże Pożarne	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.4.3	Wsparcie rozwoju Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, w tym organizacja letniego wypoczynku o charakterze edukacyjno-szkoleniowym.	Referat Gospodarki i Inwestycji, Ochotnicze Straże Pożarne	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.4.4	Termomodernizacja budynku OSP w Osieczku.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.4.5	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednej z jednostek OSP w gminie.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.4.6	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej zwierząt domowych, w tym program czipowania i kastracji.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.4.7	Rozwój systemu obrony cywilnej.	Referat Organizacyjny	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny I.5. Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców				
I.5.1	Rozwój lokalnych programów profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę zdrowia i jakości życia mieszkańców.	Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
I.5.2	Zakup i doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny.	Referat Organizacyjny, Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny I.6. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi				

I.6.1	Rozwój partnerstwa z organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji wspólnych inicjatyw społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.	Referat Organizacyjny	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel strategiczny II. Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu				
Cel operacyjny II.1. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi				
II.1.1	Budowa gminnych zbiorników retencyjnych w miejscowościach Łopatki i Książki.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
II.1.2	Budowa nowoczesnej stacji uzdatniania wody na terenie gminy.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
II.1.3	Budowa oczyszczalni ścieków w Zaskoczku.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
II.1.4	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
II.1.5	Rozwój systemów nawadniających na potrzeby rolnictwa	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny II.2. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej				
II.2.1	Rozwój instalacji fotowoltaicznych, w tym w ramach klastra energetycznego.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
II.2.2	Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
II.2.3	Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki

Cel operacyjny II.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców				
II.3.1	Rozwój działań z zakresu edukacji ekologicznej.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny II.4. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi				
II.4.1	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Książkach.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny II.5. Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy				
II.5.1	Wsparcie działań na rzecz tworzenia i utrzymania terenów zielonych.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel strategiczny III. Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego				
Cel operacyjny III.1. Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności				
III.1.1	Budowa/przebudowa/modernizacja dróg gminnych i lokalnych.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.1.2	Budowa systemu ścieżek rowerowych.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny III.2. Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców				
III.2.1	Wspieranie rozwoju budownictwa wielorodzinnego.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.2.2	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.2.3	Modernizacja zasobu budynków komunalnych, w tym poprawa ich stanu	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki

	technicznego, efektywności energetycznej i funkcjonalności.			
III.2.4	Przeznaczenie na sprzedaż działek rekreacyjnych położonych w sąsiedztwie jezior w celu uporządkowania gospodarki przestrzennej i zwiększenia dostępności do terenów rekreacyjnych.	Referat Gospodarki i Inwestycji / osoby fizyczne	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej				
III.3.1	Wspieranie rozwoju agroturystyki, turystyki i rekreacji poprzez rozwój usług okołoturystycznych i wsparcie lokalnych inicjatyw.	Referat Organizacyjny, Referat Gospodarki i Inwestycji	Stowarzyszenia, osoby fizyczne	Wójt Gminy Książki
III.3.2	Bieżąca modernizacja infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.3.3	Opracowanie i wdrożenie cyfrowej mapy turystycznej gminy w formie aplikacji mobilnej.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.3.4	Prowadzenie działań promujących walory turystyczne gminy na poziomie lokalnym i regionalnym.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.3.5	Rozwój oferty Centrum Szkolenia i Egzaminów Sportów Motorowodnych i Żeglarsstwa.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
III.3.6	Opracowanie kompleksowego programu rozwoju turystyki w Gminie Książki.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny III.4. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy				

III.4.1	Modernizacja i/lub adaptacja pod cele turystyczne obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel strategiczny IV. Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji				
Cel operacyjny IV.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu				
IV.1.1	Realizacja prac interwencyjnych i publicznych jako form aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia.	Referat Organizacyjny, Referat Gospodarki i Inwestycji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
IV.1.2	Organizacja prac społecznie użytecznych we współpracy z instytucjami i organizacjami lokalnymi.	Referat Organizacyjny, Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
IV.1.3	Tworzenie sezonowych miejsc pracy w sektorze turystyki i rekreacji.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
IV.1.4	Rozwijanie współpracy z powiatowym urzędem pracy w zakresie przekazywania i promocji ofert zatrudnienia dla osób bezrobotnych.	Referat Organizacyjny	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny IV.2. Rozwój turystyki gminy				
IV.2.1	Promocja oferty terenów inwestycyjnych Gminy Książki wśród potencjalnych inwestorów regionalnych i krajowych.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
IV.2.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną.	Referat Gospodarki i Inwestycji	Brak podmiotów współuczestniczących w realizacji.	Wójt Gminy Książki
Cel operacyjny IV.3. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa				

IV.3.1	Realizacja programów doradczych i szkoleniowych dla lokalnych przedsiębiorców i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.	Referat Organizacyjny, Referat Gospodarki i Inwestycji	Powiatowy urząd pracy, LGD „Ziemia Wąbrzeska”	Wójt Gminy Książki
IV.3.2	Wspieranie procesów dywersyfikacji działalności rolniczej poprzez rozwój produktów i usług o charakterze pozarolniczym.	Referat Organizacyjny, Referat Gospodarki i Inwestycji	Powiatowy urząd pracy, LGD „Ziemia Wąbrzeska”	Wójt Gminy Książki
IV.3.3	Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o potencjale turystycznym.	Referat Organizacyjny, Referat Gospodarki i Inwestycji	Powiatowy urząd pracy, LGD „Ziemia Wąbrzeska”	Wójt Gminy Książki

Źródło: Opracowanie własne.

8.2. Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

W związku z tym, że strategia jest zapisem intencji, konieczne było zidentyfikowanie instrumentów realizacji. Instrumenty te zapewniają osiągnięcie celów strategii i są spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju gminy w ujęciu przestrzennym.

Instrumenty te mają różną naturę, mogą m.in. przyjąć formę:

- wdrożeniową, np. gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, modele, procedury, projekty, uszczegóławiające priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- organizacyjno-zarządczą, np. regulaminy wydziałów i jednostek, wydział lub zespół zarządzający strategią,
- finansową, np. uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych, system małych grantów dla organizacji pozarządowych, budżet obywatelski, inicjatywa lokalna, fundusze kierowane, np. senioralny, młodzieżowy, podatki i opłaty,
- prawną, wynikających z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- planowania przestrzennego, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- społeczną, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej,
- kadrową, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- ekonomii społecznej, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne,
- koordynacji, np. ciała o charakterze opiniotawczo-doradczym (rada działalności pożytku publicznego, rada przedsiębiorczości, rada seniorów), partnerstwa lokalne, regionalne, krajowe, międzynarodowe, w różnych konfiguracjach, w tym o charakterze międzysamorządowym, międzysektorowym i międzyorganizacyjnym, uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe,
- kontrolną, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

Dobór poszczególnych instrumentów realizacyjnych oparty został na ocenie efektywności i skuteczności dotychczasowych instrumentów oraz doświadczeniach Gminy Książki.

Jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju rozumiane są obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w Gminie Książki. Poniżej, w formie tabelarycznej, wskazano dokumenty istniejące bądź przewidziane do sporządzenia lub zmiany

Tabela 16. Dokumenty wykonawcze systemu realizacji strategii

Lp.	Obszar tematyczny	Dokument wykonawczy	Aktualność w kontekście treści strategii oraz wskazanie do zmian
1.	Polityka społeczna	Uchwała nr XXXIII/281/21 Rady Gminy w Książkach z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021-2030	Aktualne.
		Uchwała nr XLIV/363/22 Rady Gminy w Książkach z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki I Rozwiązywania Problemów Alkoholowych I Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023-2026	Aktualne.
		Uchwała nr XI/57/25 Rady Gminy w Książkach z dnia 6 marca 2025 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025 - 2027	Aktualne.
		Uchwała nr XV/80/25 Rady Gminy Książkach z dnia 21 lipca 2025 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej I Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Książki na lata 2025-2030	Aktualne.
2.	Zarządzanie kryzysowe		
3.	Gospodarka komunalna		
4.	Ochrona środowiska	"Program Ochrony Środowiska dla Gminy Książki na lata 2025-2028 z perspektywą do 2032"	Aktualnie w przygotowaniu.
5.	Planowanie przestrzenne	Uchwała nr XXXI/260/21 w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2021-2026.	Aktualne.
		Zarządzenie Nr 4/2025 Wójta Gminy Książki z dnia 14 stycznia 2025 r. w sprawie przyjęcia planu wykorzystania Gminnego zasobu nieruchomości Gminy Książki na lata 2025-2027.	Aktualne.

		Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Książki przyjęte Uchwałą Rady Gminy w Książkach Nr VII/40/15 z dnia 28 lipca 2015 r.	Dokument obowiązuje od 2015 r. W związku ze zmianą ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obligatoryjne jest opracowanie Planu Ogólnego. 26 kwietnia 2014 r. podjęto uchwałę nr LXI/497/24 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Książki.
		Zarządzenie Nr 4/2025 Wójta Gminy Książki z dnia 14 stycznia 2025 r. w sprawie przyjęcia planu wykorzystania Gminnego zasobu nieruchomości Gminy Książki na lata 2025 - 2027.	Aktualne.
		Uchwała nr XXXI/260/21 w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2021-2026.	Aktualne.
6.	Finanse publiczne	Polityka rachunkowości, Uchwały Rady Gminy, Zarządzenia Wójta Gminy	W zależności od pozyskanego dofinansowania kształtowania się cen na rynku.

Źródło: Opracowanie własne.

8.3. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

Podstawą skutecznego wdrażania strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów w zakresie realizacji wskazanych w niej instrumentów i działań oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami.

Sprawozdawczość realizowana będzie w szczególności w oparciu o analizę wskaźnikową, opracowywaną na podstawie własnych danych i informacji, statystyki publicznej (przede wszystkim generowanej przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych oraz gminę i jej jednostki), a także statystyk realizatorów poszczególnych kierunków działań wyznaczonych w ramach niniejszej strategii. Analiza wskaźnikowa uwzględniac będzie określone w niniejszym dokumencie wskaźniki, realizowana będzie dla każdego z nich z wykorzystaniem jednego źródła danych, prowadzona w sposób dynamiczny, wskazując zmianę, jej zakres i kierunek (w tym w odniesieniu do roku bazowego) oraz – w przypadku niepożądanych tendencji – rekomendacje zmierzające do poprawy funkcjonowania systemu wdrażania. Analiza wskaźnikowa realizowana będzie co najmniej raz w roku.

Tabela 17. Lista wskaźników wraz z określeniem wartości oraz tendencji zmian, których osiągnięcie będzie świadczyć o prawidłowym tempie realizacji strategii

Nr	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa, zakładana tendencja zmian oraz spodziewana wartość
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności			
Cel operacyjny I.1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych			
	Liczba partnerstw z organizacjami pozarządowymi	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba seniorów korzystających z oferty klubów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 50 os./rok.
	Liczba zrealizowanych wydarzeń, zajęć i spotkań	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 wydarzenia/rok.
	Liczba całodobowych miejsc w centrum opiekuńczo-mieszkalnym	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 miejsc.
	Liczba osób objętych wsparciem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 12 os./rok.
	Liczba mieszkań wspomaganych utworzonych lub dostosowanych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt.
	Liczba osób korzystających z mieszkań wspomaganych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 os./rok.
	Liczba miejsc w ŚDS	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 35 miejsc.
	Liczba osób objętych wsparciem w ŚDS	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 35 os./rok.
	Liczba zrealizowanych zajęć i usług terapeutyczno-rehabilitacyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa.

			Rok 2035 – 720 h zajęć/rok.
	Liczba osób objętych usługami asystenckimi i opiekuńczymi	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 28 os./rok.
	Liczba godzin świadczonych usług	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 9100 h/rok.
	Liczba zatrudnionych asystentów/opiekunek	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 9 os.
	Liczba osób objętych usługą teleopieki – 70 os./rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba nowych linii transportu publicznego	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
Cel operacyjny I.2. Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży			
	Liczba uczniów objętych wsparciem w ramach projektów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 140 os.
	Liczba nauczycieli uczestniczących w szkoleniach	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 25 os.
	Liczba godzin zrealizowanych zajęć i warsztatów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 360 h.
	Liczba zmodernizowanych pomieszczeń	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt./rok.
	Liczba zorganizowanych zajęć sportowych i aktywności fizycznych w ramach programu	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 wydarz../rok.
	Liczba uczniów uczestniczących w programie	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 30 os./rok.
	Liczba szkół objętych programem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szkół.
	Liczba zorganizowanych zajęć sensorycznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 48 zajęć/rok.
	Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 15 os./rok.
	Liczba przeszkolonych nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia – 1 os.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 os.
	Liczba przedszkoli objętych programem dwujęzyczności	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 placówka.
	Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach z elementami dwujęzyczności	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 73 os./rok.
Cel operacyjny I.3. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej			
	Liczba nowo wybudowanych świetlic wiejskich	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa.

			Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba zorganizowanych wydarzeń	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 wydarzeń/rok.
	Liczba klubów młodzieżowych objętych wsparciem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 kluby.
	Liczba zrealizowanych projektów społeczno-kulturalnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2034 – 2 projekty/rok.
	Liczba uczestników działań klubowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 30 os./rok.
	Liczba nowych wydarzeń kulturalnych organizowanych w gminie	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 wydarzenia/rok.
	Liczba uczestników wydarzeń	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 100 os./rok.
	Liczba partnerstw z instytucjami kultury i NGO	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 porozumienia.
	Liczba zorganizowanych obozów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 obóz/rok.
	Liczba uczestników obozów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 30 os. (dzieci i młodzieży)/rok.
	Liczba zrealizowanych warsztatów i zajęć edukacyjnych podczas obozów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 zajęcia/rok.
Cel operacyjny I.4. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego			
	Liczba nowych punktów kamerowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 lokalizacje.
	Liczba zainstalowanych kamer	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 6 szt.
	Liczba jednostek OSP objętych doposażeniem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 jednostki.
	Liczba zakupionych elementów sprzętu ratowniczego i ochronnego	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 szt.
	Liczba interwencji przeprowadzonych z wykorzystaniem nowego sprzętu	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 akcji/rok.
	Liczba członków MDP uczestniczących w działaniach i obozach	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 30 os./rok.
	Liczba zrealizowanych wydarzeń edukacyjno-szkoleniowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa.

			Rok 2035 – 3 wydarzenia/rok.
	Liczba godzin zajęć praktycznych i teoretycznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2034 – 30 h/rok
	Powierzchnia objęta termomodernizacją	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 223,94 m².
	Liczba przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych (np. ocieplenie, wymiana stolarki, instalacja OZE)	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 rodzaj prac (ocieplenie).
	Liczba zakupionych pojazdów ratowniczo-gaśniczych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba przeszkolonych strażaków z obsługi nowego sprzętu	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 os.
	Liczba zwierząt objętych programem czipowania i kastracji	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2034 – 25 szt./rok.
	Liczba mieszkańców objętych akcjami edukacyjnymi i informacyjnymi	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 500 os./rok.
	Liczba zmodernizowanych lub utworzonych zasobów OC (np. syreny alarmowe, magazyny, sprzęt)	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt.
	Liczba osób przeszkolonych w zakresie reagowania kryzysowego	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 os./rok.
	Liczba przeprowadzonych ćwiczeń i symulacji	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 wydarz./rok.
	Liczba opracowanej dokumentacji strategicznej	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 szt./rok.
Cel operacyjny I.5. Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców			
	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 programy.
	Liczba uczestników działań profilaktycznych (warsztatów, badań, prelekcji)	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 110 os.
	Liczba zakupionych urządzeń i zestawów rehabilitacyjnych – 5 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 5 szt.
	Liczba osób korzystających z nowego sprzętu – 696 os./rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 696 os./rok.
	Liczba godzin zabiegów i ćwiczeń z użyciem doposażenia – 69 288 h/rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 69 288 h/rok.
Cel operacyjny I.6. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi			
	Liczba zawartych partnerstw i umów z NGO	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 umowy/rok.

	Liczba wspólnie zrealizowanych inicjatyw i projektów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 działania/rok.
	Liczba uczestników działań realizowanych z udziałem NGO	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 150 os./rok.
Cel strategiczny II. Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu			
Cel operacyjny II.1. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi			
	Ilość przebudowanych zbiorników retencyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt.
	Wydajność stacji uzdatniania wody	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – min. 2000 m³/dobę.
	Liczba gospodarstw domowych objętych nowym systemem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1500 szt.
	Liczba gospodarstw objętych nową infrastrukturą	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 375 szt.
	Liczba zrealizowanych dotacji na przydomowe oczyszczalnie ścieków – 20 szt./rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 20 szt./rok.
	Łączna liczba zainstalowanych oczyszczalni w ramach programu	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 100 szt.
	Liczba kampanii informacyjnych i spotkań z mieszkańcami	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 wydarzenia/rok.
	Liczba wstępnie wskazanych lokalizacji do modernizacji/nowych ujęć – 8 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 8 szt.
	Liczba gospodarstw deklarujących udział w modernizacji nawadniania – 8 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 8 szt.
	Liczba spotkań roboczych z rolnikami i spółkami wodnymi – 8 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 8 szt.
Cel operacyjny II.2. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej			
	Liczba zidentyfikowanych i udostępnionych lokalizacji pod farmy PV	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 szt.
	Łączna moc planowanych instalacji PV	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – min. 20 MW.
	Liczba budynków, w których wymieniono źródła ciepła	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 szt.
	Długość wybudowanej sieci gazowej	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 0,9 km.
Cel operacyjny II.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców			

	Liczba zorganizowanych warsztatów, szkoleń i kampanii edukacyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 wydarzeń/rok.
	Liczba uczestników działań edukacyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 150 os./rok.
	Liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów edukacyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 300 egz./rok.
Cel operacyjny II.4. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi			
	Liczba zmodernizowanych punktów zbiórki odpadów – X szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba mieszkańców korzystających z PSZOK	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3000 os./rok.
Cel operacyjny II.5. Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy			
	Powierzchnia nowo utworzonych terenów zielonych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 0,5 ha.
	Liczba nowo posadzonych drzew i krzewów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 15 szt.
	Liczba zrealizowanych projektów zagospodarowania terenów zielonych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 projekt/rok.
Cel strategiczny III. Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego			
Cel operacyjny III.1. Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności			
	Długość wybudowanych dróg gminnych i lokalnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 km.
	Długość przebudowanych dróg gminnych i lokalnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 km.
	Długość zmodernizowanych dróg gminnych i lokalnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 5 km.
	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 5 km.
Cel operacyjny III.2. Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców			
	Liczba nowo wybudowanych mieszkań w budownictwie wielorodzinnym	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 24 szt.
	Powierzchnia użytkowa nowo wybudowanych mieszkań – 1280 m²/rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1280 m²/rok.
	Liczba wydanych pozwoleń na budowę budynków wielorodzinnych – 1 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.

	Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 90 szt.
	Liczba nowych punktów oświetleniowych – 10 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 10 szt.
	Liczba zmodernizowanych budynków komunalnych – 2 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt.
	Powierzchnia użytkowa zmodernizowanych budynków – 200 m ² .	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 200 m ² .
	Liczba działek rekreacyjnych przeznaczonych na sprzedaż – 20 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 20 szt.
	Powierzchnia działek rekreacyjnych przeznaczonych na sprzedaż – 2 ha.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 ha.
Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej			
	Liczba nowo utworzonych miejsc noclegowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 20 szt./rok.
	Liczba turystów odwiedzających gminę	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1000 os./rok.
	Liczba zmodernizowanych obiektów w Centrach Aktywnego Wypoczynku	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3 szt.
	Liczba nowych atrakcji turystycznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba osób korzystających z Centrów Aktywnego Wypoczynku – 3600 os./rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 3600 os./rok.
	Liczba aplikacji mobilnych – 1 szt.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 szt.
	Liczba zarejestrowanych punktów turystycznych w aplikacji – 30 punktów.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 30 punktów.
	Liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych – 1 kampanii/rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 kampanii/rok.
	Liczba uczestników wydarzeń promocyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 30 os./rok.
	Liczba publikacji i materiałów promocyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 egz./rok.
	Liczba przeprowadzonych szkoleń i egzaminów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 8 szkoleń/rok.
	Liczba osób korzystających z oferty Centrum	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 120 os. (8 x 15).
	Liczba certyfikowanych instruktorów i egzaminatorów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa.

			Rok 2035 – 2 os.
	Liczba opracowanych strategii i programów rozwoju turystyki – 1 program.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 program.
	Liczba zrealizowanych projektów turystycznych – 2 projekty/rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 projekty/rok.
	Liczba turystów odwiedzających gminę	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1000 os./rok.
Cel operacyjny III.4. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy			
	Liczba zmodernizowanych/zaadaptowanych obiektów zabytkowych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt.
	Liczba odwiedzających obiekty zabytkowe	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1500 os./rok.
Cel strategiczny IV. Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji			
Cel operacyjny IV.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu			
	Liczba osób uczestniczących w pracach interwencyjnych i publicznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 5 os./rok.
	Liczba zorganizowanych prac społecznie użytecznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 prace/rok.
	Liczba uczestników prac społecznie użytecznych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 os./rok.
	Liczba utworzonych sezonowych miejsc pracy	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 6 miejsc/rok.
	Liczba osób zatrudnionych sezonowo	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 6 os./rok.
	Liczba przekazanych ofert zatrudnienia	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 oferty/rok.
	Liczba osób, które znalazły zatrudnienie dzięki współpracy	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 os./rok.
	Liczba zorganizowanych spotkań i szkoleń	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 spotkania/rok.
Cel operacyjny IV.2. Przyciąganie inwestorów i rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych			
	Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 kampania/rok.
	Liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów promocyjnych	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 szt./rok.
	Liczba ofert inwestycyjnych z terenu objętego uzbrojeniem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 oferta/rok.

Cel operacyjny IV.3. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa			
	Liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 wydarzenia/rok.
	Liczba uczestników szkoleń	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 5 osób/rok.
	Liczba nowych działalności gospodarczych założonych przez uczestników – 1 podmiot/rok.	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 podmiot/rok.
	Liczba rolników objętych wsparciem doradczym	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 osób/rok.
	Liczba nowo powstałych działalności pozarolniczych prowadzonych przez rolników	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 podmiot/rok.
	Liczba wprowadzonych na rynek nowych usług lub produktów	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 1 usługa/rok.
	Liczba podmiotów gospodarczych objętych wsparciem	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 2 firmy/rok.
	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w mikro- i małych firmach	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 miejsca/rok.
	Liczba działań promocyjnych wspierających przedsiębiorczość lokalną	UG	Rok 2025 – 0 Tendencja wzrostowa. Rok 2035 – 4 inicjatywy/rok.

Źródło: Opracowanie własne.

Sprawozdawczość z realizacji strategii oparta zostanie również o raport z realizacji poszczególnych działań, przygotowywane przez jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych kierunków działań. Jednostki te zostaną poproszone o przedstawienie okresowych raportów z realizacji powierzonych działań określonych w strategii.

Monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji strategii – pozwoli wykryć zagrożenia i ewentualną konieczność modyfikacji planowanych działań.

Zaplanowana jest także ewaluacja strategii – w połowie i na koniec okresu jej realizacji. Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie ich adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Na podstawie wniosków z monitoringu i ewaluacji podejmowana będą decyzje odnośnie do uzupełnień i modyfikacji dokumentu strategii.

Rozdział IX.

Ramy finansowe i źródła finansowania

Planując realizację działań, zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i społecznym, należy wziąć pod uwagę realne możliwości ich wdrożenia. Wiąże się to z koniecznością oszacowania wydatków na rozwój poszczególnych sfer gminy oraz określenia potencjalnych źródeł finansowania.

Szczególne znacznie odgrywają środki finansowe przewidziane w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza, który w obecnej perspektywie jest programem finansowanym z EFRR i z EFS+. Znaczące środki dla gmin wiejskich dostępne są także z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, który jest podstawowym instrumentem finansowym do przeprowadzania zmian strukturalnych i inwestycyjnych na terenach wiejskich.

Cele rozwojowe Polski, które w założeniach Umowy Partnerstwa wskazano do finansowania z funduszy unijnych 2021-2027 to:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju,
- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- zrównoważenie systemu energetycznego,
- poprawa stabilności dostaw paliw i energii,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- wzmocnienie połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich,
- poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów,
- zwiększenie dostępności transportowej kraju,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Kryzys wywołany pandemią koronawirusa i wojną w Ukrainie spowodował zaplanowanie w budżecie Unii Europejskiej na lata 2021-2027 instrumentu ożywienia gospodarczego, w ramach którego wsparcie zostanie skierowane przede wszystkim na cele ochrony życia i środków utrzymania, naprawy jednolitego rynku, a także rozpoczęcia trwałej i udanej odbudowy

Tabela 18. Ramy finansowe i źródła finansowanie działań Gminy Książki

Lp.	Kierunki działań	Szacowana wartość działania [zł]	Źródła finansowania	Termin realizacji działania (lata)
Cel strategiczny I. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój usług społecznych, edukacji i integracji lokalnej społeczności				
Cel operacyjny I.1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób zależnych poprzez rozwój infrastruktury i usług społecznych				
I.1.1	Rozszerzenie oferty klubów seniora w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi.	500 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-28
I.1.2	Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego na terenie Gminy Książki.	3 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-28
I.1.3	Rozwój zasobu mieszkań wspomaganych umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób zależnych.	550 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025
I.1.4	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w miejscowości Brudzawki przy partnerstwie z organizacją pozarządową.	1 000 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025
I.1.5	Rozwój usług asystenckich i opiekuńczych.		Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-32
I.1.6	Rozwój systemu teleopieki jako formy zdalnego wsparcia i zwiększenia bezpieczeństwa osób niesamodzielnych.	100 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-30
I.1.7	Rozwój wewnątrzgminnego transportu publicznego.	400 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2027-29
Cel operacyjny I.2. Poprawa warunków edukacyjnych i wsparcia rozwojowego dla dzieci i młodzieży				

I.2.1	Realizacja projektów miękkich na rzecz rozwoju kompetencji uczniów oraz nauczycieli.	500 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-27
I.2.2	Modernizacja i dostosowanie pomieszczeń w Szkole Podstawowej w Książkach do współczesnych standardów edukacyjnych.	300 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-28
I.2.3	Wdrożenie programu „Aktywna szkoła”.	70 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-27
I.2.4	Organizacja zajęć sensorycznych wspierających rozwój psychoruchowy dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.	30 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-27
I.2.5	Rozwój oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez wprowadzenie programów dwujęzyczności.	200 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-27
Cel operacyjny I.3. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz integracji społecznej				
I.3.1	Budowa Ośrodka Edukacji w Zaskoczcu.	3 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-28
I.3.2	Rozwój działalności klubów młodzieżowych poprzez realizację projektów wspierających aktywizację społeczno-kulturalną.	70 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-26
I.3.3	Poszerzenie oferty wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców.	100 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-26
I.3.4	Organizacja letnich obozów wypoczynkowo-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.	45 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-28
Cel operacyjny I.4. Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego				

I.4.1	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie gminy.	100 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-27
I.4.2	Doposażenie jednostek OSP w nowoczesny sprzęt ratowniczy i ochronny.	200 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
I.4.3	Wsparcie rozwoju Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, w tym organizacja letniego wypoczynku o charakterze edukacyjno-szkoleniowym.	40 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
I.4.4	Termomodernizacja budynku OSP w Osieczku.	400 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
I.4.5	Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla jednej z jednostek OSP w gminie.	2 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
I.4.6	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej zwierząt domowych, w tym program czipowania i kastracji.	3 000 (środki gminy), 3 000 (środki zewnętrzne)	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
I.4.7	Rozwój systemu obrony cywilnej.	350 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-35
Cel operacyjny I.5. Wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji mieszkańców				
I.5.1	Rozwój lokalnych programów profilaktycznych ukierunkowanych na poprawę zdrowia i jakości życia mieszkańców.	20 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
I.5.2	Zakup i doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny.	150 000/co dwa lata	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-35
Cel operacyjny I.6. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi				

I.6.1	Rozwój partnerstwa z organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji wspólnych inicjatyw społecznych, kulturalnych i edukacyjnych.	100 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-35
Cel strategiczny II. Ochrona zasobów środowiska i zwiększanie odporności gminy na zmiany klimatu				
Cel operacyjny II.1. Racjonalne zarządzanie zasobami wodnymi				
II.1.1	Budowa gminnych zbiorników retencyjnych w miejscowościach Łopatki i Książki.	700 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-26
II.1.2	Budowa nowoczesnej stacji uzdatniania wody na terenie gminy.	6 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-29
II.1.3	Budowa oczyszczalni ścieków w Zaskoczcu.	5 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-29
II.1.4	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych.	50 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-29
II.1.5	Rozwój systemów nawadniających na potrzeby rolnictwa	300 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27
Cel operacyjny II.2. Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej				
II.2.1	Rozwój instalacji fotowoltaicznych, w tym w ramach klastra energetycznego.	4 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2027-30
II.2.2	Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej.	1 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-30
II.2.3	Rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy.	1 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-35
Cel operacyjny II.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców				

II.3.1	Rozwój działań z zakresu edukacji ekologicznej.	30 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-30
Cel operacyjny II.4. Racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi				
II.4.1	Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Książkach.	200 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
Cel operacyjny II.5. Ochrona oraz rozwój terenów zieleni na terenie gminy				
II.5.1	Wsparcie działań na rzecz tworzenia i utrzymania terenów zielonych.	30 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2027-32
Cel strategiczny III. Rozwój funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni gminy poprzez modernizację infrastruktury, rozwój turystyki i ochronę dziedzictwa kulturowego				
Cel operacyjny III.1. Rozwój infrastruktury drogowej oraz systemu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności				
III.1.1	Budowa/przebudowa/modernizacja dróg gminnych i lokalnych.	2 000 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-35
III.1.2	Budowa systemu ścieżek rowerowych.	1 000 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2027-32
Cel operacyjny III.2. Rozwój mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej podnoszącej jakość życia mieszkańców				
III.2.1	Wspieranie rozwoju budownictwa wielorodzinnego.	10 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-30
III.2.2	Rozbudowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego na terenie gminy.	350 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2028-32
III.2.3	Modernizacja zasobu budynków komunalnych, w tym poprawa ich stanu technicznego, efektywności energetycznej i funkcjonalności.	50 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32

III.2.4	Przeznaczenie na sprzedaż działek rekreacyjnych położonych w sąsiedztwie jezior w celu uporządkowania gospodarki przestrzennej i zwiększenia dostępności do terenów rekreacyjnych.	100 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
Cel operacyjny III.3. Rozwój infrastruktury i oferty turystycznej				
III.3.1	Wspieranie rozwoju agroturystyki, turystyki i rekreacji poprzez rozwój usług okołoturystycznych i wsparcie lokalnych inicjatyw.	30 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
III.3.2	Bieżąca modernizacja infrastruktury Centrów Aktywnego Wypoczynku.	50 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-30
III.3.3	Opracowanie i wdrożenie cyfrowej mapy turystycznej gminy w formie aplikacji mobilnej.	20 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-26 r.
III.3.4	Prowadzenie działań promujących walory turystyczne gminy na poziomie lokalnym i regionalnym.	20 000/rok	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-35 r.
III.3.5	Rozwój oferty Centrum Szkolenia i Egzaminów Sportów Motorowodnych i Żeglarstwa.	50 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2025-35 r.
III.3.6	Opracowanie kompleksowego programu rozwoju turystyki w Gminie Książki.	50 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-27 r.
Cel operacyjny III.4. Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego gminy				
III.4.1	Modernizacja i/lub adaptacja pod cele turystyczne obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie gminy.	1 000 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-30 r.

Cel strategiczny IV. Rozwój lokalnej gospodarki poprzez wsparcie przedsiębiorczości, aktywizację zawodową i przyciąganie inwestycji				
Cel operacyjny IV.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i przeciwdziałanie bezrobociu				
IV.1.1	Realizacja prac interwencyjnych i publicznych jako form aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia.	12 600	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne (PUP)	2026-32
IV.1.2	Organizacja prac społecznie użytecznych we współpracy z instytucjami i organizacjami lokalnymi.	12 600	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
IV.1.3	Tworzenie sezonowych miejsc pracy w sektorze turystyki i rekreacji.	12 600	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne (PUP)	2026-32
IV.1.4	Rozwijanie współpracy z powiatowym urzędem pracy w zakresie przekazywania i promocji ofert zatrudnienia dla osób bezrobotnych.	12 600	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
Cel operacyjny IV.2. Przyciąganie inwestorów i rozwój infrastruktury terenów inwestycyjnych				
IV.2.1	Promocja oferty terenów inwestycyjnych Gminy Książki wśród potencjalnych inwestorów regionalnych i krajowych.	3 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
IV.2.2	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę techniczną.	10 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne	2026-32
Cel operacyjny IV.3. Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz nowoczesnego rolnictwa				
IV.3.1	Realizacja programów doradczych i szkoleniowych dla lokalnych przedsiębiorców i osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej.	3 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne (ODR, ARiMR, LGD)	2026-32

IV.3.2	Wspieranie procesów dywersyfikacji działalności rolniczej poprzez rozwój produktów i usług o charakterze pozarolniczym.	3000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne (ODR, ARiMR)	2026-32
IV.3.3	Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o potencjale turystycznym.	10 000	Budżet Gminy Książki/Środki zewnętrzne (PSE, ARiMR)	2026-32

Źródło: Opracowanie własne.

Załączniki

Załącznik nr 1 – Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Książki na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Książki do roku 2034.

Załącznik nr 2 – Raport z ankiet na temat uwarunkowań oraz potrzeb rozwojowych Gminy Książki.

Załącznik nr 3 – Ustalenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Książki.